

Lagrådsremiss

Tidsbegränsat boende för vissa nyanlända invandrare – en ny lag om bosättning

Regeringen överlämnar denna remiss till Lagrådet.

Stockholm den 10 februari 2026

Simona Mohamsson

Johanna Johnsson
(Arbetsmarknadsdepartementet)

Lagrådsremissens huvudsakliga innehåll

I lagrådsremissen lämnas förslag till en ny lag om bosättning för vissa nyanlända invandrare som ska ersätta lagen (2016:38) om mottagande av vissa nyanlända invandrare för bosättning. Förslagen syftar bl.a. till att öka kommunernas inflytande över mottagandet och att nyanlända ska få ett mer likvärdigt stöd när det gäller boende. Dessutom syftar förslagen till att förstärka incitamenten för nyanlända att aktivt bidra till sin integration.

Förslagen innebär bl.a. att kommunerna även i fortsättningen ska vara skyldiga att ta emot nyanlända efter anvisning och att fördelningen av anvisningar mellan kommunerna ska utgå från förutsättningarna för integration i kommunerna. Utöver de kriterier för fördelningen som gäller i dag, bl.a. arbetsmarknad och befolkningsstorlek, föreslås att även förutsättningarna på bostadsmarknaden och områden där utanförskapet är stort ska beaktas. Det föreslås att en kommuns önskemål om mottagandet under vissa förutsättningar ska tillgodoses vid fördelningen.

Vidare föreslås bl.a. att en nyanländ som har tagits emot i en kommun efter anvisning ska ha rätt till boende under 36 månader och att kommunen ska ordna boende under den tiden. Det föreslås att rätten till boende ska kunna upphöra i förtid, bl.a. om den nyanlande inte är anvisad till ett arbetsmarknadspolitiskt program och saknar godtagbara skäl för detta eller har fått sin anvisning till ett sådant program återkallad till följd av omständigheter som den nyanlande råder över.

Det föreslås även följdändringar i andra lagar. Den nya lagen och följdändringarna föreslås träda i kraft den 1 januari 2027.

Innehållsförteckning

1	Beslut	4
2	Lagtext	5
2.1	Förslag till lag om bosättning för vissa nyanlända invandrare	5
2.2	Förslag till lag om ändring i jordabalken	9
2.3	Förslag till lag om ändring i lagen (2002:546) om behandling av personuppgifter i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten	10
2.4	Förslag till lag om ändring i mottagandelagen (2006:000)	12
3	Ärendet och dess beredning	14
4	En ny lag om bosättning för vissa nyanlända invandrare	14
4.1	Bosättningslagen ska ersättas av en ny lag	14
4.2	Lagens tillämpningsområde	17
5	Anvisningar och fördelningen av anvisningar mellan kommuner	21
5.1	En skyldighet för kommuner att ta emot nyanlända efter anvisning	21
5.2	Nyanlända som får omfattas av anvisning	23
5.3	Fördelningen av anvisningar till kommuner	29
5.3.1	Förutsättningarna för integration ska beaktas vid fördelningen	29
5.3.2	Kommunens önskemål ska beaktas vid fördelningen	35
5.3.3	Regeringen ska få meddela ytterligare föreskrifter om fördelningen och fördelningsförfarandet	40
6	Tidsbegränsat boende för vissa nyanlända invandrare	40
6.1	Kommunens skyldighet ska i huvudsak motsvara den nyanländes rätt till boende	40
6.2	Rätten till boende ska begränsas till 36 månader	47
6.3	Rätten till boende kan upphöra i förtid	51
6.4	Det ska inte finnas besittningsskydd för en bostadslägenhet som kommunen ordnar	57
6.5	Regeringen ska få meddela föreskrifter om information och stöd från kommunen	59
7	Överklagande	60
8	Personuppgiftsbehandling	61
9	Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser	70
10	Konsekvenser	72
10.1	Konsekvenser för staten	72
10.1.1	Konsekvenser för den samlade beredskapen och kapaciteten	72

10.1.2	Konsekvenser för myndigheter och statens finanser	73
10.2	Konsekvenser för kommunerna	73
10.2.1	Den kommunala självstyrelsen och proportionalitetsprincipen	73
10.2.2	Övriga konsekvenser för kommunerna	75
10.3	Konsekvenser för nyanländas integration	77
10.4	Konsekvenser för jämställdheten	78
10.5	Konsekvenser för utanförskap	79
10.6	Förslagets förenlighet med EU-rätten och internationella åtaganden	79
11	Författningskommentar	80
11.1	Förslaget till lag om bosättning för vissa nyanlända invandrare	80
11.2	Förslaget till lag om ändring i jordabalken	92
11.3	Förslaget till lag om ändring i lagen (2002:546) om behandling av personuppgifter i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten	92
11.4	Förslaget till lag om ändring i mottagandelagen (2026:000)	93
Bilaga 1	Sammanfattning av betänkandet Etableringsboendelagen – ett nytt system för bosättning för vissa nyanlända (SOU 2025:35)	95
Bilaga 2	Betänkandets lagförslag	99
Bilaga 3	Förteckning över remissinstanserna	106

1 Beslut

Regeringen har beslutat att inhämta Lagrådets yttrande över förslag till

1. lag om bosättning för vissa nyanlända invandrare,
2. lag om ändring i jordabalken,
3. lag om ändring i lagen (2002:546) om behandling av personuppgifter i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten,
4. lag om ändring i mottagandelagen (2026:000).

2 Lagtext

Regeringen har följande förslag till lagtext.

2.1 Förslag till lag om bosättning för vissa nyanlända invandrare

Härigenom föreskrivs följande.

Inledande bestämmelser

1 § Denna lag innehåller bestämmelser om

- kommuners ansvar för mottagande av vissa nyanlända invandrare efter anvisning, och
- boende för vissa nyanlända invandrare.

2 § Lagen omfattar en nyanländ som har ett uppehållstillstånd som kan ligga till grund för folkbokföring, om det har beviljats enligt

1. 5 kap. 1, 2, 4 eller 6 § utlänningslagen (2005:716),
2. 12 kap. 18 § utlänningslagen, eller
3. 21 eller 22 kap. utlänningslagen.

3 § Lagen omfattar också en nyanländ som

1. har ett uppehållstillstånd som kan ligga till grund för folkbokföring på grund av anknytning till en person som har ett uppehållstillstånd med stöd av någon av bestämmelserna i 2 §, och

2. har ansökt om uppehållstillstånd inom sex år från det att den person som den nyanlände har anknytning till först togs emot i en kommun.

Första stycket gäller inte om den person som den nyanlände har anknytning till var svensk medborgare vid tidpunkten för den nyanländes ansökan om uppehållstillstånd.

4 § Lagen omfattar även en nyanländ som har haft ett uppehållstillstånd som avses i 2 eller 3 § om giltighetstiden för tillståndet har löpt ut och den nyanlände inom giltighetstiden har ansökt om ett nytt eller fortsatt tillstånd som avses i 2 eller 3 §. Om ansökan avslås omfattas den nyanlände av lagen till dess att beslutet har fått laga kraft.

Första stycket gäller inte för en utlänning som har meddelats ett beslut om inhibition av verkställigheten enligt 12 kap. 16 e § första stycket eller 17 a § första stycket utlänningslagen (2005:716).

Anvisningar och fördelningen mellan kommuner

5 § En kommun är skyldig att efter ett beslut om anvisning ta emot en nyanländ för bosättning i kommunen.

Migrationsverket beslutar i det enskilda fallet om sådana anvisningar.

Regeringen får meddela ytterligare föreskrifter om förfarandet för anvisningarna.

6 § Anvisningar till kommuner får omfatta

1. nyanlända som bor på Migrationsverkets asylboenden eller som med hänsyn till sina personliga förhållanden har synnerliga skäl att inte bo på ett asylboende enligt 6 kap. 3 § andra stycket 2 mottagandelagen (2026:000),

2. nyanlända som bor i ett boende som en kommun har ordnat efter en anvisning enligt 2 kap. 4 § 2 mottagandelagen,

3. nyanlända som har ett uppehållstillstånd enligt 5 kap. 2 § utlänningslagen (2005:716), och

4. nyanlända som ingår eller har ingått i samma hushåll som en nyanländ som avses i 1, 2 eller 3.

Första stycket 1, 2 och 4 gäller dock inte barn under 18 år som vid ankomsten till Sverige var skilda från båda sina föräldrar eller från någon annan vuxen person som får anses ha trätt i föräldrarnas ställe, eller som efter ankomsten står utan sådan ställföreträdare (ensamkommande barn).

Regeringen får meddela föreskrifter om antalet nyanlända som får omfattas av anvisningar under ett visst kalenderår och om prioriteringen mellan och inom de grupper av nyanlända som får omfattas av anvisningar.

7 § Vid fördelningen mellan kommuner av nyanlända som får omfattas av anvisningar ska hänsyn tas till förutsättningarna för integration i kommunen genom följande kriterier:

1. kommunens arbetsmarknadsförutsättningar,

2. kommunens befolkningsstorlek,

3. kommunens sammantagna mottagande av nyanlända och ensamkommande barn,

4. omfattningen av utlännings- som omfattas av mottagandelagen (2026:000) som vistas i kommunen,

5. förutsättningarna i kommunen för långsiktig etablering på bostadsmarknaden, och

6. områden i kommunen där utanförskapet är stort.

Regeringen får meddela ytterligare föreskrifter om vilka kriterier som ska beaktas vid fördelningen.

8 § Vid fördelningen ska hänsyn också tas till hur många nyanlända som en kommun önskar ta emot efter anvisning.

Kommunens önskemål får tillgodoses endast om det är möjligt med beaktande av antalet nyanlända som får omfattas av anvisningar till kommuner och övriga kommuners önskemål. Om en kommun önskar ta emot fler nyanlända än vad som följer av fördelningen enligt 7 § ska dessutom förutsättningarna för integration i kommunen beaktas.

9 § Regeringen får meddela ytterligare föreskrifter om fördelningen mellan kommuner av nyanlända som får omfattas av anvisningar och förfarandet för fördelningen.

Tidsbegränsat boende för vissa nyanlända invandrare

10 § En kommun ska ordna boende inom kommunen för en nyanländ som har rätt till boende enligt 11–13 §§.

En kommun ska också ordna boende inom kommunen för en nyanländ som har tagits emot efter en anvisning enligt 5 § och som fortfarande omfattas av mottagandelagen (2026:000). Det som sägs om asylboende i mottagandelagen ska gälla under den tid då den nyanlande omfattas av den lagen.

11 § En nyanländ som efter en anvisning enligt 5 § har tagits emot i kommunen har rätt till boende i kommunen.

En nyanländ som bor i ett boende som en kommun har ordnat efter en anvisning enligt 2 kap. 4 § 1 mottagandelagen (2026:000) och som till följd av ett beslut om folkbokföring har upphört att omfattas av den lagen har rätt till boende i den kommunen.

Regeringen får meddela föreskrifter om när en nyanländ som har rätt till boende, men som under en period inte har nyttjat sin rätt, ska anmäla behov av boende.

12 § För en nyanländ som avses i 11 § första stycket ska rätten till boende gälla under 36 månader från det att den nyanlande togs emot i kommunen. Om den nyanlande vid mottagandet i kommunen fortfarande omfattades av mottagandelagen (2026:000), ska tiden i stället räknas från det att den nyanlande till följd av ett beslut om folkbokföring upphörde att omfattas av den lagen.

För en nyanländ som avses i 11 § andra stycket ska rätten till boende gälla under 36 månader från det att den nyanlande till följd av ett beslut om folkbokföring upphörde att omfattas av mottagandelagen.

Om en nyanländ har upphört att omfattas av denna lag och därefter på nytt får rätt till boende enligt 11 §, ska tiden räknas från det att den nyanlande första gången fick sådan rätt. Om en sådan nyanländ inte tidigare har haft rätt till boende enligt 11 §, ska tiden i stället räknas från det att den nyanlande första gången togs emot i en kommun.

13 § Den kommun som ska ordna boende enligt 10 § första stycket får besluta att en nyanländs rätt till boende ska upphöra i förtid om

1. den nyanlande har fyllt 20 år och inte är anvisad till ett arbetsmarknadspolitiskt program och saknar godtagbara skäl för detta,

2. den nyanlande har fyllt 20 år och genom ett beslut som har fått laga kraft har fått sin anvisning till ett arbetsmarknadspolitiskt program återkallad till följd av omständigheter som den nyanlande råder över, eller

3. den nyanlande har skiljts från den bostadslägenhet som kommunen har ordnat efter att den nyanländes hyresrätt har förverkats med stöd av 12 kap. 42 § jordabalken.

Regeringen får meddela föreskrifter om att endast vissa arbetsmarknadspolitiska program ska omfattas av första stycket 1 och 2.

14 § För hyresavtal som avser upplåtelse av en bostadslägenhet som en kommun har ordnat enligt 10 § första stycket gäller inte 12 kap. 45–52 §§ jordabalken.

15 § Regeringen får meddela föreskrifter om

1. vilken information som den kommun som ska ordna boende enligt 10 § ska ge den nyanlande, och

2. det stöd som kommunen ska erbjuda den nyanlände i syfte att den nyanlände långsiktigt ska kunna etablera sig på bostadsmarknaden.

Överklagande

16 § Beslut som rör rätt till boende enligt denna lag får överklagas till allmän förvaltningsdomstol. Andra beslut enligt lagen får inte överklagas. Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2027.
2. Genom lagen upphävs lagen (2016:38) om mottagande av vissa nyanlända invandrare för bosättning.
3. Lagen får tillämpas före ikraftträdandet för fördelning av anvisningar till kommuner som avser beslut om anvisningar efter ikraftträdandet.
4. Den upphävda lagen gäller fortfarande för anvisningar som har beslutats före ikraftträdandet.
5. För en nyanländ som har rätt till boende enligt 11 § och som har tagits emot i en kommun före ikraftträdandet ska rätten till boende gälla under 36 månader från det att den nyanlände första gången togs emot i den kommunen.
6. Vid tillämpningen av 11 § andra stycket ska ett boende som en kommun har ordnat efter en anvisning enligt 3 § första stycket lagen (1994:137) om mottagande av asylsökande m.fl. likställas med ett boende som en kommun har ordnat efter en anvisning enligt 2 kap. 4 § 1 mottagandelagen (2026:000).

2.2 Förslag till lag om ändring i jordabalken

Härigenom föreskrivs att 12 kap. 1 c § jordabalken¹ ska ha följande lydelse.

*Lydelse enligt lagrådsremissen En Föreslagen lydelse
mer flexibel hyresmarknad*

12 kap.

1 c §²

Detta kapitel gäller inte för avtal om hyra som omfattas av privatuthyrningslagen (2026:000), om inte annat anges i den lagen.

*Kapitlet gäller inte heller om det
i lagen (2026:000) om bosättning
för vissa nyanlända invandrare
finns särskilda bestämmelser om
upplåtelse av bostadslägenhet.*

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2027.

¹ Balken omtryckt 1971:1209, 12 kap. omtryckt 1984:694.

² Senaste lydelse 2026:000.

2.3 Förslag till lag om ändring i lagen (2002:546) om behandling av personuppgifter i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten

Härigenom föreskrivs att 5 § lagen (2002:546) om behandling av personuppgifter i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten ska ha följande lydelse.

*Lydelse enligt lagrådsremissen En Föreslagen lydelse
ny mottagandelag*

5 §¹

Arbetsförmedlingen får behandla personuppgifter för tillhandahållande av information som behövs inom

1. Försäkringskassans, Centrala studiestödsnämndens eller arbetslöshetskassornas verksamhet som underlag för beslut om och kontroll av förmåner, ersättningar och andra stöd,

2. Skatteverkets verksamhet som underlag för beslut om och kontroll av skatt,

3. Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringens verksamhet som avser tillsyn och uppföljning samt utfärdande av sådana intyg som visar rätten att med bibehållen arbetslöshetsersättning söka arbete i något annat land,

4. Kronofogdemyndighetens verksamhet som underlag för bedömning enligt 4 kap. utsökningsbalken av i vilken utsträckning en gäldenär har utmätningsbar egendom,

5. socialnämndernas verksamhet som underlag för beslut om och kontroll av ekonomiskt bistånd enligt 12 kap. socialtjänstlagen (2025:400),

6. Migrationsverkets verksamhet som underlag för beslut om bistånd enligt mottagandelagen (2026:000),

7. leverantörers verksamhet att utföra arbetsmarknadspolitiska insatser på uppdrag av Arbetsförmedlingen,

8. Utbetalningsmyndighetens verksamhet, *och*

9. kommunernas verksamhet som avser kommunal vuxenutbildning.

8. Utbetalningsmyndighetens verksamhet,

9. kommunernas verksamhet som avser kommunal vuxenutbildning, *och*

10. kommunala nämnders verksamhet som underlag för beslut om att rätten till boende enligt lagen (2026:000) om bosättning för vissa nyanlända invandrare ska upphöra i förtid.

Arbetsförmedlingen får även behandla personuppgifter för att tillhandahålla information till riksdagen eller regeringen eller till någon

annan för att fullgöra uppgiftslämnande i enlighet med lag eller förordning.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2027.

2.4 Förslag till lag om ändring i mottagandelagen (2026:000)

Härigenom föreskrivs att 1 kap. 3 §, 2 kap. 9 § och 3 kap. 1 § mottagandelagen (2026:000) ska ha följande lydelse.

*Lydelse enligt lagrådsremissen En Föreslagen lydelse
ny mottagandelag*

1 kap.

3 §

En utlänning omfattas av lagen till dess att utlänningen

1. har uppehållstillstånd eller uppehållsrätt och Skatteverket har beslutat att utlänningen är folkbokförd i Sverige, eller

2. har lämnat Sverige, om han eller hon saknar uppehållstillstånd.

En utlänning som avses i första stycket 1 och som får omfattas av en anvisning till en kommun enligt *lagen (2016:38) om mottagande av vissa nyanlända invandrare för bosättning* och föreskrifter som har meddelats med stöd av lagen, omfattas av denna lag till dess att utlänningen har tagits emot för bosättning i en kommun eller har avböjt att omfattas av en sådan anvisning.

En utlänning som avses i första stycket 1 och som får omfattas av en anvisning till en kommun enligt *lagen (2026:000) om bosättning för vissa nyanlända invandrare* och föreskrifter som har meddelats med stöd av lagen, omfattas av denna lag till dess att utlänningen har tagits emot för bosättning i en kommun eller har avböjt att omfattas av en sådan anvisning.

2 kap.

9 §¹

En kommun ska efter anvisning av Migrationsverket ordna boende för en asylsökande och en utlänning med tillfälligt skydd.

Av 5 § lagen (2016:38) om mottagande av vissa nyanlända invandrare för bosättning framgår att en kommun är skyldig att efter anvisning ta emot en nyanländ för bosättning i kommunen.

Det som sägs om asylboende i denna lag gäller även när kommunen ordnar ett sådant boende som avses i första och andra styckena, så länge utlänningen omfattas av denna lag.

Det som sägs om asylboende i denna lag gäller även när kommunen ordnar ett sådant boende som avses i första stycket.

¹ Ändringen innebär bl.a. att andra stycket tas bort.

3 kap.

1 §

En utlänning som omfattas av denna lag har rätt till en plats på ett asylboende.

En utlänning med uppehållstillstånd har dock endast rätt till en plats på ett asylboende om utlänningen fullgör sin anmälningsskyldighet enligt 26 § folkbokföringslagen (1991:481) och

1. får omfattas av en anvisning till en kommun enligt <i>lagen (2016:38) om mottagande av vissa nyanlända invandrare för bosättning</i> och föreskrifter som har meddelats med stöd av lagen, eller	1. får omfattas av en anvisning till en kommun enligt <i>lagen (2026:000) om bosättning för vissa nyanlända invandrare</i> och föreskrifter som har meddelats med stöd av lagen, eller
---	--

2. saknar inkomst eller egna tillgångar.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2027.

3 Ärendet och dess beredning

Regeringen beslutade den 15 februari 2024 att ge en särskild utredare i uppdrag att lämna förslag om ett nytt system för bosättning för vissa nyanlända i syfte att öka kommunernas inflytande över mottagandet av nyanlända och skapa goda förutsättningar för ett likvärdigt, enhetligt och flexibelt mottagande i kommunerna (dir. 2024:22). Utredningen, som tog namnet Utredningen om ett nytt system för bosättning för vissa nyanlända (A 2024:02), överlämnade i april 2025 betänkandet Etableringsboendelagen – ett nytt system för bosättning för vissa nyanlända (SOU 2025:35).

En sammanfattning av betänkandet finns i *bilaga 1* och betänkandets lagförslag finns i *bilaga 2*. Betänkandet har remissbehandlats. En förteckning över remissinstanserna finns i *bilaga 3*. Remissyttrandena finns tillgängliga på regeringens webbplats (regeringen.se) och i Arbetsmarknadsdepartementet (A2025/00455).

4 En ny lag om bosättning för vissa nyanlända invandrare

4.1 Bosättningslagen ska ersättas av en ny lag

Regeringens förslag

Den nuvarande lagen om mottagande av vissa nyanlända invandrare för bosättning ska ersättas av en ny lag, lagen om bosättning för vissa nyanlända invandrare.

Utredningens förslag

Utredningens förslag stämmer överens med regeringens.

Remissinstanserna

Flertalet remissinstanser är positiva till eller har inga invändningar mot förslaget. *Länsstyrelsen i Örebro län* anser att nuvarande reglering fungerar bra och att den i stället hade kunnat kompletteras för att möta behov av förändringar som utredningen redogör för.

Skälen för regeringens förslag

Staten har ett särskilt ansvar för flyktingmottagandet

Staten har sedan lång tid tillbaka tagit ett särskilt ansvar för flyktingar, andra skyddsbehövande och deras anhöriga, dels för att det är en nationell angelägenhet och en internationell förpliktelse att ta emot skyddsbehövande, dels för att den gruppen ofta har särskilda behov.

Mot den bakgrunden har staten bl.a. ett ekonomiskt ansvar för mottagandet och ersätter kommunerna i särskild ordning för vissa

kostnader för asylsökande och för skyddsbehövande som har beviljats uppehållstillstånd. Ersättningarna betalas ut enligt förordningen (2017:193) om statlig ersättning för asylsökande m.fl. och förordningen (2010:1122) om statlig ersättning för insatser för vissa utlänningar.

Det har också ansetts nödvändigt med särskilda insatser för nyanlända som har beviljats uppehållstillstånd av skyddsskäl under deras första tid i landet. Exempel på sådana särskilda åtgärder är etableringsinsatser som Arbetsförmedlingen har ansvar för att erbjuda enligt lagen (2017:584) om ansvar för etableringsinsatser för vissa nyanlända invandrare, förkortad etableringslagen, samhällsorientering som kommunerna har ansvar för att erbjuda enligt lagen (2013:156) om samhällsorientering för vissa nyanlända invandrare samt hjälp med bosättning i en kommun enligt lagen (2016:38) om mottagande av vissa nyanlända invandrare för bosättning, förkortad bosättningslagen.

Dagens bosättningsystem

I bosättningslagen och förordningen (2016:39) om mottagande av vissa nyanlända invandrare för bosättning, förkortad bosättningsförordningen, finns särskilda bestämmelser om nyanländas bosättning. Lagen och förordningen trädde i kraft 2016.

Enligt bosättningslagen är en kommun skyldig att efter anvisning ta emot en nyanländ för bosättning i kommunen. Regeringen fastställer årligen genom förordningen (2016:40) om fördelning av anvisningar till kommuner det antal nyanlända som ska omfattas av anvisning under ett visst år och fördelningen av antalet nyanlända mellan länen, s.k. länstal. Länsstyrelserna beslutar därefter med utgångspunkt i länstalen om fördelningen av antalet nyanlända mellan kommunerna i länet, s.k. kommunal. Vid fördelningen av anvisningar ska hänsyn tas till vissa i lagen angivna kriterier som syftar till att spegla kommunernas förutsättningar för etablering av nyanlända.

Den ordning som tidigare gällde för mottagande av nyanlända som inte bosatte sig på egen hand byggde på frivilliga överenskommelser med kommunerna och gav ingen möjlighet att säkerställa ett tillräckligt mottagande. Följden blev långa väntetider för mottagande av nyanlända som bodde i asylboende och därmed en fördröjning av nyanländas etablering på arbetsmarknaden och i samhället. Väntetiderna ledde också till att många nyanlända valde att ordna sitt boende på egen hand, ofta i kommuner med ett redan högt mottagande där förutsättningarna för integration inte nödvändigtvis var goda.

Genom bosättningslagen infördes en skyldighet för kommunerna att ta emot vissa nyanlända invandrare för bosättning. Utgångspunkten var att alla kommuner skulle ta ansvar för mottagandet av nyanlända och att fördelningen av mottagandet mellan kommunerna skulle bli jämnare i syfte att främja en effektiv etableringsprocess.

Det behövs en mer flexibel reglering som ger kommunerna större inflytande över mottagandet

Bosättningslagen har bidragit till att avhjälpa flera av de utmaningar som fanns i det tidigare frivilliga systemet, inte minst i tider med ett högt mottagande. Enligt Riksrevisionens granskning Bosättningslagen – har

reformen levt upp till intentionerna? (RiR 2021:29) har syftet med lagstiftningen uppnåtts.

Sedan bosättningslagen infördes har förutsättningarna för mottagandet förändrats. Antalet nyanlända har minskat och förväntas vara på en fortsatt låg nivå. Enligt Migrationsverket prognos förväntas 3 200 nyanlända tas emot i en kommun under 2027, varav 1 800 efter anvisning. Övriga 1 400 är nyanlända som har bosatt sig på egen hand, t.ex. anhöriga till skyddsbehövande. För 2028 förväntas ungefär lika många nyanlända tas emot efter anvisning (Migrationsverket, Verksamhets- och utgiftsprognos, oktober 2025). Den nuvarande regleringen ger kommunerna små möjligheter att påverka omfattningen på mottagandet efter anvisning, oavsett om det innebär att kommunerna vill ta emot fler eller färre nyanlända än vad de blir tilldelade enligt bosättningsregelverket. Regleringens brist på flexibilitet i förhållande till kommunernas önskemål blir särskilt tydlig när behovet av mottagande är lågt och det inte är nödvändigt att alla kommuner, för att klara mottagandet, delar på ansvaret att ta emot nyanlända för bosättning. För att bosättningssystemet ska vara hållbart över tid behöver det bli mer flexibelt i förhållande till förändringar i behovet av kommunmottagande.

Det är även i fortsättningen viktigt att säkerställa att kommunernas mottagande av nyanlända motsvarar behovet av bosättning så att nyanlända snabbt och ordnat kan tas emot i en kommun och påbörja sin etablering i arbets- och samhällslivet. Skyldigheten för kommuner att efter anvisning ta emot nyanlända är emellertid en inskränkning i den kommunala självstyrelsen och bör därför inte gå utöver vad som är nödvändigt med hänsyn till de ändamål som har föranlett den. Bosättningslagen ger i dag inte kommunerna tillräcklig möjlighet till inflytande i en fråga som i stor utsträckning påverkas av lokala förutsättningar. Det finns därför anledning att förändra systemet och göra det mer flexibelt så att kommunerna får ett större inflytande på mottagandet än i dag.

Kommunernas skyldighet och kraven på de nyanlända behöver förtydligas

Det är viktigt att nyanlända tas emot på ett ordnat sätt i kommunerna och att mottagandet inte bidrar till att utanförskapet ökar eller får fäste i fler kommuner. Bosättningssystemet behöver därför ge goda förutsättningar för mottagandet i kommunerna och ställa tydliga krav på nyanlända.

Kommunerna gör i dag olika tolkningar av skyldigheten att ta emot nyanlända för bosättning, vilket leder till att mottagandet inte är likvärdigt i hela landet. Bosättningslagen anger inte under hur lång tid en kommun ska vara skyldig att erbjuda boende till en nyanländ som har tagits emot för bosättning. En del kommuner erbjuder permanenta boenden medan andra kommuner erbjuder olika former av tidsbegränsade boendelösningar. Regeringen anser att det finns behov av en ökad enhetlighet och likvärdighet i mottagandet och att kommunernas skyldighet i vissa avseenden behöver förtydligas.

För att bosättningssystemet ska främja integration är det också viktigt att den nyanlända aktivt bidrar till sin etablering i arbets- och samhällslivet. Inriktningen för integrationspolitiken har lagts om, med

tydligare krav på den nyanlände att själv ansvara för att bli en del av det svenska samhället. Regeringen anser därför att det även i bosättnings-systemet bör bli tydligare att de nyanlända har ett ansvar för att komma i egen försörjning och hitta ett långsiktig boende.

Bosättningslagen ska ersättas av en ny lag

Bosättningslagen infördes för att lösa mottagandet av nyanlända i kommunerna under en tid då antalet nyanlända som behövde tas emot ökade kraftigt. Det var därför nödvändigt att kräva att alla kommuner tog ansvar för mottagandet av nyanlända. Dessutom eftersträvades en jämnare fördelning mellan kommunerna. När behovet av mottagande i kommunerna har minskat och det nu finns möjlighet att utforma ett långsiktigt hållbart system finns det också andra värden och intressen att beakta. Det bör läggas större vikt vid flexibilitet och kommuninflytande och det bör ställas tydligare krav på individen. De principiella utgångspunkterna för bosättningsystemet behöver till viss del förändras, liksom betydande delar av den nuvarande regleringen. Det bedöms därför inte vara tillräckligt med justeringar inom ramen för den befintliga regleringen på det sätt som *Länsstyrelsen i Örebro län* föreslår. Regeringen anser att den nuvarande bosättningslagen bör ersättas av en ny lag som bör benämnas *lagen om bosättning för vissa nyanlända invandrare*.

Regeringen har den 5 februari 2026 beslutat om lagrådsremissen En ny mottagandelag. I lagrådsremissen lämnas förslag om en ny mottagandelag som ska ersätta den nuvarande lagen (1994:137) om mottagande av asylsökande m.fl., förkortad LMA. Syftet är att säkerställa ett ordnat asylmottagande och ett effektivt återvändande. Förslagen innebär bl.a. att personer som beviljas uppehållstillstånd som huvudregel ska omfattas av mottagandelagen fram till dess att de har fått ett beslut om folkbokföring. Det påverkar gränsdragningen mellan systemet för mottagande av asylsökande och systemet för bosättning av nyanlända. Det finns även andra förslag i lagrådsremissen som föranleder anpassningar i bosättnings-systemet. Den nya mottagandelagen föreslås träda i kraft den 1 oktober 2026 och förslaget om en ny lag om bosättning för vissa nyanlända invandrare behöver därför förhålla sig till den föreslagna mottagandelagen. Förslaget om en ny lag om bosättning för vissa nyanlända invandrare medför dessutom att det behöver göras vissa följdändringar i den föreslagna mottagandelagen.

4.2 Lagens tillämpningsområde

Regeringens förslag

Lagen ska omfatta samma kategorier av nyanlända som omfattas av bosättningslagen.

Lagen ska därutöver omfatta en nyanländ som har haft ett uppehållstillstånd för vilket giltighetstiden har löpt ut, om den nyanlände inom giltighetstiden har ansökt om ett nytt eller fortsatt

tillstånd. Om ansökan avslås ska den nyanlände omfattas av lagen till dess att beslutet har fått laga kraft.

Bestämmelsen om att en nyanländ omfattas av lagen under prövningen av en ansökan om fortsatt uppehållstillstånd ska dock inte gälla för vissa utlännningar som har meddelats ett beslut om inhibition av verkställigheten enligt utlänningslagen.

Utredningens förslag

Förslaget från utredningen stämmer i huvudsak överens med regeringens. Utredningen föreslår inte någon anpassning till föreslagna förändringar i utlänningslagen om inhibitionsbeslut vid verkställighetshinder. Utredningens förslag har delvis en annan språklig och redaktionell utformning.

Remissinstanserna

Flertalet remissinstanser har inga synpunkter på eller yttrar sig inte särskilt över förslaget. *Diskrimineringsombudsmannen* tillstyrker förslaget. *Migrationsverket* anser att det bör förtydligas att utredningens förslag innebär att fortsatt rätt till boende villkoras av att förlängningsansökan har kommit in i tid eller avser vissa grunder för uppehållstillstånd.

Skälen för regeringens förslag

Nyanlända som omfattas av bosättningslagen

De nyanlända som omfattas av bosättningslagen är i stort sett desamma som i andra regelverk som gäller nyanlända, t.ex. etableringslagen och lagen om samhällsorientering för vissa nyanlända invandrare, även om det finns vissa skillnader beroende på insatsernas syfte. Vid införandet av bosättningslagen användes personkretsen i lagen (2010:197) om etableringsinsatser för vissa nyanlända invandrare som utgångspunkt (se propositionen Ett gemensamt ansvar för mottagande av nyanlända, prop. 2015/16:54 s. 14). Lagen om etableringsinsatser för vissa nyanlända invandrare har senare ersatts av etableringslagen men personkretsen är i stort sett densamma.

Bosättningslagen omfattar nyanlända som har beviljats uppehållstillstånd som flyktingar och alternativt skyddsbehövande. Vidare omfattas de som har beviljats uppehållstillstånd på grund av synnerligen ömmande omständigheter, på grund av hinder mot verkställighet i vissa fall eller på grund av Sveriges internationella åtaganden. Även s.k. kvotflyktingar, personer som har beviljats uppehållstillstånd med tillfälligt skydd eller uppehållstillstånd efter tillfälligt skydd och tribunalvittnen, dvs. vittnen och deras anhöriga som beviljas uppehållstillstånd i enlighet med Sveriges överenskommelser med internationella domstolar och tribunaler, omfattas. För att uppehållstillstånd med tillfälligt skydd ska kunna ges krävs att rådets direktiv 2001/55/EG av den 20 juli 2001 om miniminormer för att ge tillfälligt skydd vid massiv tillströmning av fördrivna personer och om åtgärder för att främja en balans mellan medlemsstaternas insatser för att ta emot dessa personer och bära följderna av detta (massflyktsdirektivet)

har aktiverats. Så har hittills endast skett för fördrivna personer från Ukraina.

Bosättningslagen omfattar dessutom anhöriga till nyanlända som har beviljats uppehållstillstånd på någon av nämnda grunder om den anhörige har ansökt om uppehållstillstånd inom sex år från det att den person som den anhörige har anknytning till först togs emot i en kommun.

För att omfattas av bosättningslagen krävs att det beviljade uppehållstillståndet kan ligga till grund för folkbokföring. Enligt folkbokföringslagen (1991:481) ska den som efter inflyttning anses vara bosatt i Sverige folkbokföras. En person anses bosatt här i landet om han eller hon kan antas komma att regelmässigt tillbringa sin nattvila eller motsvarande vila (dygnsvilan) i landet under minst ett år. Även den som kan antas komma att regelmässigt tillbringa sin dygnsvila både inom och utom landet ska folkbokföras om han eller hon med hänsyn till samtliga omständigheter får anses ha sin egentliga hemvist här (3 § folkbokföringslagen). En utlänning som måste ha uppehållsrätt eller uppehållstillstånd för att få vistas i Sverige får endast folkbokföras om detta villkor är uppfyllt eller om det finns synnerliga skäl för att han eller hon ändå ska folkbokföras (4 § folkbokföringslagen). Det finns inget krav på att ett uppehållstillstånd ska vara giltigt i minst ett år för att en folkbokföring ska kunna ske. Även uppehållstillstånd med kortare giltighetstid kan därmed ligga till grund för folkbokföring om övriga förutsättningar för folkbokföring är uppfyllda (se HFD 2017 ref. 32). För utlänningar som har beviljats uppehållstillstånd med tillfälligt skydd eller uppehållstillstånd efter tillfälligt skydd enligt 21 kap. utlänningslagen (2005:716) finns särskilda regler om folkbokföring.

För att säkerställa att processen för bosättning av nyanlända fungerar ändamålsenligt finns också bestämmelser i bosättningslagen om att anvisningar till kommuner i första hand ska omfatta nyanlända som är registrerade och bor på Migrationsverkets asylboenden och kvotflyktingar (prop. 2015/16:54 s. 20). Det innebär därmed att inte alla nyanlända som har ett uppehållstillstånd på en sådan grund som anges i bosättningslagen också kan omfattas av en anvisning till en kommun.

Nyanlända som omfattas av bosättningslagen ska omfattas även av den nya lagen

Den nya lagen bör, liksom den nuvarande, begränsas till att omfatta nyanlända som har beviljats uppehållstillstånd av skyddsskäl och deras anhöriga, dvs. de som staten har ett särskilt ansvar för. Regeringen lämnar i avsnitt 5.2 och 6.1 förslag om vilka nyanlända som ska få omfattas av anvisning till en kommun respektive rätt till boende. De grupper som föreslås kunna omfattas av anvisning respektive rätt till boende enligt lagen bestäms utifrån andra aspekter än grunden för uppehållstillstånd, t.ex. utifrån om den nyanlände bor på Migrationsverkets asylboende eller inte. För att säkerställa att de som får hjälp med bosättning även fortsättningsvis endast är de nyanlända som staten har ett särskilt ansvar för behöver det även i den nya lagen finnas bestämmelser som fastställer vilka grunder för uppehållstillstånd som krävs för att omfattas av lagen. I annat fall kan det inte uteslutas att det bland de som omfattas av de föreslagna grupperna för anvisning och rätt till boende kommer att finnas

nyanlända som har beviljats uppehållstillstånd på andra grunder än skyddsskäl.

Från bosättningslagens tillämpningsområde undantas ensamkommande barn, dvs. nyanlända under 18 år som saknar föräldrar eller annan ställföreträdare, om de inte är kvotflyktingar. Utredningen föreslår en motsvarande bestämmelse i den nya lagen. Regeringen konstaterar dock att undantaget har sin grund i andra överväganden än de som ligger till grund för förslagen i det här avsnittet. Ensamkommande barn bör därför inte undantas från lagens tillämpningsområde på det sätt som utredningen föreslår. I avsnitt 5.2 föreslås i stället att andra ensamkommande barn än de som är kvotflyktingar inte ska få omfattas av anvisningar till kommuner.

Även nyanlända som har ansökt om fortsatt uppehållstillstånd ska i vissa fall kunna omfattas

Enligt regeringens förslag i avsnitt 6.2 ska en nyanländ ha rätt till boende enligt lagen under 36 månader. Nyanlända kan dock i många fall ha tidsbegränsade uppehållstillstånd som är kortare än så. Eftersom rätten till boende förutsätter att den nyanlände omfattas av lagen under hela tidsperioden krävs i dessa fall att den nyanlände ansöker om ett nytt eller fortsatt uppehållstillstånd för att inte förlora rätten till boende.

Om en ansökan om ett nytt eller fortsatt uppehållstillstånd görs i nära anslutning till att tillståndstiden löper ut är det inte säkert att Migrationsverket hinner pröva ansökan innan det ursprungliga tillståndet upphör att gälla. För att nyanlända ska kunna behålla sin rätt till boende även i sådana fall anser regeringen att en nyanländ bör kunna omfattas av lagen om den nyanlände inom giltighetstiden för det tidigare uppehållstillståndet har ansökt om ett nytt eller fortsatt tillstånd. En förutsättning bör vara att ansökan avser ett uppehållstillstånd på en grund som, om det beviljas, medför att den nyanlände omfattas av lagen. Om Migrationsverket avslår ansökan bör den nyanlände fortsätta att omfattas av lagen till dess att beslutet har fått laga kraft.

Uppehållstillstånd på någon av de grunder som gör att den nyanlände omfattas av lagen eller en ansökan om ett nytt eller fortsatt sådant tillstånd föreslås vara grundläggande, men inte tillräckliga, förutsättningar för att omfattas av anvisning eller rätt till boende enligt lagen. Om den nyanlände inte längre har ett giltigt uppehållstillstånd och inte har ansökt om ett nytt eller fortsatt tillstånd i tid, bör den nyanlände upphöra att omfattas av lagen. Det bör alltså inte vara tillräckligt att den nyanlände någon gång har beviljats uppehållstillstånd, vilket bör tydliggöras i lagtexten. Regeringen delar dock inte *Migrationsverkets* bedömning att det särskilt bör förtydligas att fortsatt rätt till boende villkoras av att förlängningsansökan kommit in i tid eller avser vissa grunder för uppehållstillstånd. Att rätten till boende upphör om den nyanlände inte ansöker om förlängning i tid följer av att den nyanlände i ett sådant fall inte längre kommer att omfattas av lagen.

Regeringen har den 4 december 2025 beslutat om lagrådsremissen Inhibition av verkställigheten – en ny ordning för vissa utlännningar vid tillfälliga verkställighetshinder. I lagrådsremissen föreslås att bl.a. utlännningar som utgör ett säkerhetshot enligt utlänningslagen eller som har

utvisats på grund av brott, i stället för att få ett tidsbegränsat uppehållstillstånd enligt 12 kap. 18 § utlänningslagen, som huvudregel ska få ett beslut om att verkställigheten skjuts upp (inhiberas). Det föreslås också en följdändring i etableringslagen i syfte att säkerställa att den som har ansökt om ett fortsatt uppehållstillstånd enligt 12 kap. 18 § utlänningslagen undantas från att omfattas av lagen under prövningstiden om han eller hon har meddelats ett sådant beslut om inhibition av verkställigheten. Ett motsvarande undantag behövs även i den nu aktuella lagen för att säkerställa att den som har fått ett beslut om inhibition inte kan behålla sin rätt till boende enligt lagen. Enligt de bestämmelser som föreslås gälla för den som har meddelats ett beslut om inhibition av verkställigheten kommer utlännings i dessa situationer i stället att tilldelas en plats på ett av Migrationsverkets boenden.

5 Anvisningar och fördelningen av anvisningar mellan kommuner

5.1 En skyldighet för kommuner att ta emot nyanlända efter anvisning

Regeringens förslag

En kommun ska även i fortsättningen vara skyldig att efter ett beslut om anvisning ta emot en nyanländ för bosättning i kommunen.

Migrationsverket ska i det enskilda fallet besluta om sådana anvisningar.

Regeringen ska få meddela ytterligare föreskrifter om förfarandet för anvisningarna.

Utredningens förslag

Förslaget från utredningen stämmer i huvudsak överens med regeringens. Utredningens förslag har delvis en annan språklig och redaktionell utformning.

Remissinstanserna

Flertalet remissinstanser har inga synpunkter på eller yttrar sig inte särskilt över förslaget. *Göteborgs kommun* och *Länsstyrelsen i Västerbottens län* tillstyrker förslaget.

Sandvikens kommun är positiv till utredningens bedömning att det inte bör införas några sanktioner för en kommun som inte fullgör sina skyldigheter. *Akademikerförbundet SSR* anser däremot att det bör införas sådana sanktioner. *Länsstyrelserna i Skåne* och *Västerbottens län* bedömer att det kan finnas skäl att införa sanktioner eller möjligheter att vidta andra åtgärder mot en kommun som inte fullgör sina skyldigheter.

Skälen för regeringens förslag

Kommuner ska även i fortsättningen ha en skyldighet att ta emot nyanlända efter anvisningar

Enligt bosättningslagen är en kommun skyldig att efter anvisning ta emot en nyanländ för bosättning i kommunen. När lagen infördes var behovet av mottagande högt och skyldigheten motiverades av behovet av att korta väntetiderna i asylboendena och få till en snabbare etablering. Det tidigare frivilliga systemet ledde till långa väntetider när det frivilliga mottagandet inte motsvarade mottagningsbehovet och det uppstod ett underskott av anvisningsbara platser i kommunerna (se prop. 2015/16:54 s. 16 och 31).

För att nyanlända ska få goda förutsättningar för integration är det viktigt att kommunerna tar emot nyanlända i den utsträckning som behövs. Det gäller även i ett system där kommunerna ska kunna få ett större inflytande över mottagandet. Hur många som beviljas uppehållstillstånd på grund av skyddsbehov eller som anhöriga till sådana personer och som har behov av bosättning i en kommun skiftar över tid. Kommunerna måste därför ha beredskap och kapacitet för att ta emot de nyanlända som behöver tas emot även när behovet varierar. För att ett tillräckligt mottagande ska kunna säkerställas över tid bedömer regeringen att det är nödvändigt att kommunerna även i fortsättningen har en skyldighet att ta emot nyanlända efter anvisningar.

Utredningen anser att uttrycket för bosättning i kommunen inte ska överföras till den nya lagen, eftersom kommunens ansvar att ordna boende inom kommunen följer av utredningens förslag om etableringsboende och det därför skulle kunna bli fråga om en dubbelreglering. Regeringen bedömer att det genom förslagen i denna lagrådsremiss om en kommuns skyldighet att ordna boende och om nyanländas tidsbegränsade rätt till sådant boende kommer att bli tydligare vilket särskilt ansvar som kommunen har vid mottagande av nyanlända enligt den nya lagen. Av förslagen följer att det särskilda ansvaret för nyanlända är begränsat till en viss tid. Det innebär inte att nyanlända efter den tiden förväntas bosätta sig i en annan kommun. Nyanlända som tas emot i kommunen kan komma att bli folkbokförda där. En kommun som tar emot en nyanländ behöver därför vara beredd på att långsiktigt ta det ansvar för den nyanländ som kommunen har för alla sina kommunmedborgare och som följer av andra författningar. Regeringen anser därför att skyldigheten för kommunen även enligt den nya lagen bör vara att ta emot en nyanländ för bosättning i kommunen.

Regeringen redovisar sin proportionalitetsbedömning i fråga om inskränkningen i den kommunala självstyrelsen i avsnitt 10.

Beslut om anvisningar och föreskrifter om anvisningsförfarandet

Liksom i det nuvarande bosättningssystemet bör beslut om anvisning till en kommun fattas i varje enskilt fall, dvs. riktas till en viss kommun och omfatta en eller flera personer. Enligt den nuvarande lagen är det regeringen som genom förordning bestämmer vilken myndighet som beslutar om anvisningar. Regeringen har genom bosättningsförordningen pekat ut Migrationsverket som beslutande myndighet.

Det är inte aktuellt att i det nya systemet lägga uppgiften att besluta om anvisningar på någon annan myndighet. Migrationsverket har dessutom i

mottagandesystemet, både enligt LMA och enligt den nya mottagandelagen som föreslås i regeringens lagrådsremiss, uppgiften att besluta om anvisningar till kommuner när det gäller andra utlännningar. Regeringen anser att det är lämpligt att det även i bosättningsystemet framgår av lagen att Migrationsverket i det enskilda fallet ska besluta om anvisningar till kommuner. En bestämmelse med den innebörden bör därför införas i den nya lagen.

Regeringen bedömer att det kan komma att finnas behov av ytterligare bestämmelser om Migrationsverkets beslut och om processen fram till det att den nyanlände tas emot i kommunen, t.ex. bestämmelser om tidsfrister för kommunernas mottagande. Det är lämpligt att sådana bestämmelser meddelas på förordningsnivå. Regeringen bör därför bemyndigas att meddela ytterligare föreskrifter om förfarandet för anvisningarna.

Sanktioner mot kommuner bör inte införas

I bosättningslagen finns inte några sanktioner för en kommun som underlåter att uppfylla sin skyldighet att ta emot en nyanländ efter anvisning. Det finns inte heller några sanktioner för kommuner kopplade till de anvisningar som har beslutats enligt LMA eller den föreslagna nya mottagandelagen. I samtliga dessa fall har regeringen gjort bedömningen att det inte har funnits behov av sanktioner (prop. 2012/13:162 s. 20 och 21, prop. 2015/16:54 s. 25 och prop. 2021/22:250 s. 24 och 25). Vid införandet av bosättningslagen betonade regeringen dock att sanktioner bör övervägas om det vid en uppföljning visar sig att lagen inte får avsedd effekt (prop. 2015/16:54 s. 25).

Utredningen bedömer att även den nya lagen bör införas utan sanktioner, vilket har ifrågasatts av *Akademikerförbundet SSR* och *länsstyrelserna i Skåne och Västerbottens län*. Regeringen kan i likhet med utredningen konstatera att det endast finns ett fåtal exempel där kommuner har ifrågasatt eller inte uppfyllt sina skyldigheter enligt bosättningslagen. I den nya lagen föreslås kommunerna få en större möjlighet än i dag att påverka hur många nyanlända de ska ta emot efter anvisningar. Det bör i sin tur leda till att risken för att kommuner underlåter att fullgöra sina skyldigheter minskar. Mot denna bakgrund bedömer regeringen att det för närvarande saknas behov av sanktioner. Regeringen kommer att följa efterlevnaden av den nya lagen.

5.2 Nyanlända som får omfattas av anvisning

Regeringens förslag

Anvisningar till kommuner ska få omfatta

1. nyanlända som bor på Migrationsverkets asylboenden eller som med hänsyn till sina personliga förhållanden har synnerliga skäl att inte bo på ett asylboende enligt mottagandelagen,
2. nyanlända som bor i ett boende som en kommun har ordnat efter en anvisning enligt mottagandelagen på grund av en särskilt omfattande tillströmning av asylsökande,

3. nyanlända som har uppehållstillstånd som kvotflyktingar enligt utlänningslagen, och
4. nyanlända som ingår eller har ingått i samma hushåll som en nyanländ som avses i 1, 2 eller 3.

Punkterna 1, 2 och 4 gäller dock inte barn under 18 år som vid ankomsten till Sverige var skilda från båda sina föräldrar eller från någon annan vuxen person som får anses ha trätt i föräldrarnas ställe, eller som efter ankomsten står utan sådan ställföreträdare (ensamkommande barn).

Regeringen ska få meddela föreskrifter om antalet nyanlända som får omfattas av anvisningar under ett visst kalenderår och om prioriteringen mellan och inom de grupper av nyanlända som får omfattas av anvisningar.

Utredningens förslag

Förslaget från utredningen stämmer delvis överens med regeringens. Utredningen föreslår att det av lagen ska framgå vilka nyanlända som i första hand ska omfattas av anvisningar. Utredningens förslag är inte anpassat till regeringens förslag om en ny mottagandelag. Utredningen föreslår dessutom en annan placering och utformning av bestämmelserna om hushållsgemenskap och ensamkommande barn och av bemyndigandena.

Remissinstanserna

Ingen remissinstans har särskilt yttrat sig om förslaget.

Skälen för regeringens förslag

Prioritering vid anvisningar enligt det nuvarande bosättningssystemet

Enligt bosättningslagen ska anvisningar till kommuner i första hand omfatta nyanlända som är registrerade och bor på Migrationsverkets asylboenden och nyanlända som har beviljats uppehållstillstånd enligt 5 kap. 2 § utlänningslagen, dvs. kvotflyktingar. Bestämmelsen innebär att vissa nyanlända som omfattas av lagen ska prioriteras framför andra vid anvisningar till kommuner. Bestämmelsen om prioritering infördes för att säkerställa att processen för bosättning och mottagande av nyanlända skulle fungera ändamålsenligt. Regeringen bedömde att nyanlända som har bosatt sig på egen hand har bättre förutsättningar att etablera sig på arbetsmarknaden och i samhället, vilket motiverade att anvisningar till denna grupp borde komma i fråga först när det finns förutsättningar för kommunerna att ta emot nyanlända som redan är bosatta (prop. 2015/16:54 s. 20).

Ytterligare bestämmelser om vilka nyanlända som ska få omfattas av anvisningar finns i bosättningsförordningen. Av förordningen framgår att anvisningar endast ska omfatta de i lagen uppräknade grupperna och, under vissa förutsättningar, nyanlända som har beviljats uppehållstillstånd med tillfälligt skydd eller uppehållstillstånd efter tillfälligt skydd enligt 21 kap. utlänningslagen, dvs. nyanlända som omfattas av massflykts-

direktivet. Enligt förordningen ska dessutom ett beslut om anvisning omfatta en nyanländ och, i förekommande fall, andra nyanlända som ingår i samma hushåll oavsett om dessa omfattas av de prioriterade grupperna eller inte.

I huvudsak samma grupper ska få omfattas av anvisningar som i dag

Regeringen har initierat en omfattande omställning av systemet för mottagande av asylsökande som bl.a. syftar till att skapa ett ordnat mottagande. Det har därför gjorts ändringar i LMA som bl.a. innebär att asylsökande som huvudregel endast har rätt till ekonomiskt bistånd under asyltiden om de bor enbart på det asylboende där de har tilldelats en plats (prop. 2024/25:49, bet. 2024/25:SfU11, rskr. 2024/25:136). I regeringens lagrådsremiss En ny mottagandelag föreslås dessutom ytterligare åtgärder i samma syfte. Regeringen har bedömt att det kommer att innebära att fler asylsökande bor på asylboenden. För att främja ett ordnat och effektivt utflöde från Migrationsverkets asylboenden och främja en snabb integration bör, liksom i dag, nyanlända som bor på Migrationsverkets asylboenden få omfattas av anvisning. Även kvotflyktingar, som kommer till Sverige inom ramen för ett beslut om vidarebosättning och som tas emot i en kommun direkt vid inresan, bör också i fortsättningen få omfattas av anvisning.

Trots de beslutade och föreslagna förändringarna som syftar till ett ordnat mottagande kan det finnas asylsökande som ändå väljer att ordna eget boende. Regeringen anser att det inte vore rimligt om de efter uppehållstillstånd skulle kunna omfattas av anvisning till en kommun och därmed, enligt förslaget i avsnitt 6.1, också få rätt till boende. Det skulle kunna bidra till minskade incitament att bo på asylboende under tiden som ansökan om uppehållstillstånd prövas. Det är heller inte lämpligt att utvidga kommunernas skyldighet till att omfatta boende för personer som redan har ett boende i en annan kommun. Regeringen instämmer dessutom i utredningens bedömning att personer som har valt att ordna eget boende i en kommun i många fall skulle avbryta en anvisning till en annan kommun. Att låta dessa nyanlända omfattas av anvisning skulle därför inte vara ändamålsenligt, då det skulle kunna leda till minskad effektivitet i anvisningssystemet och försämrade planeringsförutsättningar för kommunerna. Nyanlända som bor i eget boende bör därför inte heller i fortsättningen kunna omfattas av anvisning till kommuner.

I bosättningsförordningen finns en bestämmelse som innebär att nyanlända i samma hushåll som en nyanländ som omfattas av ett beslut om anvisning också får omfattas av beslutet. Regeringen kan inte utesluta att det även framöver kan finnas situationer då en hushållsmedlem behöver omfattas av anvisning tillsammans med en annan nyanländ för att familjen ska kunna hållas samman. Det är därför motiverat att även i fortsättningen låta hushållsmedlemmar få omfattas av anvisning. Behovet borde främst uppstå för nyanlända som har ingått i samma hushåll innan de kom till Sverige. Det bör därför i förhållande till den nuvarande bestämmelsen förtydligas att nyanlända får omfattas av anvisning om de ingår eller har ingått i samma hushåll som en annan nyanländ som får omfattas av anvisning. Som i dag, och i likhet med vad som gäller för övriga grupper som föreslås få omfattas av anvisning, krävs att den nyanlända tillhör

någon av kategorierna som omfattas av lagen enligt de inledande bestämmelserna.

Nyanlända med tillfälligt skydd som har tagits emot i en kommun ska inte omfattas av anvisning på nytt

Utlänningar som har ansökt om eller beviljats uppehållstillstånd med tillfälligt skydd eller uppehållstillstånd efter tillfälligt skydd enligt 21 kap. utlänningslagen och som inte är folkbokförda får omfattas av anvisning till en kommun enligt LMA. Fördelningen av anvisningarna görs utifrån motsvarande kriterier som i bosättningslagen. När de sedan har ett uppehållstillstånd som kan ligga till grund för folkbokföring får de på nytt omfattas av anvisning enligt bosättningsregelverket. Av bosättningsförordningen framgår att den senare anvisningen i första hand ska avse samma kommun som den tidigare anvisningen. Skälet till att nyanlända med tillfälligt skydd omfattas en andra gång är således inte att det ska göras en annan fördelning av anvisningarna utan att de inte ska stå utan bostad när de på grund av folkbokföring upphör att omfattas av mottagandesystemet.

I den nya lagen föreslås en kommun ha skyldighet att ordna boende för nyanlända med tillfälligt skydd som när de folkbokförs bor i ett boende som kommunen har ordnat efter anvisning enligt mottagandesystemet även om de inte har omfattats av ett beslut om anvisning enligt bosättningssystemet, se avsnitt 6.1. Det finns därför inte behov av att låta dem omfattas av anvisning på nytt enligt bosättningssystemet. Däremot bör nyanlända med tillfälligt skydd som bor på Migrationsverkets asylboenden även fortsättningsvis få omfattas av anvisning på samma sätt som andra nyanlända som bor på Migrationsverkets asylboenden.

Anpassningar ska göras till förändringar i mottagandesystemet

Genom de nyligen genomförda ändringarna i LMA krävs för att ha rätt till ekonomiska förmåner enligt den lagen att den asylsökande som huvudregel enbart bor på det asylboende som den har tilldelats. Undantag från det s.k. boendevillkoret finns bl.a. för en asylsökande som med hänsyn till sina personliga förhållanden har synnerliga skäl för att inte bo på asylboende. Motsvarande föreslås gälla enligt den nya mottagandelagen. I propositionen En ny ordning för asylsökandes boende (prop. 2024/25:49 s. 36) anges att exempel på när en asylsökande med hänsyn till sina personliga förhållanden ska anses ha synnerliga skäl för att inte bo på ett asylboende kan vara att den asylsökande är sjuk och behöver vistas på sjukhus, att den asylsökande behöver vistas på skyddat boende eller att han eller hon är föremål för t.ex. omhändertagande eller tvångsvård. Som ytterligare exempel anges att en asylsökande till följd av en funktionsnedsättning har behov av ett tillgänglighetsanpassat boende och Migrationsverket av något skäl saknar möjlighet att ordna ett sådant boende, men den asylsökande har möjlighet att ordna det på egen hand.

Regeringen bedömer att det aktuella undantaget från boendevillkoret i många fall kommer att omfatta personer som, om de hade haft möjlighet, skulle ha bott på Migrationsverkets asylboende. Undantaget kan dessutom komma att omfatta vissa grupper som i dag bor på Migrationsverkets asylboenden och som därmed får omfattas av anvisning enligt bosättnings-

lagen men som genom förslag i lagrådsremissen En ny mottagandelag i stället kan komma att beviljas insatser i form av stöd och hjälp i boende och särskilda boendeformer enligt socialtjänstlagen (2025:400). Regeringen anser därför att det är rimligt att den som med hänsyn till sina personliga förhållanden har synnerliga skäl att inte bo på asylboende enligt den föreslagna mottagandelagen behandlas på samma sätt i bosättnings-systemet som den som bor på Migrationsverkets asylboenden. Även en sådan nyanländ bör därför få omfattas av anvisning till kommuner.

En annan förändring i mottagandesystemet är en möjlighet att anvisa kommuner att ordna boende för en asylsökande i en viss extraordinär situation. Det handlar om den situationen att tillströmningen av asylsökande har varit eller kan väntas bli särskilt omfattande och det bedöms vara nödvändigt för att behovet av platser på asylboenden ska kunna tillgodoses (2 kap. 4 § 2 förslag till mottagandelag). Fördelningen av sådana anvisningar föreslås göras enligt samma kriterier som gäller för utlännningar med tillfälligt skydd. Det finns dock vissa skillnader mellan asylsökande vid extraordinära situationer och utlännningar med tillfälligt skydd som motiverar att de hanteras på olika sätt i den nu aktuella lagen.

Utlännningar som omfattas av bestämmelserna om tillfälligt skydd beviljas i princip alltid uppehålls- och arbetstillstånd omgående när de kommer till Sverige. Utlännningar som kan komma att omfattas av anvisning vid extraordinära situationer är i stället asylsökande som vistas i kommunen under tiden som de får sin asylansökan prövad. Det är oklart i vilken utsträckning de kan komma att beviljas uppehållstillstånd och det finns därför en risk för att den fördelning av anvisningar mellan kommunerna som har gjorts under asyltiden i ett senare skede leder till en ojämn fördelning av mottagandet. Nyanlända som bor i ett boende som kommunen har ordnat efter en anvisning enligt mottagandelagens bestämmelse om anvisning vid extraordinära situationer bör därför efter uppehållstillstånd på nytt få omfattas av anvisning enligt bosättningssystemet.

Vilka grupper av nyanlända som får omfattas av anvisningar ska framgå av lagen

Regeringen anser att det finns goda skäl för att begränsa anvisningar till kommuner till att omfatta endast vissa grupper av nyanlända. Med bosättningslagens konstruktion, som innebär att det i lagen anges vilka som i första hand ska omfattas av anvisningar, krävs ytterligare bestämmelser i förordning om man vill förhindra att även andra än de prioriterade grupperna omfattas av anvisning. En sådan konstruktion framstår inte som ändamålsenlig om syftet är att endast vissa grupper av nyanlända ska få omfattas av anvisning. Konstruktionen gör dessutom att det blir otydligt vilka grupper av nyanlända som kommunerna faktiskt kan komma att få en skyldighet att ta emot. Regeringen anser därför att den nya lagens bestämmelser om vilka nyanlända som ska kunna omfattas av anvisningar bör vara uttömmande. Bestämmelserna bör utformas så att de inte medför någon förändring när det gäller den nyanländes möjlighet att välja att omfattas av en anvisning eller inte.

Regeringen föreslår därför att det i lagen ska införas bestämmelser som anger att anvisningar till kommuner ska få omfatta nyanlända som bor på

Migrationsverkets asylboenden eller med hänsyn till sina personliga förhållanden har synnerliga skäl att inte bo på ett asylboende enligt mottagandelagen, nyanlända som bor i ett boende som en kommun har ordnat efter en anvisning vid extraordinära situationer enligt mottagandelagen, nyanlända som är kvotflyktingar samt nyanlända som ingår eller har ingått i samma hushåll som någon av de uppräknade grupperna av nyanlända.

Ensamkommande barn som inte är kvotflyktingar bör inte få omfattas av anvisning

Från bosättningslagens tillämpningsområde undantas nyanlända barn under 18 år som saknar föräldrar eller annan ställföreträdare, s.k. ensamkommande barn, om barnet inte har beviljats uppehållstillstånd som kvotflykting. Skälet är att ensamkommande barn som inte är kvotflyktingar i stället ska omfattas av anvisning till en kommun enligt LMA (prop. 2015/16:54 s. 14). Någon skillnad föreslås inte i den nya mottagandelagen. Regeringen anser därför att det inte heller i fortsättningen finns skäl att låta ensamkommande barn, som redan under asyltiden har omfattats av anvisning till en kommun, omfattas av anvisning enligt bosättningssystemet. Eftersom ett undantag för ensamkommande barn således motiveras av att det saknas behov av anvisning anser regeringen att en sådan bestämmelse lämpligen bör placeras i anslutning till bestämmelserna om vilka nyanlända som får omfattas av anvisning och inte, som utredningen föreslår, i de inledande bestämmelserna om lagens tillämpningsområde. Liksom i dag bör undantaget inte omfatta ensamkommande barn som är kvotflyktingar eftersom de inte har omfattats av anvisning till en kommun tidigare.

Regeringen ska få meddela föreskrifter om antalet nyanlända som ska få omfattas av anvisningar och prioriteringen vid anvisningar

I det nuvarande bosättningsystemet påverkar bestämmelserna om vilka nyanlända som får omfattas av anvisningar den beräkning av mottagandebehovet som Migrationsverket har till uppgift att göra enligt bosättningsförordningen. Beräkningen används i sin tur som underlag inför att regeringen genom förordning beslutar om hur många nyanlända som ska omfattas av anvisningar till kommuner under ett visst kalenderår. Oftast finns det inte skäl för regeringen att frångå det beräknade mottagandebehovet. Regeringen kan dock bedöma att det under ett visst år inte är rimligt att alla nyanlända som beräknas vara i behov av bosättning ska fördelas till kommunerna och föreskriva att ett lägre antal nyanlända ska kunna omfattas av anvisning än vad Migrationsverket har beräknat. Avsikten är inte att det ska fungera på något annat sätt i det nya systemet. Regeringen bör därför även enligt den nya lagen bemyndigas att meddela föreskrifter om antalet nyanlända som får omfattas av anvisningar under ett visst kalenderår.

Det kan också finnas skäl att styra vilka grupper av nyanlända som främst ska få omfattas av anvisning, t.ex. i det fall regeringen bedömer att antalet nyanlända som ska få omfattas av anvisningar under ett visst år bör sättas lägre än det beräknade mottagningsbehovet. Det kan därutöver finnas behov av att inom de i lagen angivna grupperna prioritera nyanlända

i en viss situation, t.ex. barnfamiljer. Regeringen bör därför få meddela föreskrifter om prioriteringen mellan och inom de grupper av nyanlända som får omfattas av anvisning enligt lagen.

5.3 Fördelningen av anvisningar till kommuner

5.3.1 Företsättningar för integration ska beaktas vid fördelningen

Regeringens förslag

Vid fördelningen mellan kommuner av nyanlända som får omfattas av anvisningar ska hänsyn tas till företsättningar för integration i kommunen genom följande kriterier:

1. kommunens arbetsmarknadsföretsättningar,
2. kommunens befolkningsstorlek,
3. kommunens sammantagna mottagande av nyanlända och ensamkommande barn,
4. omfattningen av utlänningar som omfattas av mottagandelagen och som vistas i kommunen,
5. företsättningar i kommunen för långsiktig etablering på bostadsmarknaden, och
6. områden i kommunen där utanförskapet är stort.

Regeringen ska få meddela ytterligare föreskrifter om vilka kriterier som ska beaktas vid fördelningen.

Utredningens förslag

Förslaget från utredningen stämmer i huvudsak överens med regeringens. Utredningens förslag har delvis en annan språklig och redaktionell utformning.

Remissinstanserna

Remissinstanserna instämmer i eller har inga synpunkter på förslaget att fördelningskriterierna i bosättningslagen ska föras över till den nya lagen. *Malmö kommun* anser dock att det vid fördelningen också bör tas hänsyn till den ökade belastning som tillkommer hos kommuner med motagnings- och återvändandecenter. *Ljusnarsbergs kommun* anser att det är problematiskt att det inte föreslås någon reglering om kriteriernas viktning. Även *Filipstads kommun* efterlyser tydligare riktlinjer för viktningen av de kriterier som ska beaktas vid fördelningen och har, liksom *Södertälje kommun*, synpunkter på hur olika kriterier ska viktas.

Södertälje, Hultsfreds, Västerås, Vänersborgs och Skellefteå kommuner samt *Sveriges Kommuner och Regioner, Sveriges Allmännyttan och Boverket* är positiva till förslaget att det vid fördelningen ska tas hänsyn till bostadsmarknaden i kommunen. *Mittuniversitetet* framhåller att förslaget kan vara positivt för barnfamiljer som har särskilt svårt att finna eget boende. Förslaget avstyrks dock av flertalet länsstyrelser,

Delegationen för migrationsstudier samt *Institutet för arbetsmarknads- och utbildningspolitisk utvärdering*. Institutet anser att kommunens bostadsförsörjningskapacitet är relevant men att fördelningen i högre grad bör ta hänsyn till arbetsmarknadsläge, utbildningsmöjligheter och andra faktorer som påverkar nyanländas långsiktiga etablering. Flera länsstyrelser, bl.a. *länsstyrelserna i Jämtlands, Jönköpings, Norrbottens och Örebro län*, *Delegationen för migrationsstudier* och *Umeå kommun* framhåller att förslaget riskerar att leda till att nyanlända i högre utsträckning tas emot i kommuner med sämre arbetsmarknadsförutsättningar och att förutsättningarna för integration därmed försämras. Även *Sandvikens kommun* konstaterar att det finns en inbyggd motsättning mellan arbetsmarknadsförutsättningar och förutsättningar på bostadsmarknaden och ifrågasätter att träffsäkerheten i fördelningen gynnas av att lägga till ytterligare kriterier. *Länsstyrelserna i Dalarnas, Skåne och Uppsala län m.fl.* anser att förslaget motverkar kommunernas incitament att beakta mottagandet av nyanlända vid planeringen för bostadsförsörjningen. *Länsstyrelsen i Södermanlands län* är tveksam till förslaget och anser, liksom bl.a. *länsstyrelserna i Skåne, Värmlands och Västra Götalands län*, att behovet av att beakta bostadssituationen i kommunen kan tillgodoses genom förslaget om att beakta kommunens önskemål vid fördelningen. *Ljusnarsbergs kommun* ser en risk att förslaget medför ett relativt större mottagande bland mindre kommuner med minskande kommuninvånarantal. *Filipstads kommun* anser att det är viktigt att förslaget inte medför att de kommuner som har tillgång på bostäder ska ta hand om den större delen av mottagandet. Några remissinstanser, däribland *Malmö, Västerås och Södertälje kommuner* samt *Region Västerbotten* och *Länsstyrelsen i Gotlands län*, har synpunkter som handlar om underlaget för bedömning av bostadsmarknaden eller möjligheten att göra tillförlitliga prognoser av den.

När det gäller förslaget att förekomsten av utanförskapsområden ska beaktas är *Burlövs, Göteborgs, Vänersborgs, Västerås och Åre kommuner* samt *Sveriges Kommuner och Regioner* och *Sveriges Allmännyttas* positiva. *Malmö kommun* anser att det föreslagna kriteriet är högst relevant. *Södertälje* och *Hultsfreds kommuner* anser att det är bra att förekomsten av utsatta områden vägs in i fördelningen, eftersom det är viktigt att kommuner som har ett väl utvecklat hyresbestånd och som tidigare har tagit ett stort ansvar inte drabbas negativt. *Delegationen för migrationsstudier, Institutet för arbetsmarknads- och utbildningspolitisk utvärdering* och *Akademikerförbundet SSR* avstyrker förslaget med hänvisning till att det innebär ett minskat fokus på kommunens arbetsmarknadsförutsättningar vid fördelningen av nyanlända. Även flera länsstyrelser, bl.a. *länsstyrelserna i Uppsala, Västerbottens, Kronobergs och Östergötlands län*, avstyrker förslaget och påpekar att den omständigheten att en kommun har områden med problem kopplat till utanförskap inte innebär att hela kommunen har sådana problem. *Institutet för arbetsmarknads- och utbildningspolitisk utvärdering* har liknande invändningar och anser att berörda kommuner i stället bör ges incitament att erbjuda boende i andra delar av kommunen där integrationsmöjligheterna är större. *Länsstyrelsen i Jämtlands län* avstyrker också förslaget och anser, i likhet med t.ex. *Länsstyrelsen i Kronobergs län*, att

den föreslagna möjligheten att väga in kommunernas önskemål är ett bättre sätt att beakta de lokala förutsättningarna.

Skälen för regeringens förslag

Nuvarande fördelningskriterier är i huvudsak relevanta men otillräckliga

Vid fördelningen av anvisningar enligt bosättningslagen ska hänsyn tas till kommunens arbetsmarknadsförutsättningar, kommunens befolkningsstorlek, kommunens sammantagna mottagande av nyanlända och ensamkommande barn samt omfattningen av asylsökande som vistas i kommunen. Fördelningskriterierna ska bidra till en proportionerlig fördelning i förhållande till kommunernas förutsättningar att ta emot nyanlända i syfte att ge de nyanlända så bra förutsättningar för etableringen som möjligt (jfr prop. 2015/16:54 s. 21). Av bosättningsförordningen följer att det utöver lagens kriterier ska tas hänsyn till omfattningen av utlännningar med tillfälligt skydd som omfattas av LMA som vistas i kommunerna samt till att vissa anvisningar i första hand ska avse samma kommun som den nyanlände bor i.

Även i den nya lagen bör utgångspunkten vara att fördelningen mellan kommuner av nyanlända som får omfattas av anvisningar ska bidra till goda förutsättningar för integration. Regeringen anser att det bör framgå av lagen. Förutsättningarna i en kommun bör, som i dag, bedömas med beaktande av vissa fördelningskriterier och sättas i relation till övriga kommuners förutsättningar.

De kriterier som i dag ska beaktas vid fördelningen av anvisningar är i huvudsak fortfarande relevanta för att bedöma förutsättningarna för integration i kommunerna. Kommunens arbetsmarknadsförutsättningar, befolkningsstorlek och sammantagna mottagande av nyanlända och ensamkommande barn bör därför även i fortsättningen beaktas vid fördelningen. Detsamma gäller omfattningen av asylsökande som vistas i kommunen och omfattningen av utlännningar med tillfälligt skydd som omfattas av LMA och som vistas i kommunen, även om en anpassning behöver göras med anledning av förslaget att LMA ska ersättas av en ny mottagandelag. Eftersom både asylsökande och utlännningar med tillfälligt skydd kommer att omfattas av mottagandelagen bedöms det också lämpligt att slå samman de två kriterierna till ett och ange att omfattningen av utlännningar som omfattas av mottagandelagen och som vistas i kommunen ska beaktas. Genom en sådan formulering blir det dessutom tydligt att omfattningen av utlännningar som vistas i kommunen i s.k. mottagnings- och återvändandecenter, som *Malmö kommun* nämner, ska beaktas vid fördelningen. När det gäller den nuvarande bestämmelsen om att det vid fördelningen ska tas hänsyn till att vissa anvisningar i första hand ska avse samma kommun som den nyanlände bor i saknas dock behov av en motsvarighet i den nya lagen. Bestämmelsen tar sikte på nyanlända med tillfälligt skydd som tidigare har omfattats av en anvisning enligt LMA och som därför redan bor i en kommun. Enligt regeringens förslag i avsnitt 5.2 ska nyanlända i sådana situationer inte längre kunna omfattas av anvisning enligt bosättningssystemet.

Kriterierna som i dag ska beaktas vid fördelningen av anvisningar bör alltså, med några mindre anpassningar, föras över till den nya lagen. Regeringen bedömer att det därutöver finns faktorer som påverkar

förutsättningarna för integration i kommunen men som i dag inte ska beaktas alls eller inte kan beaktas i tillräcklig utsträckning.

Bostadssituationen i kommunen påverkar integrationsförutsättningarna

En långsiktig och trygg bostadssituation är en viktig förutsättning för integration. Vid den nuvarande fördelningen av anvisningar, som görs först på länsnivå och därefter mellan kommunerna i länet, är kommunernas förutsättningar att tillhandahålla bostäder emellertid inte en faktor som ska beaktas. Bostadssituationen får enligt bostadsskälslagen beaktas, men bara vid länsstyrelsens beslut om fördelningen av anvisningar till kommuner inom länet. Enligt utredningen nyttjas denna möjlighet endast i begränsad omfattning. Många nyanlända tas därför emot i kommuner som har en ansträngd bostadsmarknad, vilket kan leda till att nyanlända flyttar från den kommun som har anvisats att ta emot dem för att få tillgång till ett mer långsiktigt boende. Att bostadssituationen i kommunen inte beaktas i tillräcklig utsträckning riskerar därmed att få negativa konsekvenser för integrationen genom att nyanlända måste bryta upp från olika insatser, utbildning, arbete och sociala sammanhang. Inte minst är det problematiskt ur ett barnperspektiv när nyanlända barn och unga tvingas bryta upp från en invand boende- och skolmiljö för att bostadsmarknaden i anvisningskommunen är begränsad. Ett större hänsynstagande till bostadsmarknaden vid fördelningen av anvisningar skulle, som också *Mittuniversitetet* påpekar, kunna leda till större möjligheter för barnfamiljer att hitta långsiktiga boendelösningar i den kommun som har anvisats att ta emot dem.

Flera remissinstanser, bl.a. *länsstyrelserna i Jämtlands, Jönköpings, Norrbottens och Örebro län* samt *Delegationen för migrationsstudier och Umeå kommun*, pekar på risken att större hänsyn till kommunernas bostadsmarknad vid fördelningen riskerar att leda till att nyanlända i högre utsträckning tas emot i kommuner med sämre arbetsmarknadsförutsättningar, eftersom kommuner med god arbetsmarknad generellt har en svårare bostadsmarknad. *Institutet för arbetsmarknads- och utbildningspolitisk utvärdering* anser att fördelningen i högre grad bör ta hänsyn till arbetsmarknadsläge, utbildningsmöjligheter och andra faktorer som påverkar nyanländas långsiktiga etablering.

Det är en viktig prioritering för regeringen att fler ska arbeta och bli självförsörjande. Arbetsmarknadsförutsättningar är därför en betydelsefull faktor vid fördelningen av anvisningar. Arbetsmarknadsförutsättningarna behöver dock även i fortsättningen vägas mot andra faktorer som också påverkar förutsättningarna för integration. Enligt regeringens uppfattning bör bostadssituationen i kommunen vara en sådan faktor.

Länsstyrelserna i Södermanlands, Skåne, Värmlands och Västra Götalands län m.fl. bedömer att behovet av att beakta bostadssituationen i kommunen kan tillgodoses genom utredningens förslag om att beakta kommunens önskemål vid fördelningen. I avsnitt 5.3.2 lämnas förslag om att det vid fördelningen ska tas hänsyn till en kommuns önskemål. Om och i vilken utsträckning kommunens önskemål ska kunna tillgodoses föreslås dock vara beroende av bl.a. antalet nyanlända som får omfattas av anvisningar och övriga kommuners önskemål. Även om kommunens önskemål kan ge uttryck för överväganden om bostadsmarknaden skulle

alltså det genomslag som sådana överväganden får kunna variera på ett sätt som inte är önskvärt.

Länsstyrelserna i Dalarnas, Skåne och Uppsala län m.fl. anser att bostadssituationen som ett kriterium vid fördelningen skulle motverka kommunernas incitament att beakta mottagandet av nyanlända vid planeringen för bostadsförsörjningen. Liknande argument fördes fram av regeringen i förarbetena till bosättningslagen (prop. 2015/16:54 s. 22). Om det nuvarande fördelningssystemet, där möjligheten att beakta bostadssituationen är begränsad, har lett till att kommunerna i större utsträckning har beaktat mottagandet av nyanlända i sin bostadsplanering är dock oklart. Utredningen konstaterar att bosättningslagen inte tycks ha haft någon större påverkan på kommunernas planering av bostadsförsörjningen. Regeringen anser det därför inte troligt att hänsyn till bostadssituationen i kommunen vid fördelningen enligt den nya lagen skulle ha annat än marginell påverkan på kommunernas bostadsplanering.

Förutsättningarna för långsiktig etablering på bostadsmarknaden ska beaktas

Regeringen föreslår i denna lagrådsremiss, se avsnitt 6, att nyanlända som har tagits emot efter anvisning ska ha en tidsbegränsad rätt till boende. Det föreslås inte några särskilda krav på de boenden som kommunen ordnar. Boendena kommer således att kunna vara tillfälliga och lokalt anpassade. Kommunens tillgång till sådana kortsiktiga boendelösningar kommer dessutom sannolikt att påverkas av den politiska viljan att ta emot nyanlända. En kommuns förutsättningar att erbjuda tidsbegränsat boende är därför inte lämpliga för att bedöma integrationsförutsättningarna i kommunen. Till skillnad från övervägandena inför den nuvarande bosättningslagen är det alltså nu inte fråga om tillgången på en omedelbar och permanent boendelösning som är i förgrunden (jfr prop. 2015/16:54 s. 22). Med en tidsbegränsad rätt till boende är det ur integrationssynpunkt i stället av betydelse att minska risken för att nyanlända måste bryta upp från anvisningskommunen när den tidsbegränsade rätten till boende väl löper ut. Att som utredningen föreslår uttryckligen knyta fördelningskriteriet till tidpunkten för när den tidsbegränsade rätten löper ut eller att begränsa det till den ordinarie bostadsmarknaden framstår dock som onödigt detaljerat. Det föreslås därför vara förutsättningarna för nyanlända att långsiktigt etablera sig på bostadsmarknaden i kommunen som ska beaktas.

Malmö och Västerås kommuner och Region Västerbotten m.fl. påpekar att det kan vara svårt att göra tillförlitliga prognoser och mätningar av kommunernas framtida bostadsmarknad. Det finns också, bl.a. från *Södertälje kommun*, synpunkter på vad som bör vägas in vid bedömningen av förutsättningarna på bostadsmarknaden. Det är regeringens uppfattning att det inte bör regleras hur fördelningskriterierna ska mätas eller vilken statistik som ska användas, eftersom tillgången till relevanta data kan förändras och förbättras över tid. *Ljusnarsbergs, Filipstads och Södertälje kommuner* lyfter frågor om vilken påverkan som beaktandet av det nya kriteriet om bostadsmarknaden kommer att få på fördelningen till vissa kommuner och hur de olika kriterierna ska viktas. Regeringen bedömer att

det liksom i dag bör vara en tillämpningsfråga hur olika kriterier ska viktas i syfte att spegla kommunernas relativa förutsättningar för integration.

Även områden i kommunen där utanförskapet är stort ska beaktas vid fördelningen

Många kommuner har stora utmaningar med områden där utanförskapet är stort. Dessa områden präglas av bl.a. hög arbetslöshet, ett högt beroende av ekonomiskt bistånd, lägre utbildningsnivå, trångboddhet och ett lägre valdeltagande. De utmaningar som utanförskapet medför kan påverka kommunens kapacitet att ta emot nyanlända för bosättning. I det nuvarande fördelningsförfarandet är det inte möjligt att ta hänsyn till om det förekommer utanförskapsområden i en kommun eller till hur stor andel av befolkningen som bor i sådana områden. Utredningen föreslår därför att förekomsten av områden med problem kopplade till utanförskap ska beaktas vid fördelningen av nyanlända mellan kommuner. *Delegationen för migrationsstudier, Institutet för arbetsmarknads- och utbildningspolitisk utvärdering* och *Akademikerförbundet SSR* avstyrker ett nytt kriterium om utanförskapsområden med hänvisning till att det innebär ett minskat fokus på kriteriet om kommunens arbetsmarknadsförutsättningar vid fördelningen av nyanlända. *Institutet för arbetsmarknads- och utbildningspolitisk utvärdering* och flera länsstyrelser, bl.a. *länsstyrelserna i Kronobergs, Uppsala, Västerbottens och Östergötlands län*, framhåller även att förekomsten av utanförskapsområden i en kommun inte nödvändigtvis innebär att integrationsförutsättningarna är sämre i hela kommunen. Eftersom det kan finnas goda förutsättningar i andra delar av kommunen anser de att en kommun med utanförskapsområden inte generellt bör få en lägre tilldelning. Regeringen delar remissinstansernas synpunkt om att det i en kommun som har områden där utanförskapet är stort kan finnas goda förutsättningar för integration i andra delar av kommunen, men anser ändå att dessa områden kan medföra sådana utmaningar att de bör beaktas vid en bedömning av integrationsförutsättningarna i kommunen. I likhet med vad *Sveriges Kommuner och Regioner, Sveriges allmännytt*a och flera kommuner framför bör problem kopplade till utanförskapsområden påverka fördelningen. Det föreslås därför att områden där utanförskapet är stort ska vara ett av de kriterier som ska beaktas vid fördelningen av nyanlända mellan kommuner. Hur kriteriet ska viktas i förhållande till de andra kriterierna för att sammantaget spegla förutsättningarna för integration i kommunen bör, liksom när det gäller övriga kriterier, vara en tillämpningsfråga. Avsikten är dock inte att mindre kommuner som saknar områden där utanförskapet är stort ska ta ett oproportionerligt stort ansvar för mottagandet av nyanlända.

Några länsstyrelser, t.ex. *länsstyrelserna i Jämtlands och Kronobergs län*, anser att förhållandena kring utanförskapsområden i stället skulle kunna beaktas genom förslaget om att kommunernas önskemål ska beaktas vid fördelningen (se avsnitt 5.3.2). Liksom när det gäller kriteriet om bostadsmarknad anser regeringen att det genomslag som kommunernas överväganden om utanförskapsområden får på den slutliga fördelningen av nyanlända då skulle kunna variera på ett sätt som inte är önskvärt.

I likhet med vad som gäller för övriga kriterier bör det inte regleras i författning hur kriteriet om utanförskap ska mätas. Det kan dock konstateras att det finns underlag som kan användas. Statistiska centralbyrån och Boverket har inom ramen för sina uppdrag om en fördjupad analys om utanförskap (A2023/01649 och A2025/01209) tagit fram en sammanställning över områden där utanförskapet är stort, ibland kallad Utanförskapets karta. Som utredningen anger är det viktigt att det statistiska underlag som används för mätningen är transparent, vilket innebär att t.ex. de lägesbilder över utsatta områden som Polismyndigheten i dag sammanställer inte utgör lämpligt underlag.

Regeringen ska få meddela ytterligare föreskrifter om fördelningskriterier

Regeringen anser att de föreslagna fördelningskriterierna är relevanta och lämpliga för att bedöma förutsättningarna för integration i kommunerna. Det kan dock inte uteslutas att det över tid kan uppstå behov av att beakta fler faktorer än de föreslagna. För att systemet ska vara långsiktigt hållbart behövs det en viss flexibilitet. Det bedöms därför lämpligt att även i den nya lagen ha ett bemyndigande för regeringen att meddela ytterligare föreskrifter om kriterier som ska beaktas vid fördelningen.

5.3.2 Kommunens önskemål ska beaktas vid fördelningen

Regeringens förslag

Vid fördelningen ska hänsyn också tas till hur många nyanlända som en kommun önskar ta emot efter anvisning.

Kommunens önskemål ska få tillgodoses endast om det är möjligt med beaktande av antalet nyanlända som får omfattas av anvisningar till kommuner och övriga kommuners önskemål. Om en kommun önskar ta emot fler nyanlända än vad som följer av fördelningen enligt fördelningskriterierna ska dessutom kommunens förutsättningar för integration beaktas.

Regeringens bedömning

Det bör inte längre finnas bestämmelser i förordning om att en fördelning mellan kommuner först ska göras genom en fördelning på länsnivå.

Utredningens förslag och bedömning

Förslaget från utredningen stämmer i huvudsak överens med regeringens. Utredningen föreslår inte att förutsättningarna för att tillmötesgå kommunernas önskemål ska framgå av lagen. Utredningens bedömning stämmer överens med regeringens.

Remissinstanserna

De flesta remissinstanser är positiva till eller har inga synpunkter på att kommunerna föreslås få större inflytande över mottagandet. Flera kommuner, däribland *Göteborgs, Gislaveds, Katrineholms, Malmö, Västerås* och *Skellefteå kommuner*, samt *Sveriges Kommuner och Regioner, Sveriges Allmännyttan och Länsstyrelsen i Västerbottens län* är positiva till förslaget om att kommunernas önskemål ska beaktas vid fördelningen. Bland annat *Gislaveds, Västerås* och *Skellefteå kommuner* lyfter dock risken för en oproportionerlig fördelning av nyanlända till vissa kommuner. *Länsstyrelsen i Västerbottens län* och *Skellefteå kommun* anser att det finns en risk för att beredskap och kapacitet att ta emot nyanlända påverkas negativt i vissa kommuner som önskar lågt mottagande över tid. *Mittuniversitetet* anser att det är positivt att kommunerna får ökat inflytande över fördelningen av nyanlända men noterar att utredningens förslag kommer att leda till ett mer uppdelat mottagande än i dag, vilket kan leda till märkbara geografiska skillnader. *Staffanstorps kommun* ser också positivt på att kommunernas önskemål föreslås beaktas men anser att önskemålen bör ges större tyngd och vägas in i fördelningsmodellen tillsammans med övriga kriterier. *Hyresgästföreningen* avstyrker förslaget och anser att det riskerar att leda till ojämn fördelning mellan kommunerna, ökad mellankommunal segregation och försämrade integrationsmöjligheter i enskilda kommuner. Även *Olofströms kommun* avstyrker förslaget med hänvisning till risken för en ojämn fördelning. *Diskrimineringsombudsmannen* understryker att beaktandet av kommunernas önskemål inte får leda till diskriminerande preferenser vid anvisning.

Ett flertal länsstyrelser, bl.a. *länsstyrelserna i Dalarnas, Gotlands, Kalmar, Norrbottens* och *Östergötlands län*, tillstyrker utredningens förslag att möjligheten att tillgodose kommunernas önskemål om ett högre mottagande ska begränsas. Även *Botkyrka kommun* är positiv till en sådan begränsning och anför att detta kan vara nödvändigt för att främja en jämnare fördelning av nyanlända över landet. Samtliga dessa remissinstanser påpekar dock att utredningens bedömning om att det inte ska finnas någon motsvarande nedre gräns på sikt kan innebära att många kommunernas beredskap och kapacitet att ta emot nyanlända försämras eller avvecklas helt. Remissinstanserna framhåller att detta kan leda till en ojämn beredskap i landet. Även *Skellefteå kommun* har gett uttryck för en sådan risk. *Gislaveds, Hultsfreds* och *Åre kommuner* anser också att det bör finnas en nedre gräns. *Akademikerförbundet SSR, Ljusnarsbergs* och *Åre kommuner* anser att det inte bör finnas någon begränsning alls för hur många fler nyanlända som en kommun får tilldelas efter önskemål. Samma uppfattning har *Sveriges Kommuner och Regioner* samt *Bodens, Malmö* och *Olofströms kommuner*, som anför att respektive kommun själv har bäst kompetens att bedöma förutsättningarna för integration och ett ökat mottagande i kommunen. Även *Sandvikens* och *Vänersborgs kommuner* är negativa till förslaget om en övre begränsning, men Vänersborgs kommun tillägger att det kan fylla en funktion i situationer när det är ett högt mottagande i landet.

Skälen för regeringens förslag och bedömning

Kommunens önskemål ska beaktas vid fördelningen av nyanlända

En utgångspunkt i den nya lagen är att kommunerna ska få ett större inflytande över mottagandet av nyanlända. Det är viktigt, dels för att begränsa inskränkningen av kommunernas självstyre, dels för att det i kommunerna finns kunskap om lokala förhållanden som kan ha betydelse för integrationsförutsättningarna och som kan vara svåra att fånga med ett antal statistiskt mätbara kriterier. Det kan handla om förhållanden som är specifika för en viss kommun eller förutsättningar som snabbt förändras, t.ex. kommunens förutsättningar att tillhandahålla boende på kort sikt eller möjligheten att erbjuda insatser till nyanlända. Det kan också handla om att kommuner i vissa fall tycker att deras förutsättningar för integration, t.ex. arbetsmarknadsförutsättningar, inte får tillräckligt genomslag vid fördelningen. I synnerhet när mottagandet är lågt kan fler kommuner bedöma att de har förutsättningar att ta emot fler än vad de kan tilldelas vid en fördelning enligt fördelningskriterierna. Regeringen anser därför, i likhet med utredningen och många remissinstanser, att det vid fördelningen av nyanlända som får omfattas av anvisningar till kommuner ska tas hänsyn till hur många nyanlända som en kommun önskar ta emot.

Hyresgästföreningen och *Olofströms kommun*, som är negativa till förslaget att beakta kommunernas önskemål vid fördelningen, men även bl.a. *Gislaveds*, *Västerås* och *Skellefteå kommuner*, som är positiva till det, pekar på risken för en oproportionerlig fördelning av nyanlända mellan kommunerna. *Mittuniversitetet* noterar att utredningens förslag kommer att leda till ett mer uppdelat mottagande och märkbara geografiska skillnader medan *Länsstyrelsen i Västerbottens län* och *Skellefteå kommun* anser att det finns en risk för att beredskap och kapacitet att ta emot nyanlända påverkas negativt i vissa kommuner som önskar lågt mottagande över tid.

Regeringen anser att intresset av ett mer proportionerligt mottagande, som är grunden för den nuvarande bosättningslagen, behöver vägas mot behovet av flexibilitet och ett ökat kommunalt inflytande. Genom förslaget om fördelningskriterier i avsnitt 5.3.1 ska det även framöver göras en proportionerlig fördelning utifrån statistiskt mätbara kriterier. Det bedöms dock inte rimligt eller ekonomiskt effektivt att tvinga samtliga kommuner att upprätthålla en organisation för mottagande om mottagandebehovet är lågt och det finns kommuner som önskar ett större mottagande. Redan i dag finns det många kommuner som på grund av det låga mottagandebehovet inte får några anvisningar. Det fråntar inte kommunerna skyldigheten att ha en beredskap för det fall mottagandebehovet kräver det.

Kommunens önskemål ska beaktas efter att en fördelning enligt fördelningskriterierna har gjorts

En kommuns önskemål kan spegla integrationsförutsättningar som är svåra att fånga med de föreslagna fördelningskriterierna. Samtidigt skiljer sig kommunernas önskemål från kriterierna, eftersom önskemålen kan baseras på politiska intressen och andra förhållanden som inte är statistiskt mätbara. Regeringen bedömer därför att det inte är lämpligt att, som *Staffanstorps kommun* förespråkar, hantera kommunernas önskemål på

samma sätt som fördelningskriterierna. För att det av lagen tydligt ska framgå att kommunernas önskemål ska beaktas på ett annat sätt än de föreslagna fördelningskriterierna anser regeringen att bestämmelsen om att det vid fördelningen ska tas hänsyn till kommunens önskemål bör placeras i en egen paragraf. I förhållande till utredningens förslag bör det också förtydligas att kommunens önskemål ska avse antalet nyanlända som ska tas emot efter anvisning. Därmed blir det tydligt att det, som *Diskrimineringsombudsmannen* framhåller, inte ska finnas utrymme för att beakta diskriminerande preferenser, t.ex. önskemål om mottagande av vissa grupper.

Som utredningen föreslår bör kommunernas önskemål beaktas först efter det att en fördelning enligt fördelningskriterierna har gjorts. På så vis kan kommunerna ges möjlighet att förhålla sig till den fördelningen när de lämnar sina önskemål. En förutsättning för att kommunernas önskemål ska få genomslag är att en omfördelning därefter kan ske mellan landets alla kommuner. Regeringen bedömer därför att den nuvarande fördelningen på länsnivå, som i dag regleras genom förordning, bör avskaffas.

Möjligheten att tillgodose kommunens önskemål ska vara begränsad

Att det vid fördelningen ska tas hänsyn till en kommuns önskemål innebär inte att kommunen alltid kommer att kunna få sitt önskemål tillgodosett. För att bosättningssystemet ska vara långsiktigt hållbart behöver systemet kunna garantera att de nyanlända som behöver tas emot i en kommun också blir mottagna. En kommuns önskemål bör därför endast kunna tillgodoses om det är möjligt med hänsyn till det antal nyanlända som enligt regeringens beslut ska få omfattas av anvisningar under kalenderåret. Alla kommuner bör dessutom ges samma förutsättningar till inflytande, vilket medför att utrymmet för att tillmötesgå en kommuns önskemål bör vara beroende av övriga kommuners önskemål. För att kunna tillmötesgå kommuners önskemål om ett lägre mottagande än vad som följer av fördelningen enligt fördelningskriterierna kommer det alltså att krävas att det samtidigt finns kommuner som i motsvarande mån tar emot fler nyanlända.

I den omvända situationen, dvs. att en kommun önskar ta emot fler nyanlända, bedömer utredningen att det inte är tillräckligt att behovet av mottagande kan tillgodoses genom att det finns kommuner som samtidigt önskar ett lägre mottagande. Utredningen föreslår att det ska finnas en ytterligare begränsning av möjligheten att tillgodose en kommuns önskemål om ett högre mottagande. Några remissinstanser är negativa till förslaget. *Sveriges Kommuner och Regioner* samt *Bodens, Malmö och Olofströms kommuner* anför att respektive kommun själv har bäst kompetens att bedöma sina förutsättningar för integration och ett ökat mottagande.

Utgångspunkten för fördelningen är att den ska bidra till goda förutsättningar för integration. Regeringen ifrågasätter inte kommunernas förmåga att bedöma förutsättningarna i den egna kommunen men konstaterar likt utredningen att det inte finns något som hindrar att kommunernas önskemål också baseras på andra intressen, t.ex. behov av att få lediga bostäder uthyrda eller demografiska förhållanden. Det bedöms därför finnas behov av att begränsa möjligheten för en kommun att efter önskemål få ett högre mottagande genom att föreskriva att ett sådant

önskemål får tillgodoses endast om det är möjligt med beaktande av kommunens förutsättningar för integration.

I den nya lagen föreslås förutsättningarna för integration mätas genom fördelningskriterierna, se avsnitt 5.3.1. Samma kriterier bör ligga till grund för att avgöra hur långt en kommuns önskemål kan tillgodoses med hänsyn till de förutsättningar för integration som finns i kommunen. Fördelningen enligt fördelningskriterierna ska göras inom ramen för det antal nyanlända som regeringen har beslutat får omfattas av anvisningar. När kriterierna ska användas för att avgöra om kommunen har utrymme att ta emot ytterligare nyanlända bör de i stället beaktas utan hänsyn till det antal nyanlända som regeringen har beslutat.

I vilken utsträckning förutsättningarna för integration medger att kommunernas önskemål kan tillgodoses bör vara en tillämpningsfråga. Man kan dock utgå från att förutsättningarna att ta emot fler nyanlända än vad som följer av fördelningen enligt fördelningskriterierna kommer att vara större när behovet av mottagande i kommunerna är lågt än när behovet av mottagande är högt. Som *Vänersborgs kommun* påpekar är det därför sannolikt att begränsningen främst kommer att fylla en funktion när behovet av mottagande i kommunerna är högt. Regeringen anser att det är viktigt att den nya lagen fungerar vid såväl högt som lågt mottagande.

Förutsättningarna för att kunna tillgodose kommunens önskemål är av principiell betydelse och avgörande för att förstå kommunernas inflytande på fördelningen och mottagandet. Regeringen anser därför, till skillnad från utredningen, att dessa förutsättningar bör framgå av lagen.

Det bör inte införas någon nedre gräns för möjligheten att tillgodose en kommuns önskemål

Flera remissinstanser anser att det också bör finnas en begränsning av möjligheten att tillgodose en kommuns önskemål om ett lägre mottagande. Flera länsstyrelser, bl.a. *länsstyrelserna i Dalarnas, Gotlands, Kalmar, Norrbottens och Östergötlands län*, samt *Botkyrka* och *Skellefteå kommuner* anser att avsaknaden av en nedre gräns för mottagandet på sikt kan innebära att många kommunernas beredskap och kapacitet att ta emot nyanlända försämras eller avvecklas helt, vilket leder till en ojämn beredskap i landet.

Utifrån principen om kommunalt självstyre bedömer regeringen att det inte är proportionerligt att fördela nyanlända till kommuner som önskar ett lägre mottagande, om det i stället går att fördela dem till andra kommuner som önskar ta emot fler nyanlända och har goda förutsättningar för integration. Att vissa kommuner kan komma att anpassa sin organisation utifrån ett lågt eller obefintligt mottagande är enligt regeringens bedömning inte ett tillräckligt argument för att tvinga kommuner att ta emot fler nyanlända än nödvändigt. Med regeringens förslag bedöms nyanlända i många fall i stället kunna tas emot i andra kommuner som både önskar ett högre mottagande och har goda förutsättningar för integration. Regeringen bedömer därför liksom utredningen att det inte bör införas någon särskild begränsning av möjligheten att tillgodose en kommuns önskemål om ett lägre mottagande. Så länge antalet nyanlända som får omfattas av anvisningar kan fördelas till andra kommuner bör kommuner som önskar det kunna avstå från mottagande.

5.3.3 Regeringen ska få meddela ytterligare föreskrifter om fördelningen och fördelningsförfarandet

Regeringens förslag

Regeringen ska få meddela ytterligare föreskrifter om fördelningen mellan kommuner av nyanlända som får omfattas av anvisningar och förfarandet för fördelningen.

Utredningens förslag

Förslaget från utredningen stämmer i huvudsak överens med regeringens. Utredningen föreslår en annan formulering av bemyndigandet.

Remissinstanserna

Ingen remissinstans har särskilt yttrat sig om förslaget.

Skälen för regeringens förslag

I det nuvarande systemet finns bestämmelser om förfarandet för fördelningen av anvisningar mellan kommuner i förordning. Regeringen bedömer att det utöver de bestämmelser om fördelningen som föreslås i lagen även i fortsättningen kommer att behövas ytterligare bestämmelser om tillvägagångssättet vid fördelningen och beslut om den. Dessutom kan det behövas ytterligare bestämmelser om fördelningen, bl.a. för att kunna hålla samman familjer och ta hänsyn till bedömningar av barnets bästa i enlighet med Förenta nationernas konvention om barnets rättigheter (barnkonventionen), vilken numera gäller som svensk lag. Sådana bestämmelser skulle kunna behöva vara detaljerade och det kan finnas ett behov att anpassa dem över tid. Regeringen bör därför bemyndigas att meddela ytterligare föreskrifter om fördelningen och förfarandet för fördelningen av nyanlända som får omfattas av anvisningar.

6 Tidsbegränsat boende för vissa nyanlända invandrare

6.1 Kommunens skyldighet ska i huvudsak motsvara den nyanländes rätt till boende

Regeringens förslag

En kommun ska ordna boende inom kommunen för en nyanländ som har rätt till boende enligt lagen.

En nyanländ som efter en anvisning enligt lagen har tagits emot i kommunen ska ha rätt till boende i kommunen.

En nyanländ med tillfälligt skydd som bor i ett boende som en kommun har ordnat efter en anvisning enligt mottagandelagen och som till följd av ett beslut om folkbokföring har upphört att omfattas av den lagen ska ha rätt till boende i den kommunen.

Regeringen ska få meddela föreskrifter om när en nyanländ som har rätt till boende, men som under en period inte har nyttjat sin rätt, ska anmäla behov av boende.

En kommun ska också ordna boende inom kommunen för en nyanländ som har tagits emot efter en anvisning enligt lagen och som fortfarande omfattas av mottagandelagen. Det som sägs om asylboende i mottagandelagen ska gälla under den tid då den nyanlände omfattas av den lagen.

Utredningens förslag

Förslaget från utredningen stämmer i huvudsak överens med regeringens. Utredningens förslag har dock en delvis annan redaktionell och språklig utformning och är inte heller anpassat till regeringens förslag om en ny mottagandelag. Vidare föreslår utredningen en lagreglerad tidsfrist för en nyanländ som har ordnat eget boende att anmäla behov av boende enligt lagen. Utredningen föreslår dessutom att en nyanländs rätt till boende ska gälla även om den nyanlände inte har tagits emot efter anvisning i den kommun som anvisningen riktar sig till.

Remissinstanserna

Flertalet remissinstanser har inga synpunkter på eller yttrar sig inte särskilt över vare sig förslaget om kommunens ansvar eller förslaget om vilka grupper av nyanlända som ska omfattas. Majoriteten av de remissinstanser som uttalar sig är positiva till förslaget om att boende enligt lagen ska vara uttryckt som en rättighet för den nyanlände.

Diskrimineringsombudsmannen tillstyrker att den nyanlände får en individuell rätt och anser därutöver att kommunens skyldighet bör framgå av lagtexten. Flertalet länsstyrelser ställer sig också bakom utredningens förslag om den nyanländes rätt, liksom *Mittuniversitetet* och *Socialstyrelsen*. Diskrimineringsombudsmannen framhåller att den individuella rätten möjliggör för förändringar i familjesituationen under tiden för rätten till boende enligt lagen och på så vis stärker den enskildes rättigheter och möjligheter till självbestämmande, vilket gynnar t.ex. våldsutsatta kvinnor. *Kungsbacka kommun* motsätter sig däremot att boende enligt lagen ska utgöra en särskild rättighet för en nyanländ.

Många remissinstanser, t.ex. *länsstyrelserna i Örebro och Västerbottens län*, är positiva till att förslaget innebär att även barn får rätt till boende enligt lagen. *Sveriges Kommuner och Regioner* anser dock att rätten till boende ska knytas till vuxna nyanlända över 20 år och att barnrättsperspektivet i stället ska beaktas på andra sätt. *Bodens kommun* anser att barnets rätt bör tillgodoses genom socialtjänstlagen.

De allra flesta remissinstanser som uttalar sig om förslaget att boendet ska vara inom kommunen är positiva till detta. *Staffanstorps kommun* avstyrker förslaget.

Diskrimineringsombudsmannen och *Mittuniversitetet* är positiva till förslaget om att en nyanländ som ordnar sitt eget boende ska behålla sin rätt till boende och framhåller att det främjar rörlighet för arbete och studier. *Kungsbacka kommun* anser att kommunens skyldighet att ordna boende endast ska kvarstå i de fall den nyanlände ordnar eget boende i syfte att delta i studier eller arbete på annan ort. *Staffanstorps kommun* avstyrker förslaget. Alla kommuner som uttalar sig om förslaget, bl.a. *Kramfors* och *Ljusnarsbergs kommuner*, är kritiska till att rätten ska gälla även om den nyanlände inte har tagits emot i kommunen och anför att det försämrar kommunens planeringsförutsättningar. *Sveriges Kommuner och Regioner* framför att bestämmelser om rätt till boende bör förutsätta att den nyanlände har tagits emot i kommunen i anslutning till anvisningen. *Migrationsverket* anser att det är otydligt hur utredningens förslag påverkar myndighetens beslut om anvisningar.

Flera remissinstanser framför synpunkter på att utredningen inte lägger fram något förslag om minimikrav på boendets fysiska utformning eller kvalitet. *Gislaveds*, *Malmö*, *Skellefteå*, *Stockholms* och *Umeå kommuner* efterlyser riktlinjer eller vägledning när det gäller krav på boendets fysiska utformning. Även bl.a. ett flertal länsstyrelser, *Diskrimineringsombudsmannen*, *Mittuniversitetet* och *Socialstyrelsen* anser att regelverket bör innehålla minimikrav eller kvalitetsnormer. *Boverket* påpekar att avsaknaden av enhetlighet i fråga om vad som får anses vara lämpliga boendelösningar riskerar att motverka den integrationspolitiska ambitionen.

Gislaveds kommun framför att det behövs förtydliganden när det gäller kommunernas möjlighet att ta ut hyra när den nyanlände är självförsörjande.

Skälen för regeringens förslag

Förväntningarna på kommuner och nyanlända behöver bli tydligare

Sedan bosättningslagen trädde i kraft har kommunerna gjort olika tolkningar av vad skyldigheten att ta emot nyanlända för bosättning innebär, bl.a. när det gäller hur lång tid skyldigheten består. Det har lett till att mottagandet av nyanlända ser olika ut i olika kommuner.

En kommun föreslås även fortsättningsvis vara skyldig att efter anvisning ta emot en nyanländ för bosättning i kommunen. Regeringen anser dock att det i den nya lagen behöver vara tydligare vad skyldigheten innebär i förhållande till den nyanlände, särskilt när det gäller hur lång tid som skyldigheten består. I avsnitt 6.2 lämnar regeringen förslag om en sådan tidsgräns. Enligt regeringens uppfattning ska det inte bara finnas skyldigheter för kommunen utan också tydliga förväntningar på den nyanlände att bidra till sin integration. I avsnitt 6.3 lämnas förslag om villkor för att en nyanländ ska ha rätt till boende.

En skyldighet för kommuner och en rättighet för nyanlända

För att tydliggöra vad som förväntas av kommunen bör det i den nya lagen, utöver skyldigheten att ta emot en nyanländ efter anvisning, finnas bestämmelser om att kommunen gentemot den nyanlände har en skyldighet att ordna boende.

De nuvarande otydligheterna och den varierande tillämpningen har inneburit att nyanlända har fått olika stöd med boende, beroende på vilken kommun de har tagits emot i. En individuell rätt till boende som utredningen föreslår skulle ge den nyanlände trygghet och möjlighet att fokusera på att etablera sig i arbets- och samhällslivet, men skulle också innebära att det kan ställas tydliga krav på den nyanlände att medverka till sin integration (se vidare avsnitt 6.3). Rätt till boende på individnivå skulle dessutom underlätta förändringar i familjesituationen och ge ett större utrymme för den enskildes självbestämmande, vilket också flera remissinstanser framhåller. Till skillnad från *Kungsbacka kommun* anser regeringen därför att det inte är tillräckligt med enbart en reglering av kommunens skyldighet. Regeringen anser i likhet med *Diskrimineringsombudsmannen* att kommunen bör vara skyldig att ordna boende för vissa nyanlända och att en nyanländ bör ha rätt till boende.

En individuell rätt till boende innebär att sådan rätt även gäller barn. Många remissinstanser är positiva till detta. *Sveriges Kommuner och Regioner* framhåller dock att barn omfattas av föräldrars försörjningsansvar och att barnrättsperspektivet därför bör beaktas på något annat sätt än genom rätt till boende. *Bodens kommun* påpekar också att kommunen enligt socialtjänstlagen och barnkonventionen har en skyldighet att säkerställa barns rätt till stöd och skydd. Enligt regeringens mening bör det dock beaktas att nyanlända barn är en särskilt sårbar grupp. Det finns därför inte skäl att utesluta barn från rätten till boende.

Regeringen anser vidare att det bör vara tydligt att kommunens skyldighet att ordna boende i huvudsak ska motsvara den nyanländes rätt till boende. Av lagen bör därför framgå att kommunen ska vara skyldig att ordna boende för en nyanländ som har rätt till sådant boende, under den tid och med de villkor som ska gälla för sådan rätt.

Det boende som kommunen ska ordna

Bosättningslagen innehåller ingen bestämmelse om att kommunen måste tillhandahålla boende i den egna kommunen. I förarbetena anges dock att det inte borde vara möjligt för kommunen att fullgöra sin skyldighet genom att erbjuda en nyanländ boende i en annan kommun (prop. 2015/16:54 s. 18). Regeringen bedömde att boende i en annan kommun skulle kunna motverka en positiv effekt på de nyanländas etableringsförutsättningar och dessutom skapa en osäkerhet för den nyanlände som inte bedömdes godtagbar.

Samma skäl gör sig enligt regeringens mening gällande när det gäller kommunens skyldighet att efter anvisning ordna boende enligt den nya lagen. Till skillnad från vad *Staffanstorps kommun* förespråkar bör principen alltså även fortsättningsvis vara den att boende ska ordnas i den egna kommunen. Det har förekommit att kommuner, trots uttalandena i förarbetena till bosättningslagen, har tillhandahållit boende i en annan kommun (se t.ex. HFD 2021 ref. 46). Därför bör det i den nya lagen tydliggöras att boende ska ordnas i den egna kommunen.

Regeringen bedömer att det på samma sätt som i dag bör vara upp till kommunen att avgöra vilken typ av boende som är lämpligt för de nyanlända som har rätt till boende enligt den nya lagen. Det behöver finnas en flexibilitet för kommunen att anpassa vilka boenden som erbjuds till

såväl lokala förutsättningar som förändringar i mottagningsbehovet över tid. Till skillnad från utredningen bedömer regeringen att det inte är lämpligt att i författningstexten ha en särskild benämning för ett boende som en kommun ordnar enligt den nya lagen. Det skulle felaktigt kunna ge intrycket av att ett boende som en kommun ordnar ska vara av en särskild karaktär eller ha vissa utmärkande kännetecken.

Ett flertal remissinstanser, bl.a. *Gislaveds*, *Malmö*, *Skellefteå*, *Stockholms* och *Umeå kommuner* samt *Boverket*, *Diskrimineringsombudsmannen*, *Mittuniversitetet*, *Socialstyrelsen* och flera länsstyrelser, betonar att goda boendeförhållanden är viktigt för att främja integration och efterlyser därför någon form av minimikrav eller kvalitetsnormer i fråga om boendets fysiska utformning. Regeringen delar remissinstansernas uppfattning om att goda boendeförhållanden bör eftersträvas. Förutsättningar att ordna lämpliga boendelösningar med god kvalitet är en omständighet som kommunerna kan beakta när de lämnar sina önskemål om antalet nyanlända som de önskar ta emot. En reglering av boendets fysiska utformning skulle begränsa kommunernas flexibilitet när det gäller att anpassa boendelösningar efter bl.a. lokala förutsättningar och mottagandebehov över tid. Några kvalitetskrav bör därför inte införas.

En nyanländs rätt till boende enligt lagen ska utgöra en mer allmän rätt att få ett boende under den tid och med de villkor som följer av lagen. Det bör därför inte krävas att kommunen enligt lagen ska ge den nyanlände tillgång till ett visst specifikt boende. Den nyanländes individuella behov, t.ex. till följd av en funktionsnedsättning, kan dock behöva tillgodoses i enlighet med annan lagstiftning.

Med anledning av vad *Gislaveds kommun* tar upp om kostnaden för ett boende som en nyanländ ska ha rätt till enligt lagen konstaterar regeringen att det inte föreslås någon förändring i förhållande till vad som gäller för boenden som kommunen ordnar efter mottagande enligt bostättningslagen, dvs. att den nyanlände själv står hyreskostnaden.

De grupper som i dag tas emot för bostättning ska ha rätt till boende

Samma grupper av nyanlända som tas emot för bostättning enligt bostättningslagen bör ha rätt till boende enligt den nya lagen. Liksom i dag bör en kommun således ordna boende för nyanlända som har omfattats av en anvisning till kommunen.

De grupper av nyanlända som föreslås kunna omfattas av en anvisning enligt den föreslagna lagen beskrivs i avsnitt 5.2. Där framgår att nyanlända med tillfälligt skydd, dvs. nyanlända som omfattas av massflyktsdirektivet, vilka har omfattats av en anvisning till en kommun enligt mottagandelagen inte ska omfattas av en anvisning enligt den nya lagen. Avsikten är att dessa nyanlända även fortsättningsvis ska få stöd med boende efter att de har upphört att omfattas av mottagandelagen. Regeringen föreslår därför att det ska framgå av den nya lagen att även denna grupp ska ha rätt till boende. Kommunerna kommer därmed att vara skyldiga att ordna boende för denna grupp på samma sätt som för nyanlända som har omfattats av en anvisning enligt lagen. Eftersom dessa nyanlända kommer att ha rätt till boende i samma kommun som de bodde i när de omfattades av mottagandelagen, finns det inget som hindrar att de får bo kvar i samma bostad.

För att ha rätt till boende ska den nyanlände tas emot i kommunen efter anvisning

Utredningen föreslår att rätten till boende ska kvarstå även om den nyanlände ordnar ett eget boende. Syftet är att underlätta för nyanlända att ta ett arbete eller börja en utbildning i en annan kommun. Regeringen anser, i likhet med bl.a. *Diskrimineringsombudsmannen* och *Mittuniversitetet*, men till skillnad från *Staffanstorps kommun*, att det är viktigt att regleringen främjar en ökad rörlighet och anpassning till arbete och studier. Rätten till boende bör därför inte upphöra om en nyanländ ordnar ett eget boende. På samma sätt bör kommunen ha kvar sin skyldighet att ordna boende i dessa fall. Till skillnad från *Kungsbacka kommun* anser regeringen att kommunens skyldighet bör kvarstå oavsett anledningen till att den nyanlände ordnar eget boende.

Enligt utredningens förslag krävs det inte att en nyanländ efter anvisning tas emot i den kommun som beslutet om anvisning riktar sig till för att få rätt till boende där. Det skulle innebära att en nyanländ som omfattas av en anvisning till en viss kommun kan välja att efter anvisningen flytta till en annan kommun och ändå ha kvar en rätt till boende i den kommun som har anvisats. Den nyanlände skulle i ett senare skede kunna flytta till den kommunen och begära hjälp med boende och kommunen skulle således ha en skyldighet att ordna boende för en nyanländ som efter anvisningen inte togs emot i kommunen. Flera remissinstanser, bl.a. *Sveriges Kommuner och Regioner* och ett flertal kommuner, framför att det vore alltför krångligt och oförutsägbart för en kommun. Att kommunens planeringsförutsättningar skulle påverkas negativt av ett sådant system är något som bl.a. *Kramfors* och *Ljusnarsbergs kommuner* framhåller.

Enligt regeringens bedömning skulle kommunens planeringsförutsättningar förbättras om kommunen i stället får möjlighet att etablera kontakt med de nyanlända som kommunen ska ordna boende för. Att den nyanlände efter beslutet om anvisning tas emot i den kommun som har anvisats visar också att han eller hon faktiskt har ett behov av hjälp med sin bosättning. Ett krav på sådant mottagande i kommunen kan också minska risken för att en nyanländ väljer att omfattas av en anvisning utan att ha för avsikt att flytta till den kommunen. Till skillnad från utredningen är det därför regeringens uppfattning att en nyanländ efter anvisning måste tas emot i kommunen för att få rätt till boende enligt lagen. På så sätt kommer nyanlända som tas emot efter anvisning att behandlas mer likt nyanlända med tillfälligt skydd. För att nyanlända med tillfälligt skydd ska ha rätt till boende enligt lagen krävs att de bor i ett boende som kommunen har ordnat efter en anvisning enligt mottagandelagen när de till följd av Skatteverkets beslut om folkbokföring upphör att omfattas av mottagandelagen och därmed tas emot i kommunen.

Regeringen ska få meddela föreskrifter om när en nyanländ i vissa fall ska anmäla behov av boende

Det är inte rimligt att kräva att kommunen har ett boende för den nyanlände som under långa perioder står tomt, t.ex. på grund av att den nyanlände väljer att ordna boende på egen hand. Däremot bör det i kommunens skyldighet ligga att kommunen ska vara beredd att ordna boende när det åter behövs.

Utredningen föreslår att en nyanländ som har ordnat sitt eget boende och som därefter vill nyttja sin rätt till boende ska meddela kommunen minst två månader innan den nyanlände vill att kommunen ordnar boende. Regeringen instämmer i utredningens bedömning att det kan vara rimligt att en nyanländ som har rätt till boende i kommunen, men som under en period inte har nyttjat sin rätt, ska förvarna kommunen om sitt behov av boende. Bestämmelser om i vilka situationer som det ska vara aktuellt och hur långt i förväg som det är rimligt att den nyanlände ska meddela kommunen är dock enligt regeringens uppfattning av så detaljerat slag att de lämpligen kan regleras genom förordning. Det föreslås därför att regeringen bemyndigas att meddela föreskrifter om när en nyanländ som under en period inte har nyttjat sin rätt ska anmäla behov av boende.

Kommunens skyldighet ska i vissa fall även gälla nyanlända som fortfarande omfattas av mottagandelagen

Regeringen anser att en utgångspunkt bör vara att mottagandet av nyanlända som omfattas av en anvisning bör fungera på motsvarande sätt som i dag. Kommunerna bör alltså även fortsättningsvis ta emot och ordna boende för nyanlända som omfattas av en anvisning, oavsett om personerna vid mottagningstillfället är folkbokförda eller inte.

Enligt regeringens förslag om en ny mottagandelag ska en utlänning omfattas av den lagen tills utlänningen har ett uppehållstillstånd och Skatteverket har beslutat att utlänningen är folkbokförd i Sverige. En nyanländ som får omfattas av en anvisning enligt bosättningsregelverket och som har fått ett beslut om folkbokföring innan han eller hon tas emot i en kommun föreslås upphöra att omfattas av mottagandelagen först i samband med att den nyanlände tas emot i kommunen efter anvisningen eller avböjer att omfattas av en anvisning.

Om den nyanlände däremot inte har fått ett beslut om folkbokföring vid mottagandet kommer den nyanlände att fortsätta att omfattas av mottagandelagen tills den nyanlände får ett sådant beslut. Förslaget om en ny mottagandelag innehåller ingen skyldighet för en kommun att ordna boende i dessa situationer. I denna lagrådsremiss föreslås att tiden för rätten till boende i dessa situationer ska räknas från det att den nyanlände upphör att omfattas av mottagandelagen och att kommunens skyldighet inträder vid samma tidpunkt. För att kommunerna ska vara skyldiga att ordna boende även för nyanlända som har tagits emot för bosättning efter anvisning, men som fortfarande omfattas av mottagandelagen, krävs därför en bestämmelse med denna innebörd i den nya lagen.

I mottagandelagen föreslås en bestämmelse som innebär att reglerna om asylboende i mottagandelagen ska gälla för en utlänning som omfattas av den lagen även när en kommun ordnar boende efter en anvisning enligt bosättningslagen. När kommunens skyldighet att ordna boende nu tydliggörs i den här lagen bör bestämmelsen föras över till denna. Det finns inget som hindrar att det i praktiken är samma boende som erbjuds den nyanlände före och efter folkbokföring.

6.2 Rätten till boende ska begränsas till 36 månader

Regeringens förslag

För en nyanländ som omfattas av en anvisning enligt lagen ska rätten till boende gälla under 36 månader från det att den nyanlände togs emot i kommunen. Om den nyanlände vid mottagandet i kommunen fortfarande omfattades av mottagandelagen, ska tiden i stället räknas från det att den nyanlände till följd av ett beslut om folkbokföring upphörde att omfattas av den lagen.

För en nyanländ med tillfälligt skydd som bor i ett boende som kommunen har ordnat efter en anvisning enligt mottagandelagen, ska rätten till boende gälla under 36 månader från det att den nyanlände till följd av ett beslut om folkbokföring upphörde att omfattas av den lagen.

Om en nyanländ har upphört att omfattas av den nya lagen och därefter på nytt får rätt till boende enligt lagen, ska tiden räknas från det att den nyanlände första gången fick sådan rätt. Om en sådan nyanländ inte tidigare har haft rätt till boende enligt lagen, ska tiden i stället räknas från det att den nyanlände första gången togs emot i en kommun.

Utredningens förslag

Förslaget från utredningen stämmer i huvudsak överens med regeringens. Utredningens förslag har dock delvis en annan redaktionell och språklig utformning. Dessutom är utredningens förslag inte anpassat till regeringens förslag om en ny mottagandelag. Vidare föreslår utredningen bestämmelser som begränsar dels den nyanländes rätt till boende under den period kommunen ordnar ett boende med stöd av en annan författning, dels kommunens ansvar i förhållande till andra författningar.

Remissinstanserna

Ett flertal remissinstanser, bl.a. en majoritet av de kommuner som yttrar sig, ställer sig bakom utredningens förslag om att rätten till boende ska gälla under 36 månader. Flera av kommunerna, t.ex. *Burlövs*, *Vänersborgs* och *Malmö kommuner*, anför att tidsbegränsningen främjar en enhetlig tillämpning och bidrar till en ökad stabilitet och likvärdighet.

De flesta remissinstanser som yttrar sig över den föreslagna tidsbegränsningen, bl.a. *Diskrimineringsombudsmannen*, *Hyresgästföreningen*, *Region Sörmland* samt *länsstyrelserna i Västerbottens*, *Värmlands* och *Uppsala län*, är emellertid negativa till eller avstyrker förslaget. Flera av dessa remissinstanser invänder att 36 månader riskerar att vara en för kort tid för att det ska kunna skapas en sådan trygghet och stabilitet som behövs för en långsiktigt fungerande etablering där den nyanlände kan fortsätta att vara bosatt i kommunen. Ett flertal länsstyrelser, däribland *länsstyrelserna i Blekinge*, *Gävleborgs* och *Västerbottens län*, föreslår att 36 månader i stället ska utgöra en gemensam miniminivå. *Hyresgästföreningen* framhåller att den genomsnittliga kötiden för ett förstahandskontrakt i storstadskommunerna är betydligt längre än tre år. Flera remissinstanser, däribland flera länsstyrelser, *Sveriges Kommuner och Regioner* samt *Äre* och *Valdemarsviks*

kommuner, anser att en kommun ska kunna erbjuda ett boende med stöd av lagen under längre tid än tre år. *Staffanstorps kommun* framför däremot att tidsbegränsningen bör vara 24 månader.

Sveriges Kommuner och Regioner och *Ljusnarsbergs kommun* anser att begränsningen av den nyanländes rätt när kommunen ordnar boende med stöd av en annan författning även bör gälla om andra huvudmän än kommunen tillhandahåller logi. *Sveriges Kommuner och Regioner* anser också att utredningens förslag kräver förtydliganden så att den skyldighet som kommunen har enligt socialtjänstlagen att ordna boende för personer med särskilda svårigheter att ordna bostad på egen hand inte går före rätten till boende enligt den föreslagna lagen. Vidare efterfrågar *Sveriges Kommuner och Regioner* ett förtydligande av hur begränsningen av den nyanländes rätt till boende förhåller sig till den föreslagna begränsningen av kommunens ansvar, eftersom dessa bestämmelser åtminstone delvis verkar överlappa varandra. *Länsstyrelsen i Västerbottens län* tillstyrker utredningens förslag om en bestämmelse som begränsar kommunens ansvar enligt lagen i förhållande till andra författningar.

Skälen för regeringens förslag

Rätten till boende ska vara begränsad till 36 månader

Bosättningslagen reglerar inte under hur lång tid en kommun ska erbjuda bostad åt en nyanländ som omfattas av ett beslut om anvisning. Det har lett till att kommunerna ordnar boende för nyanlända under olika lång tid. Förutsättningarna för de nyanlända har därför kommit att skifta beroende på vilken kommun som har tagit emot dem. Mottagandet har alltså inte varit likvärdigt och enhetligt utformat för hela landet.

Nyanlända har ofta behov av särskilda insatser under den första tiden i landet. Med hänsyn till att en rätt till boende för nyanlända innebär en särbehandling i förhållande till andra kommuninvånare bedömer regeringen, till skillnad från bl.a. *Diskrimineringsombudsmannen*, *Hyresgästföreningen*, *Region Sörmland* samt *länsstyrelserna i Västerbottens, Värmlands och Uppsala län*, att en sådan rätt bör gälla under en begränsad tid. En tidsbegränsning bedöms också öka enhetligheten och likvärdigheten vid mottagandet i kommunerna.

Enligt utredningens förslag ska tidsbegränsningen av rätten till boende vara 36 månader. Motsvarande tidsgränser finns i andra regelverk inom integrationsområdet, t.ex. när det gäller den längsta tid under vilken nyanlända får ta del av insatser inom ramen för det arbetsmarknadspolitiska programmet etableringsinsatser för vissa nyanlända invandrare (etableringsprogrammet) och den tid då kommunen har en skyldighet att erbjuda nyanlända samhällsorientering enligt lagen om samhällsorientering för vissa nyanlända invandrare. *Staffanstorps kommun* anser att tidsgränsen i stället bör vara 24 månader med hänvisning till att insatserna i etableringsprogrammet får omfatta motsvarande 24 månader på heltid. Regeringen konstaterar dock att det finns en möjlighet att delta i insatserna under 36 månader, vilket kan vara av betydelse för den som t.ex. inte kan delta i insatser på heltid.

Sveriges Kommuner och Regioner, *Åre* och *Valdemarsviks kommuner* samt flera länsstyrelser framhåller att det bör framgå av lagen att kommuner ska få ordna boende under en längre tid än 36 månader.

Länsstyrelsen i Västerbottens län m.fl. föreslår att 36 månader ska utgöra en gemensam miniminivå. Regeringen bedömer dock att sådana bestämmelser skulle motverka syftet att dels öka enhetligheten i mottagandet, dels begränsa tiden för särbehandling i förhållande till andra kommuninvånare.

Mot denna bakgrund anser regeringen att en tidsbegränsning om 36 månader är lämplig för den nyanländes rätt till boende enligt lagen.

Utgångspunkten är att nyanlända efter de 36 månaderna ska ordna sitt eget boende eller ta del av kommunens generella stöd, på samma sätt som gäller för andra kommuninvånare. Alla som är bosatta i kommunen omfattas även av kommunernas generella ansvar att planera för bostadsförsörjningen i kommunen enligt lagen (2000:1383) om kommunernas bostadsförsörjningsansvar.

Från vilken tidpunkt ska de 36 månaderna räknas?

För de nyanlända som tas emot efter anvisning anser regeringen, i likhet med utredningen, att de 36 månaderna med rätt till boende som föreslås i den nya lagen bör räknas från det att de tas emot i kommunen. Vissa personer som tas emot efter anvisning omfattas fortfarande av mottagandelagen (se avsnitt 6.1). För att dessa inte samtidigt ska ha rätt till boende enligt både den föreslagna lagen och mottagandelagen, bör deras 36 månader med rätt till boende därför börja räknas från det att de till följd av ett beslut om folkbokföring upphör att omfattas av mottagandelagen. Av samma skäl bör motsvarande gälla för de nyanlända med tillfälligt skydd som har rätt till boende utan att ha omfattats av en anvisning enligt den föreslagna lagen. De 36 månaderna med rätt till boende ska alltså även för denna grupp räknas från det att de till följd av ett beslut om folkbokföring upphörde att omfattas av mottagandelagen.

Hur tiden ska räknas för en nyanländ som tidigare har omfattats av lagen

En nyanländ kan upphöra att omfattas av den föreslagna lagen, t.ex. till följd av att uppehållstillståndet har löpt ut och den nyanlande inte inom giltighetstiden har ansökt om ett nytt eller fortsatt uppehållstillstånd (se avsnitt 4.2). Rätten till boende enligt lagen upphör då. Om den nyanlande därefter beviljas ett nytt uppehållstillstånd som kan ligga till grund för folkbokföring, kan den nyanlande åter omfattas av en anvisning enligt lagen och få rätt till boende. Enligt regeringens mening är det inte rimligt att en nyanländ som redan har haft rätt till boende enligt lagen ska få rätt till boende i ytterligare 36 månader. För en nyanländ som har upphört att omfattas av lagen och därefter på nytt får rätt till boende bör tiden för rätten till boende därför räknas från det att den nyanlande första gången fick sådan rätt.

Det kan också finnas situationer då en nyanländ som åter omfattas av lagen inte tidigare har haft rätt till boende, t.ex. på grund av att personen har bott i eget boende under asyltiden och därför inte har omfattats av en anvisning. Eftersom förslagen syftar till att ge stöd med boende under den första tiden i landet, är det enligt regeringens mening rimligt att dessa nyanlända behandlas på samma sätt som de nyanlända som tidigare har haft en rätt till boende enligt lagen. Tiden för rätt till boende i en sådan

situation bör därför räknas från det att den nyanlände första gången togs emot i en kommun.

När boende ordnas med stöd av en annan författning

Utredningen föreslår en bestämmelse om att den nyanlände inte ska ha rätt till boende enligt lagen under den period kommunen ordnar boende med stöd av en annan författning. Dessutom föreslår utredningen en bestämmelse om att kommunen inte ska ansvara för att ordna boende för en nyanländ enligt lagen om det följer av en annan författning att kommunen har ett ansvar att ordna boende. Utredningen motiverar detta förslag med att det utan en sådan bestämmelse kan uppstå tillämpningsproblem när boende enligt lagen ska anordnas inom kommunen. Enligt utredningen finns då också behov av en motsvarande begränsning av den nyanländes rätt.

Regeringen anser liksom utredningen att införandet av en rätt till boende enligt den nya lagen inte bör begränsa kommunernas ansvar för stödinsatser till den nyanlände enligt andra författningar. Regeringen konstaterar dock att andra författningar som kan innebära stöd för en enskild i form av boende, t.ex. lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga eller lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade, har det gemensamt att de ska tillgodose andra behov av stödinsatser än enbart boende. Även utan de bestämmelser som utredningen föreslår bör kommunen ansvara för och den nyanlände ha rätt till stödinsatser enligt andra författningar när den nyanlände har boende enligt lagen. Stödinsatserna ska därför inte kunna ersättas av ett boende enligt den föreslagna lagen.

I vissa fall kan en enskild med särskilda svårigheter att ordna bostad på egen hand ha rätt till bistånd enligt socialtjänstlagen till enbart boende. Rätten till bistånd enligt socialtjänstlagen förutsätter dock att behovet inte kan tillgodoses på annat sätt. För en nyanländ med rätt till boende enligt den föreslagna lagen kan och bör behovet av boende tillgodoses enligt denna lag. Med en bestämmelse om att den föreslagna lagen inte ska vara tillämplig om kommunen har ansvar för att ordna boende enligt någon annan författning kan det, som *Sveriges Kommuner och Regioner* påpekar, i stället uppfattas som att socialtjänstlagen ska gå före rätten till boende enligt den föreslagna lagen.

Mot denna bakgrund kan det ifrågasättas om det är lämpligt att undanta den nyanlände från rätten till boende under den tid han eller hon har stödinsatser enligt en annan författning. En nyanländ som t.ex. är i behov av skyddat boende kommer under den tid som insatsen pågår inte att nyttja sin rätt till boende enligt lagen. Vissa nyanlända, t.ex. ensamkommande barn som är kvotflyktingar, kommer normalt under hela perioden om 36 månader att ha rätt till stödinsatser som medför att rätten till boende enligt lagen inte nyttjas. Det är dock inte orimligt att rätten ändå kvarstår på samma sätt som för den som under en tid ordnar boende på egen hand. Det är möjligt att det under en period med en sådan stödinsats uppstår svårigheter för den nyanlände att uppfylla de villkor som följer med en rätt till boende enligt lagen. Anledningen till att den nyanlände inte kan uppfylla villkoren bedöms dock i många fall utgöra godtagbara skäl för att rätten till boende ändå inte ska upphöra i förtid (se avsnitt 6.3).

Det har vidare inte framkommit att avsaknaden av regler i bosättningslagen motsvarande de utredningen föreslår har gett upphov till någon osäkerhet i rättstillämpningen när det gäller vilken lag som ska användas för att tillgodose nyanländas behov av stödinsatser. Med beaktande av de otydligheter som *Sveriges Kommuner och Regioner* för fram bedömer regeringen att det finns en risk för att bestämmelserna om begränsningar som utredningen föreslår i stället för att leda till ökad tydlighet skapar nya tillämpningssvårigheter.

Sammanfattningsvis anser regeringen, till skillnad från *Länsstyrelsen i Västerbottens län*, att det inte bör införas några bestämmelser med begränsningar av det slag som utredningen föreslår. Det blir därför inte aktuellt att överväga sådan ytterligare begränsning i den nyanländes rätt som bl.a. *Ljusnarsbergs kommun* föreslår.

6.3 Rätten till boende kan upphöra i förtid

Regeringens förslag

Den kommun som ska ordna boende till en nyanländ ska få besluta att den nyanländes rätt till boende enligt lagen ska upphöra i förtid om

1. den nyanlande har fyllt 20 år och inte är anvisad till ett arbetsmarknadspolitiskt program och saknar godtagbara skäl för detta,
2. den nyanlande har fyllt 20 år och genom ett beslut som har fått laga kraft har fått sin anvisning till ett arbetsmarknadspolitiskt program återkallad till följd av omständigheter som den nyanlande råder över, eller
3. den nyanlande har skiljts från den bostadslägenhet som kommunen har ordnat efter att den nyanländes hyresrätt har förverkats.

Regeringen ska få meddela föreskrifter om att endast vissa arbetsmarknadspolitiska program ska omfattas av punkterna 1 och 2.

Utredningens förslag

Förslaget från utredningen stämmer i huvudsak överens med regeringens. Utredningen föreslår dock inte något bemyndigande för regeringen att meddela föreskrifter om att endast vissa arbetsmarknadspolitiska program ska omfattas av bestämmelsen.

Remissinstanserna

Ett flertal remissinstanser, bl.a. *Skellefteå, Hultsfreds, Södertälje, Staffans- torps* och *Västerås kommuner* samt *Länsstyrelsen i Västmanlands län* och *Sveriges Allmännyttan*, är positiva till att rätten till boende ska vara kopplad till deltagande i arbetsmarknadspolitiska program och framhåller bl.a. att det kan bidra till snabbare integration och minskat utanförskap. En majoritet av de remissinstanser som uttalar sig om förslaget i den del som gäller arbetsmarknadspolitiska program avstyrker däremot eller framför risker med förslaget. De som är negativa till förslaget, bl.a. en majoritet av

länsstyrelserna, liksom *Institutet för arbetsmarknads- och utbildningspolitisk utvärdering* och *Diskrimineringsombudsmannen*, anser att de ekonomiska sanktioner som är knutna till deltagande i de arbetsmarknadspolitiska programmen är tillräckliga incitament för att nyanlända ska bidra till sin integration. Vidare framför instanserna att förslaget är en alltför ingripande åtgärd samt att en otrygg boendesituation kan ha negativ inverkan på den nyanländes livssituation och förutsättningar för integration. *Länsstyrelsen i Västmanlands län*, *Myndigheten för delaktighet*, *Västerås kommun* och *Akademikerförbundet SSR* framhåller att det är viktigt att beakta individuella förutsättningar för att minska risken för att särskilt sårbara grupper drabbas. *Institutet för arbetsmarknads- och utbildningspolitisk utvärdering* anser att det bör specificeras vilka kriterier som ska styra prövningen av om rätten till boende ska upphöra i förtid.

Ett flertal remissinstanser, bl.a. *Göteborgs*, *Stockholms* och *Vänersborgs kommuner*, efterlyser förtydliganden av vilka kontroller som bör göras av den nyanländes anvisningar till arbetsmarknadspolitiska program och hur informationsutbytet mellan myndigheterna bör gå till. Även *Arbetsförmedlingen* framhåller att olika kommuner kan välja att begära Arbetsförmedlingens information olika frekvent och att det därför kan behövas en reglering när det gäller med vilken frekvens informationsöverföringen bör ske. *Kammarrätten i Jönköping* efterfrågar ett förtydligande av när den nyanlände bör ha anmält sig som arbetssökande hos Arbetsförmedlingen för att ha godtagbara skäl för att inte vara anvisad till program.

Länsstyrelserna i Västerbottens och Västra Götalands län, liksom *Sveriges Allmännyttan* och *Staffanstorps kommun* är positiva till förslaget om att rätten till boende enligt lagen ska kunna upphöra i förtid om den nyanländes hyresrätt förverkas på grund av misskötsamhet. *Förvaltningsrätten i Göteborg* efterlyser vägledande uttalanden om vilken bevisning som ska krävas i en förvaltningsrättslig process i frågan om en hyresrätt har förverkats.

Ett flertal remissinstanser, bl.a. *Socialstyrelsen*, *Diskrimineringsombudsmannen* samt *Göteborgs*, *Vänersborgs* och *Burlövs kommuner*, uttalar sig positivt när det gäller utredningens förslag om att barn inte ska omfattas av bestämmelserna om att rätten till boende kan upphöra i förtid. Flera av instanserna påpekar dock att det kan uppstå svårigheter i tillämpningen när en vuxen nyanländ som har minderåriga barn förlorar sin rätt till boende enligt lagen, medan barnet har kvar sin rätt. Bland annat *Gislaveds*, *Staffanstorps* och *Västerås kommuner* samt *länsstyrelserna i Norrbottens*, *Uppsala* och *Västerbottens län* lyfter även frågor som rör kommunernas ansvar enligt socialtjänstlagen i det fall en person blir av med sitt boende till följd av att rätten till boende upphör.

Skälen för regeringens förslag

Tydliga förväntningar på nyanlända som har rätt till boende

En individuell rätt till boende syftar till att ge den nyanlände trygghet och möjlighet att fokusera på att etablera sig i arbets- och samhällslivet under en tidsbegränsad period. Enligt målet för integrationspolitiken ska nyanlända anstränga sig för att bli en del av det svenska samhället som

både ska ställa krav på de nyanlända och ge möjligheter till integration. Det är därför en rimlig utgångspunkt att det ska kunna ställas krav på att den nyanlände aktivt bidrar till sin integration för att behålla sin rätt till boende enligt lagen. Till skillnad från *Institutet för arbetsmarknads- och utbildningspolitisk utvärdering*, *Diskrimineringsombudsmannen* och en majoritet av länsstyrelserna anser regeringen inte att de ekonomiska sanktioner som redan finns i de arbetsmarknadspolitiska programmen är tillräckliga som incitament för en god integration. Regeringen anser därför att kommunerna under vissa förutsättningar bör ha möjlighet att besluta om att rätten till boende ska upphöra i förtid. I likhet med utredningen och flera kommuner bedömer regeringen att det kan öka incitamenten att delta i etableringsinsatser och främja integrationen.

Bland annat *Institutet för arbetsmarknads- och utbildningspolitisk utvärdering* framhåller att det är en alltför långtgående åtgärd att rätten till boende enligt lagen ska kunna upphöra i förtid. Regeringen delar inte den uppfattningen. Däremot bör det göras en prövning i det enskilda fallet, vilket också framhålls av bl.a. *Länsstyrelsen i Västmanlands län* och *Myndigheten för delaktighet*. Det är den kommun som ska ordna boende enligt lagen som bör göra denna prövning.

Utredningen bedömer att barns individuella rätt till boende inte ska kunna upphöra i förtid då det inte vore lämpligt ur ett barnrättsperspektiv och inte heller kan få någon positiv effekt för barns integration. Regeringen delar utredningens bedömning. Barn har rättigheter och ett starkt skydd genom barnkonventionen. Vid alla åtgärder som rör barn ska i första hand beaktas vad som bedöms vara barnets bästa. Rättigheterna i barnkonventionen ska ses som en helhet och är ömsesidigt förstärkande (se prop. 2017/18:186 s. 96). I den utsträckning som rätten till boende skulle innebära ett starkare skydd för nyanlända barn jämfört med andra barn bör det beaktas att nyanlända barn utgör en särskilt sårbar grupp. *Socialstyrelsen*, *Diskrimineringsombudsmannen* samt *Göteborgs* och *Vänersborgs kommuner* framhåller att det kan uppstå tillämpnings-svårigheter när en förälder med minderårigt barn förlorar rätten till boende enligt lagen, medan barnet har kvar sin rätt. Några av dessa instanser lyfter också fram risken för motsvarande tillämpningssvårigheter om en vuxen person som ingår i ett hushåll förlorar sin individuella rätt till boende. Regeringen konstaterar att kommunen i sådana situationer kommer att ha en fortsatt skyldighet att ordna boende till de nyanlända i hushållet som har fortsatt rätt till boende enligt lagen.

Flera remissinstanser bl.a. *Gislaveds*, *Staffanstorps* och *Västerås kommuner* samt *länsstyrelserna i Norrbottens*, *Uppsala* och *Västerbottens län*, lyfter frågor om kommunernas ansvar för en nyanländ som blir av med sitt boende till följd av att rätten till boende upphör i förtid. Regeringen konstaterar att en nyanländ vars rätt till boende upphör i första hand har ett eget ansvar att ordna sitt boende. I övrigt har kommunerna samma ansvar för nyanlända som för andra kommuninvånare. Som framgår av avsnitt 6.5 ska regeringen få meddela föreskrifter om vilken information som den kommunen ska ge till den nyanlände. Sådana föreskrifter kan t.ex. avse information om vad rätten till boende innebär och vilka villkor den nyanlände ska uppfylla för att behålla rätten.

Rätten till boende ska kunna upphöra i förtid om den nyanlände inte är anvisad till ett arbetsmarknadspolitiskt program

Regeringen anser att rätten till boende enligt lagen bör kräva att den nyanlände tar del av de insatser som samhället erbjuder i syfte att förbättra förutsättningarna att etablera sig i arbets- och samhällslivet. Arbetsförmedlingen har det samordnande ansvaret för nyanländas etablering i arbets- och samhällslivet enligt etableringslagen. Under den första tiden har de flesta vuxna nyanlända en möjlighet att delta i etableringsprogrammet som kan pågå under motsvarande 24 månader på heltid, dock som längst 36 månader, och innehåller insatser som t.ex. kommunal vuxenutbildning i svenska för invandrare (sfi), samhällsorientering och andra arbetsmarknadspolitiska åtgärder som syftar till att den nyanlände ska få ett arbete och komma i egen försörjning. Efter etableringsprogrammet finns möjlighet att delta i andra arbetsmarknadspolitiska program för de som har behov. Den som inte kan försörja sig på egen hand förväntas alltså delta i de insatser som samhället erbjuder. Att den nyanlände är anvisad till ett arbetsmarknadspolitiskt program är därför ett lämpligt kriterium för att bedöma om den nyanlände aktivt bidrar till sin integration. Rätten till boende enligt lagen bör därför kunna upphöra i förtid om den nyanlände inte är anvisad till ett program.

Nyanlända under 20 år ingår i de flesta fall inte i någon målgrupp för ett arbetsmarknadspolitiskt program. Ungdomar under 20 år omfattas däremot av ett kommunalt aktivitetsansvar enligt skollagen (2010:800). En hemkommun är skyldig att erbjuda lämpliga åtgärder som i första hand ska motivera ungdomar att påbörja eller återuppta en utbildning. Det finns inget krav på att kommunerna ska se till att ungdomarna kommer i kontakt med Arbetsförmedlingen (se prop. 2013/14:191 s. 137). När det gäller nyanlända som inte har fyllt 20 år bör därför rätten till boende inte vara villkorad av att den nyanlände är anvisad till ett arbetsmarknadspolitiskt program.

Godtagbara skäl för att inte vara anvisad till ett program

Regeringen bedömer att rätten till boende enligt lagen inte bör upphöra i förtid om den nyanlände har godtagbara skäl för att inte vara anvisad till ett arbetsmarknadspolitiskt program. I allmänhet bör godtagbara skäl för att inte vara anvisad till ett arbetsmarknadspolitiskt program kunna vara t.ex. att den nyanlände har uppnått riktåldern för pension, arbetar heltid, vårdar barn på heltid eller får hel sjukpenning enligt socialförsäkringsbalken.

Arbetsförmedlingen bedömer behovet av och fattar beslut om anvisning till ett arbetsmarknadspolitiskt program och följer löpande upp deltagandet. Arbetsförmedlingen kan endast anvisa en nyanländ till ett arbetsmarknadspolitiskt program om personen har anmält sig som arbetssökande. Om Arbetsförmedlingen inte kan anvisa en nyanländ på grund av att denne inte har anmält sig som arbetssökande och den nyanlände saknar godtagbara skäl för att inte ha gjort en anmälan, bör den nyanländes rätt till boende enligt lagen kunna upphöra i förtid. Det bör dock inte krävas att den nyanlände anmäler sig till Arbetsförmedlingen samma dag som han eller hon tas emot i kommunen. Vad som är en rimlig tid för en nyanländ att anmäla sig kan inte anges generellt. I stället får vad

som utgör en rimlig tid för anmälan till Arbetsförmedlingen avgöras i det enskilda fallet med beaktande av den enskildes förutsättningar och vilken information som den enskilde har fått om villkoren för boende enligt lagen.

Förutsatt att den nyanlände är anmäld som arbetssökande bedömer Arbetsförmedlingen om den nyanlände uppfyller villkoren för att anvisas till ett visst program och om en anvisning till programmet är arbetsmarknadspolitiskt motiverad. Det innebär att anvisningen ska framstå som lämplig både för den enskilde och sedd ur ett övergripande arbetsmarknadspolitiskt perspektiv. En nyanländ som inte får ett erbjudande om en anvisning bör alltså i normalfallet anses ha godtagbara skäl för att inte vara anvisad och därför kunna behålla sin rätt till boende enligt lagen. Om en nyanländ avvisar en anvisning kan det visserligen inte uteslutas att det kan finnas godtagbara skäl för den enskildes ställningstagande, men utgångspunkten bör vara att det då saknas sådana skäl. En nyanländ som har skrivits ut från ett program har möjlighet att återinträda så snart hindret för att delta inte längre kvarstår. När hindret har upphört bör det alltså saknas godtagbara skäl för att inte vara anvisad till programmet.

Vid prövningen av om nyanlända uppfyller villkoren för rätt till boende enligt lagen kommer kommuner att kunna använda sig av uppgifter från Arbetsförmedlingen som underlag för sina beslut (se vidare avsnitt 8). Det förenklar och främjar en enhetlig tillämpning och underlättar kommunernas arbete att följa upp om de nyanlända uppfyller villkoren. Därmed underlättas den tillämpning som *Institutet för arbetsmarknads- och utbildningspolitisk utvärdering* efterlyser vägledning av. Ett flertal remissinstanser, bl.a. *Arbetsförmedlingen* samt *Göteborgs, Stockholms och Vänersborgs kommuner*, efterlyser förtydliganden av hur ofta kontrollerna av den nyanländes anvisningar till arbetsmarknadspolitiska program bör göras och hur informationsutbytet mellan myndigheterna bör gå till. Regeringen bedömer dock att den närmare tillämpningen bör lösas lokalt genom samverkan mellan kommunen och Arbetsförmedlingen.

Rätten till boende ska kunna upphöra i förtid när en anvisning till program har återkallats

Arbetsförmedlingen ska återkalla en nyanländs anvisning till ett arbetsmarknadspolitiskt program i de fall den nyanlände missköter sig, stör verksamheten eller då det i övrigt finns särskilda skäl för återkallelse. En anvisning ska också återkallas om den nyanlände inte längre tillhör målgruppen för programmet. Ett beslut om återkallelse gäller omedelbart och innebär att personen inte längre får delta i programmet och inte heller uppbära den ersättning som följer av deltagandet.

Om återkallelsen har skett till följd av omständigheter som den nyanlände råder över är det regeringens uppfattning att återkallelsen ska kunna få till följd att den nyanländes rätt till boende enligt lagen upphör i förtid. Av rättssäkerhetsskäl bör det bara vara återkallelsebeslut som har fått laga kraft som ska kunna ligga till grund för att rätten upphör i förtid.

Regeringen ska få meddela föreskrifter om begränsning till vissa arbetsmarknadspolitiska program

Det kan finnas anledning att begränsa kraven på anvisning enligt de föreslagna bestämmelserna till att endast gälla vissa arbetsmarknadspolitiska program. Vilka arbetsmarknadspolitiska program som i det här avseendet är relevanta kan skifta över tid. Regeringen anser därför, i likhet med utredningen, att detta bör kunna regleras på förordningsnivå.

Enligt förslaget i avsnitt 6.1 ska kommunens skyldighet att ordna boende spegla den nyanländes rätt till sådant boende. Bestämmelser som handlar om vilka krav som ska ställas på nyanlända för att behålla rätten till boende kan därför också i någon mån komma att påverka kommunens skyldighet. Regeringen bedömer därför att det handlar om föreskrifter som behöver ha stöd i lag. Det föreslås därför att det i lagen ska föras in ett bemyndigande om att regeringen får meddela föreskrifter om att endast vissa arbetsmarknadspolitiska program ska omfattas av de föreslagna bestämmelserna om när rätten till boende ska kunna upphöra i förtid.

Rätten till boende ska kunna upphöra i förtid när hyresrätten har förverkats

Rätten till boende enligt den föreslagna lagen gäller inte en viss bostad. Kommunens skyldighet att ordna boende kvarstår därför i princip om den nyanlände inte kan bo kvar i den bostad som kommunen har ordnat. Kommunen är då skyldig att ordna ett nytt boende. Regeringen anser dock att det under vissa omständigheter skulle vara orimligt att kräva av kommunen att den ordnar ett nytt boende när den nyanlände inte kan bo kvar i den bostad som kommunen har ordnat.

I 12 kap. jordabalken, ibland även kallad hyreslagen, finns bestämmelser om upplåtelse av bostadslägenhet. Om en hyresgäst inte fullgör sina skyldigheter enligt hyresavtalet kan hyresrätten i vissa fall förverkas (42 §). Så kan t.ex. vara fallet om hyresgästen inte har betalat hyran eller utan hyresvärdens samtycke har hyrt ut bostadslägenheten i andra hand. Om hyresrätten har förverkats har hyresvärden rätt att säga upp hyresavtalet till omedelbart upphörande. I vissa fall får hyresgästen dock inte skiljas från bostadslägenheten trots att hyresrätten har förverkats. Hyresvärden måste t.ex. hålla sig till vissa tidsfrister och hyresgästen kan ibland ha möjlighet att vidta rättelse (43 §). Det finns också särskilda bestämmelser om vad som gäller när hyresrätten är förverkad på grund av dröjsmål med betalning av hyran, vilka kan förhindra att hyresgästen skiljs från bostadslägenheten (44 §).

Det är regeringens uppfattning att en kommun inte bör vara skyldig att ordna ett nytt boende för en nyanländ som inte har betalat sin hyra eller som har brutit mot andra avtalsenliga skyldigheter enligt hyreskontraktet för ett boende som kommunen har ordnat enligt den föreslagna lagen. Kommunens skyldighet att ordna boende bör dock endast upphöra om den nyanländes misskötsamhet har varit så långtgående att hyresrätten har förverkats och den nyanlände också har skiljts från bostadslägenheten. Bestämmelsen bör enbart avse rätten till boende för den eller de nyanlända som har skrivit under hyreskontraktet eftersom det bara är den eller de som kan sägas ha frångått sina avtalsrättsliga förpliktelser. Rätten till boende

enligt lagen för övriga nyanlända i hushållet bör däremot inte påverkas eftersom de inte har haft motsvarande förpliktelser.

Med anledning av de processuella frågor som *Förvaltningsrätten i Göteborg* tar upp får regeringen tillägga att ett beslut om förverkande av hyresrätten ska ske i gängse ordning och med tillämpning av hyreslagens skyddsbestämmelser. Hyresrättens förverkande och beslut om att hyresgästen ska skiljas från bostadslägenheten är alltså inte frågor som i sig prövas av den kommun som får fatta beslut om att rätten till boende enligt lagen ska upphöra i förtid. Kommunens beslut går alltså inte i första hand ut på att skilja den nyanlände från bostadslägenheten, utan på att den nyanländes rätt till boende enligt lagen ska upphöra i förtid.

6.4 Det ska inte finnas besittningsskydd för en bostadslägenhet som kommunen ordnar

Regeringens förslag

För hyresavtal som avser upplåtelse av en bostadslägenhet som en kommun har ordnat för en nyanländ som har rätt till boende enligt lagen ska inte hyreslagens (12 kap. jordabalken) bestämmelser om hyresgästens besittningsskydd gälla.

Det ska införas en bestämmelse i hyreslagen som anger att hyreslagen inte gäller om det finns särskilda bestämmelser om upplåtelse av bostadslägenhet i den nya lagen.

Utredningens förslag

Förslaget från utredningen stämmer överens med regeringens. Utredningens förslag innehåller dock inte någon upplysningsbestämmelse i hyreslagen.

Remissinstanserna

En majoritet av remissinstanserna har inte yttrat sig över utredningens förslag. *Umeå kommun* är positiv till förslaget. *Sveriges Allmännytt*a tillstyrker ett undantag från besittningsskyddet men lyfter, liksom *Svea hovrätt* och *Förvaltningsrätten i Göteborg*, frågan om det föreslagna undantaget bör framgå direkt av hyreslagen. Hovrätten anser att det i vart fall behövs en hänvisning till den föreslagna lagen i hyreslagen. *Boverket* och *Skatteverket* har samma uppfattning. Vidare påpekar *Svea hovrätt* att utredningen inte har behandlat vare sig de begränsningar som gäller för en hyresvärd att säga upp ett hyresavtal som gäller för bestämd tid eller vilka skäl en hyresvärd ska kunna åberopa för att säga upp ett hyresavtal som gäller för obestämd tid. Hovrätten tar även upp frågan om i vilken utsträckning bestämmelserna om återbetalning av hyra i hyreslagen bör vara tillämpliga vid boende enligt den föreslagna lagen. *Diskrimineringsombudsmannen* avstyrker utredningens förslag eftersom rätten till boende inte bör begränsas till 36 månader.

Skälen för regeringens förslag

Regeringen föreslår att vissa nyanlända ska ha rätt till boende i 36 månader och att kommunerna ska ordna boende under den tiden. Som framgår av avsnitt 6.1 är det kommunerna som ska avgöra vilken boendelösning som ska erbjudas. Regeringen delar utredningens bedömning att de bostäder som ska ordnas i kommunerna i normalfallet kommer att upplåtas genom hyresavtal. Om inget annat följer av lagen kommer alltså hyreslagens bestämmelser om bl.a. hyresavtal och villkor för uppsägning att bli tillämpliga för de hyresavtal som avser upplåtelser av bostadslägenheter som kommuner har ordnat. Att kommunen har ordnat en bostadslägenhet enligt lagen kan innebära att kommunen själv står som hyresvärd eller att kommunen tillhandahåller bostadslägenheten genom en annan hyresvärd. Med bostadslägenhet menas i hyresrättsliga sammanhang en lägenhet, dvs. hus eller del av hus, som har upplåtits för att helt eller till en inte oväsentlig del användas som bostad (1 § första och tredje styckena hyreslagen).

Den avtalade hyrestiden i hyresavtalet har betydelse för vilket utrymme en hyresvärd har att säga upp avtalet. Ett tidsbegränsat hyresavtal upphör att gälla vid hyrestidens utgång, om inte annat har avtalats. Om hyresförhållandet har varat i mer än nio månader i följd ska avtalet alltid sägas upp för att upphöra att gälla. Även hyresavtal som gäller för obestämmd tid ska sägas upp för att upphöra att gälla. (Se 3 § första och andra styckena hyreslagen.) För tidsbegränsade hyresavtal gäller att avtalet inte kan sägas upp i förtid om inte hyresrätten är förverkad.

Bestämmelser som ger en hyresgäst en principiell rätt till förlängning av hyresförhållandet när hyresvärden säger upp avtalet finns i 46–52 §§ hyreslagen. Ett besittningsskydd för hyresgästen saknas däremot bl.a. vid upplåtelse av en bostadslägenhet i andra hand när hyresavtalet upphör innan det har varat längre än två år i följd (45 § första stycket 1 hyreslagen). En hyresvärd och en hyresgäst kan träffa ett separat avtal om att besittningsskyddet inte ska gälla, vilket kan kräva hyresnämndens godkännande för att gälla (45 a § hyreslagen).

En nyanländ som har ett hyresavtal som löper på 36 månader skulle omfattas av bestämmelserna om besittningsskydd. Till skillnad från *Diskrimineringsombudsmannen* anser regeringen att det inte är rimligt att besittningsskyddet skulle kunna gälla vid upplåtelser av en bostadslägenhet som en kommun har ordnat för en nyanländ som har rätt till boende enligt den föreslagna lagen. Det skulle hindra att hyresavtalet kan sägas upp i samband med att rätten till boende enligt lagen upphör efter 36 månader. Det kan inte förutsättas att hyresavtalets parter har möjlighet att ingå och få hyresnämndens godkännande av ett avtal om att besittningsskyddet inte ska gälla. Regeringen bedömer därför att det behövs en reglering som innebär att hyreslagens bestämmelser om besittningsskydd inte är tillämpliga vid upplåtelser av en bostadslägenhet som en kommun har ordnat för en nyanländ som har rätt till boende enligt lagen. Med tanke på att tillämpningsområdet för undantaget från besittningsskyddet är begränsat till hyresavtal för sådana bostadslägenheter bedömer regeringen att det är lämpligast att det tas in i den föreslagna lagen och inte i hyreslagen, vilket bl.a. *Förvaltningsrätten i Göteborg* och *Sveriges Allmännyta* föreslår.

Med anledning av vad *Svea hovrätt* påpekar om begränsningarna i möjligheterna att säga upp ett hyresavtal beroende på den avtalade hyrestidens längd, får regeringen konstatera att den föreslagna lagen inte innehåller några bestämmelser i denna fråga. Det är därför upp till kommunerna att, med beaktande av hyreslagens regler, tillhandahålla boende enligt den föreslagna lagen. Även i frågan om vilka skäl som ska kunna anföras för uppsägning av hyresavtalet ska hyreslagens sedvanliga bestämmelser tillämpas. När det gäller vad *Svea hovrätt* tar upp om bestämmelserna om återbetalning av hyra vid vissa upplåtelser (55 f § hyreslagen) ser regeringen inget behov av att undanta dessa bestämmelser från vad som ska gälla vid upplåtelse av en bostadslägenhet som en kommun har ordnat enligt den föreslagna lagen.

Som *Svea hovrätt*, *Boverket* och *Skatteverket* påpekar bör det föras in en bestämmelse i hyreslagen som anger att hyreslagen inte gäller om det finns särskilda bestämmelser om upplåtelse av bostadslägenhet i den föreslagna lagen. Regeringen har den 29 januari 2026 beslutat lagrådsremissen En mer flexibel hyresmarknad där det bl.a. föreslås ändringar i hyreslagen.

6.5 Regeringen ska få meddela föreskrifter om information och stöd från kommunen

Regeringens förslag

Regeringen ska få meddela föreskrifter om

1. vilken information som den kommun som ska ordna boende enligt lagen ska ge den nyanlände, och
2. det stöd som kommunen ska erbjuda den nyanlände i syfte att den nyanlände långsiktigt ska kunna etablera sig på bostadsmarknaden.

Utredningens förslag

Utredningens förslag stämmer i huvudsak överens med regeringens, men har en delvis annan utformning.

Remissinstanserna

De remissinstanser som uttalar sig om förslaget ger uttryck för att kommuner ska ge stöd och information åt nyanlända. Flera av dessa remissinstanser, bl.a. *Boverket*, *Mittuniversitetet* och *Länsstyrelsen i Jämtlands län*, har synpunkter på vilken information eller vilket stöd som kommunen ska lämna. *Region Västerbotten* framför att det är Statens servicecenter som bör ha i uppdrag att ge den nyanlände stöd i att söka bostad.

Skälen för regeringens förslag

Den föreslagna lagen ger en nyanländ rätt till boende under en viss tid, men förtydligar också vilka förväntningar som finns på den nyanlände. Det är nödvändigt att den nyanlände får relevant information om sina

rättigheter och skyldigheter enligt lagen. Informationen bör lämpligen lämnas av den kommun som ska ordna boendet.

När den nyanlände inte längre har rätt till boende enligt lagen ska den nyanlände ordna boende på egen hand. För att skapa goda förutsättningar för den nyanlände att långsiktigt kunna etablera sig på bostadsmarknaden kan den nyanlände tidigt behöva stöd, t.ex. med att ställa sig i bostadskö eller söka bostad på andra sätt. Det är kommunerna som har bäst kännedom om den lokala bostadsmarknaden och vilket stöd som behövs för att ordna en bostad. Till skillnad från *Region Västerbotten* bedömer regeringen därför att det är lämpligt att det är den kommun som ska ordna boende enligt lagen som bör bistå den nyanlände med sådant stöd.

Bestämmelser om kommunens information och stöd till den nyanlände kommer att vara detaljerade och behöver vara möjliga att anpassa på ett enkelt sätt. Det är därför regeringens uppfattning att de bör kunna meddelas genom förordning. Regeringen bör därför bemyndigas att meddela föreskrifter om dels vilken information som kommunen ska ge till den nyanlände, dels det stöd som kommunen ska erbjuda den nyanlände i syfte att den nyanlände långsiktigt ska kunna etablera sig på bostadsmarknaden. De synpunkter som bl.a. *Boverket*, *Mittuniversitetet* och *Länsstyrelsen i Jämtlands län* framför om vilken information och vilket stöd som kommunen bör lämna kan beaktas i det kommande förordningsarbetet.

7 Överklagande

Regeringens förslag

Beslut som rör rätt till boende enligt denna lag ska få överklagas till allmän förvaltningsdomstol. Andra beslut enligt lagen ska inte få överklagas.

Prövningstillstånd ska krävas vid överklagande till kammarrätten.

Utredningens förslag

Förslaget från utredningen stämmer i huvudsak överens med regeringens. Utredningen föreslår att endast beslut om att en nyanländs rätt till boende ska upphöra i förtid ska få överklagas.

Remissinstanserna

Flertalet remissinstanser har inga synpunkter på eller yttrar sig inte särskilt över förslaget. *Institutet för arbetsmarknads- och utbildningspolitisk utvärdering* anser att det är principiellt viktigt att beslut om att avsluta rätten till boende i förtid kan överklagas. *Förvaltningsrätten i Göteborg* anser att det saknas en fördjupad analys av utredningens bedömning att rätten till etableringsboende utgör en civil rättighet som omfattas av artikel 6 i Europakonventionen. Enligt förvaltningsrätten innebär bedömningen ett avsteg från gällande ordning och medför att en rätt till domstolsprövning i så fall även kan aktualiseras vid beslut om anvisning.

Kungsbacka kommun anser att det är tillräckligt att nyanlända har en möjlighet till laglighetsprövning. *Sveriges Kommuner och Regioner* efterlyser ett klargörande i frågan om kommunen behöver fatta ett särskilt beslut om rätt till boende efter anvisning.

Skälen för regeringens förslag

Beslut om anvisningar enligt bostättningslagen kan inte överklagas, varken av en kommun eller av den nyanlände. När lagen infördes anförde regeringen att en möjlighet för kommunen att överklaga ett beslut om anvisning skulle kunna leda till att kommunmottagandet fördröjdes orimligt länge, vilket skulle vara till stor nackdel för den enskilde. När det gäller den nyanlände konstaterade regeringen att lagen varken innebär någon skyldighet att flytta till den kommun som anvisats eller någon rätt att omfattas av en anvisning (se prop. 2015/16:54 s. 26 och 27).

Ett beslut om anvisning enligt den nya lagen föreslås inte ha någon annan innebörd än i dag. De skäl som anfördes vid införandet av den nuvarande ordningen gör sig därför gällande även i fråga om beslut om anvisningar enligt den nya lagen. Eftersom den nyanlände alltså varken föreslås ha en rätt eller skyldighet att omfattas av en anvisning till en kommun bedömer regeringen, trots vad *Förvaltningsrätten i Göteborg* anför, att det inte bör finnas en rätt att överklaga ett sådant beslut.

Regeringen bedömer däremot, i likhet med utredningen, att beslut om att den nyanländes rätt till boende enligt lagen ska upphöra i förtid bör kunna överklagas till allmän förvaltningsdomstol. Enligt regeringens uppfattning berör dessa beslut den nyanlände på ett sådant sätt att denne av rättssäkerhetsskäl bör kunna få beslutet prövat genom ett förvaltningsrättsligt överklagande. Till skillnad från *Kungsbacka kommun* anser regeringen att en möjlighet att överklaga enligt bestämmelserna om laglighetsprövning i kommunallagen (2017:725), som innebär en mer begränsad prövning, inte är tillräcklig.

Regeringen bedömer att även andra frågor som rör rätt till boende enligt lagen bör kunna överklagas till allmän förvaltningsdomstol. *Sveriges Kommuner och Regioner* lyfter frågan om en kommun behöver fatta ett särskilt beslut om rätt till boende efter anvisning. Förvaltningslagens (2017:900) bestämmelser kommer att vara tillämpliga i ärenden enligt lagen. Det är alltså med utgångspunkt i de bestämmelserna som en kommun behöver avgöra den frågan.

Prövningstillstånd bör krävas vid överklagande till kammarrätten. Några andra beslut enligt lagen än de som rör rätt till boende bör inte kunna överklagas.

8 Personuppgiftsbehandling

Regeringens förslag

Arbetsförmedlingen ska få behandla personuppgifter för tillhandahållande av information som behövs inom kommunala nämnders

verksamhet som underlag för beslut om att rätten till boende enligt lagen om bosättning för vissa nyanlända invandrare ska upphöra i förtid.

Regeringens bedömning

Det behövs inte någon ytterligare lagreglering för den personuppgiftsbehandling som kommer att ske med anledning av det nya regelverket för bosättning av vissa nyanlända invandrare.

Utredningens förslag och bedömning

Utredningens förslag och bedömning stämmer delvis överens med regeringens. Utredningen föreslår att Arbetsförmedlingen också ska få behandla personuppgifter för tillhandahållande av information som behövs inom Migrationsverkets verksamhet som underlag för beslut om anvisning enligt lagen om bosättning för vissa nyanlända invandrare. Vidare föreslår utredningen att en kommunal nämnd som ansvarar för beslut om att rätten till boende ska upphöra i förtid ska få ha direktåtkomst till personuppgifter som behandlas i en arbetsmarknadspolitisk databas om det behövs som underlag för sådana beslut.

Remissinstanserna

Majoriteten av remissinstanserna har inte yttrat sig särskilt över förslaget eller bedömningen. *Integritetsskyddsmyndigheten* har inga synpunkter. *Arbetsförmedlingen* anser att det som anges om direktåtkomst i betänkandet Ny reglering för den arbetsmarknadspolitiska verksamheten (SOU 2025:74) bör beaktas.

Skälen för regeringens förslag och bedömning

EU:s dataskyddsförordning

Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2016/679 av den 27 april 2016 om skydd för fysiska personer med avseende på behandling av personuppgifter och om det fria flödet av sådana uppgifter och om upphävande av direktiv 95/46/EG (allmän dataskyddsförordning), förkortad EU:s dataskyddsförordning, är i alla delar bindande och direkt tillämplig i samtliga medlemsländer i Europeiska unionen (EU). Förordningen innehåller generella bestämmelser om personuppgiftsbehandling.

EU:s dataskyddsförordning ska enligt artikel 2.1 tillämpas på sådan behandling av personuppgifter som helt eller delvis sker på automatisk väg samt på annan behandling än automatisk av personuppgifter som ingår i eller kommer att ingå i ett register. Med personuppgifter avses enligt artikel 4 i förordningen varje upplysning som avser en identifierad eller identifierbar fysisk person. Med behandling avses enligt artikel 4.2 en åtgärd eller kombination av åtgärder avseende personuppgifter eller uppsättningar av personuppgifter, oberoende av om de utförs automatiserat eller inte, såsom insamling, registrering, organiserande, strukturerande, lagring, bearbetning eller ändring, framtagning, läsning,

användning, utlämning genom överföring, spridning eller tillhandahållande på annat sätt, justering eller sammanförande, begränsning, radering eller förstöring.

EU:s dataskyddsförordning ställer krav på att varje behandling av personuppgifter ska vila på en rättslig grund. I förordningen räknas dessa upp i artikel 6.1. Behandling av personuppgifter är enligt denna artikel endast laglig om och i den mån som åtminstone ett av de villkor som räknas upp i artikeln är uppfyllt. De olika villkoren är i viss mån överlappande och kan därför vara tillämpliga samtidigt på en och samma behandling. I normalfallet torde svenska myndigheters uppdrag i första hand utgöra en rättslig grund för behandling av personuppgifter med stöd av artikel 6.1 e, dvs. på grundval av att behandlingen sker för att utföra en uppgift av allmänt intresse eller som ett led i myndighetsutövning. På motsvarande sätt är de obligatoriska uppgifter som har ålagts kommuner att utföra av allmänt intresse (se prop. 2017/18:105 s. 56 och 57). Myndigheters personuppgiftsbehandling kan även vila på artikel 6.1 c, dvs. på grundval av att behandlingen är nödvändig för att fullgöra en rättslig förpliktelse som åvilar den personuppgiftsansvarige. En sådan rättslig förpliktelse kan t.ex. bestå i en författningsreglerad skyldighet för en myndighet att lämna uppgifter (jfr prop. 2017/18:105 s. 53 och 54).

Den grund för behandlingen som avses i artikel 6.1 c och e ska enligt artikel 6.3 fastställas i enlighet med unionsrätten eller en medlemsstats nationella rätt som den personuppgiftsansvarige omfattas av. Syftet med behandlingen ska fastställas i den rättsliga grunden eller, i fråga om behandling enligt punkt e, vara nödvändig för att utföra en uppgift av allmänt intresse eller som ett led i den personuppgiftsansvariges myndighetsutövning. Unionsrätten eller medlemsstaternas nationella rätt ska uppfylla ett mål av allmänt intresse och vara proportionell mot det legitima mål som eftersträvas.

Behandling av särskilda kategorier av personuppgifter (känsliga personuppgifter) är förbjuden enligt artikel 9.1. Med särskilda kategorier av personuppgifter avses enligt artikel 9 i EU:s dataskyddsförordning behandling av personuppgifter som avslöjar ras eller etniskt ursprung, politiska åsikter, religiös eller filosofisk övertygelse eller medlemskap i fackförening och behandling av genetiska uppgifter, biometrisk uppgifter för att entydigt identifiera en fysisk person, uppgifter om hälsa eller uppgifter om en fysisk persons sexualliv eller sexuella läggning. Förbudet ska enligt artikel 9.2 inte tillämpas i vissa situationer, t.ex. om den registrerade har lämnat sitt samtycke till behandlingen av personuppgifter för vissa specifika ändamål eller behandlingen är nödvändig för olika ändamål som anges i artikeln. För att vissa av undantagen ska vara tillämpliga krävs dock att grunden för sådana behandlingar på olika sätt kommer till uttryck i unionsrätten eller i nationell rätt. Ett sådant undantag är att behandlingen är nödvändig med hänsyn till ett viktigt allmänt intresse (artikel 9.2 g).

Dataskyddslagen

EU:s dataskyddsförordning kompletteras i Sverige av lagen (2018:218) med kompletterande bestämmelser till EU:s dataskyddsförordning, förkortad dataskyddslagen, och förordningen (2018:219) med

kompletterande bestämmelser till EU:s dataskyddsförordning. Dessa författningar är av generell karaktär och reglerar bl.a. frågor om rättslig grund för behandling av personuppgifter, känsliga personuppgifter, tillsynsmyndighetens handläggning och beslut samt skadestånd och överklagande. Lagen är subsidiär i förhållande till annan lag eller förordning, vilket möjliggör avvikande bestämmelser i registerförfattningar.

I 3 kap. 3 § dataskyddslagen finns generell kompletterande reglering av behandling av känsliga personuppgifter som får behandlas av en myndighet med stöd av undantaget i artikel 9.2 g i EU:s dataskyddsförordning (viktigt allmänt intresse). Enligt 3 kap. 3 § första stycket får känsliga personuppgifter behandlas med stöd av undantaget om uppgifterna har lämnats till myndigheten och behandlingen krävs enligt lag, om behandlingen är nödvändig för handläggningen av ett ärende eller i annat fall, om behandlingen är nödvändig med hänsyn till ett viktigt allmänt intresse och inte innebär ett otillbörligt intrång i den registrerades personliga integritet. Av 3 kap. 3 § andra stycket framgår att det vid behandling som sker enbart med stöd av första stycket är förbjudet att utföra sökningar i syfte att få fram ett urval av personer grundat på känsliga personuppgifter.

Uppgifter som kommer att behandlas med anledning av en ny reglering för bosättning av vissa nyanlända invandrare

I avsnitt 5.1 föreslås att Migrationsverket även i fortsättningen ska fatta beslut om anvisningar till kommuner av vissa nyanlända. Det föreslås även att kommuner också enligt den nya lagen ska ha en skyldighet att ta emot de nyanlända som omfattas av anvisningar för bosättning i kommunen. Enligt regeringens förslag i avsnitt 6.1 ska kommuner dessutom ha en skyldighet att ordna boende för vissa nyanlända under en viss tid. För att Migrationsverket och kommuner ska kunna fullgöra sina skyldigheter behöver de behandla personuppgifter. I bosättningsförordningen finns i dag en skyldighet för Migrationsverket att till den ansvariga myndigheten i en anvisad kommun lämna de uppgifter om en nyanländ som behövs för kommunens mottagande av den nyanlände. Regeringen bedömer att det också i anslutning till den nya lagen kommer att behöva införas uppgiftsskyldigheter för Migrationsverket i syfte att kommuner ska kunna få de uppgifter som de behöver för att förbereda mottagandet av nyanlända och fullgöra skyldigheten att ordna boende för nyanlända som ska ha rätt till boende. Ett sådant uppgiftslämnande innebär också att personuppgifter behandlas.

I avsnitt 6.3 föreslås att en kommun ska få besluta om att rätten till boende ska upphöra i förtid om den nyanlände inte är anvisad till ett arbetsmarknadspolitiskt program och saknar godtagbara skäl för detta eller har fått en sådan anvisning återkallad. För prövningen av om rätten till boende ska upphöra i förtid kommer kommuner att behöva underlag från Arbetsförmedlingen, t.ex. uppgifter om anvisning till arbetsmarknadspolitiska program. Ett sådant informationsutbyte mellan Arbetsförmedlingen och kommunerna innebär att personuppgifter behandlas. Även kommuners beslut om att en nyanländs rätt till boende ska upphöra i förtid innebär personuppgiftsbehandling.

Regeringen har inte för avsikt att i nuläget gå vidare med utredningens förslag om att Arbetsförmedlingen ska kartlägga kvotflyktingars kompetens och behov samt lämna rekommendationer om lämpliga anvisningskommuner till Migrationsverket. Något informationsutbyte mellan Arbetsförmedlingen och Migrationsverket kommer därför inte att aktualiseras.

Rättslig grund för behandling av personuppgifter i samband med Migrationsverkets anvisningar och kommuners mottagande

Migrationsverkets beslut om anvisningar och överföring av uppgifter om nyanlända till kommuner samt kommuners hantering av de mottagna uppgifterna innebär behandling av personuppgifter. För både Migrationsverket och kommuner gäller EU:s dataskyddsförordning och dataskyddslagen med tillhörande förordning. För Migrationsverket gäller dessutom utlänningsdatalagen (2016:27) och utlänningsdataförordningen (2016:30).

All behandling av personuppgifter behöver vila på en rättslig grund (artikel 6.1 i EU:s dataskyddsförordning). Regeringen har tidigare bedömt att myndigheters uppdrag i första hand utgör en rättslig grund för behandling av personuppgifter med stöd av artikel 6.1 e i EU:s dataskyddsförordning, dvs. att uppdraget avser en uppgift av allmänt intresse (prop. 2017/18:105 s. 53–61). Migrationsverkets beslut om anvisningar och kommunernas skyldighet att ta emot nyanlända efter anvisningar enligt den föreslagna lagen syftar till ett ordnat mottagande av nyanlända i landets kommuner. Den personuppgiftsbehandling som detta kräver är alltså nödvändig för att utföra uppgifter av allmänt intresse och omfattas av artikel 6.1 e i EU:s dataskyddsförordning.

En uppgiftsskyldighet innebär vidare en sådan rättslig förpliktelse som avses i artikel 6.1 c i förordningen. För att en sådan förpliktelse ska utgöra en rättslig grund för behandling av personuppgifter måste syftet med behandlingen vara fastställt i den rättsliga grunden (artikel 6.3 i EU:s dataskyddsförordning). Det torde innebära att en förpliktelse inte kan läggas till grund för behandling av personuppgifter om syftet med behandlingen inte framgår. Det ska alltså vara möjligt för såväl den personuppgiftsansvarige som den registrerade att förstå varför behandling av personuppgifter ska ske (prop. 2017/18:105 s. 54). De uppgiftsskyldigheter för Migrationsverket som regeringen avser att införa kommer att syfta till att en kommun ska kunna förbereda sitt mottagande av de nyanlända som ska tas emot och som har rätt till boende i kommunen. En kommun kan behöva uppgifter om t.ex. den nyanländes namn, familjemedlemmar och önskemål inför bosättning. Uppgiftsskyldigheterna behöver utformas på ett tydligt sätt och inte vara mer långtgående än nödvändigt. Den personuppgiftsbehandling som följer av skyldigheterna har därmed även rättslig grund med stöd av artikel 6.1 c i EU:s dataskyddsförordning.

För Migrationsverkets personuppgiftsbehandling finns också stöd i utlänningsdatalagen. Enligt den lagen får Migrationsverket behandla personuppgifter om det behövs för handläggning av ärenden eller utförande av arbetsuppgifter som gäller mottagande och bosättning av asylsökande och andra utlännningar (11 § 1 och 3). Migrationsverket får

även behandla sådana personuppgifter när det är nödvändigt för att tillhandahålla information till en annan myndighet om uppgifterna lämnas med stöd av lag eller förordning (13 § första stycket 2).

Rättslig grund för behandling av personuppgifter i samband med kommuners prövning av om rätten till boende ska upphöra i förtid

En utbyte av information mellan Arbetsförmedlingen och kommuner i syfte att kommuner ska ges underlag för prövningen av om rätten till boende ska upphöra i förtid samt kommuners beslut om att sådan rätt ska upphöra i förtid innebär personuppgiftsbehandling. För Arbetsförmedlingen och kommuner gäller EU:s dataskyddsförordning och dataskyddslagen med tillhörande förordning. För Arbetsförmedlingen gäller dessutom lagen (2002:546) om behandling av personuppgifter i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten och förordningen (2002:623) om behandling av personuppgifter i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten.

Kommunens möjlighet att besluta om att rätten till boende enligt den föreslagna lagen ska upphöra i förtid syftar till att främja integrationen. För att kunna fatta korrekta beslut behöver kommuner kontrollera om nyanlända bidrar till sin integration på det sätt som krävs för rätt till boende. Den personuppgiftsbehandling som detta innebär är nödvändig för att utföra uppgifter av allmänt intresse och omfattas av artikel 6.1 e i EU:s dataskyddsförordning.

En skyldighet för Arbetsförmedlingen att lämna uppgifter till kommuner om t.ex. den nyanländes anvisning till ett arbetsmarknadspolitiskt program i syfte att kommunerna ska få underlag för prövningen av om rätten till boende ska upphöra i förtid innebär en sådan rättslig förpliktelse som avses i artikel 6.1 c i förordningen, under förutsättning syftet med behandlingen fastställs i den rättsliga grunden (artikel 6.3 i EU:s dataskyddsförordning). Uppgiftsskyldigheten behöver således utformas på ett sådant sätt att kravet i artikel 6.3 är uppfyllt. Arbetsförmedlingen behöver också stöd för personuppgiftsbehandlingen i lagen om behandling av personuppgifter i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten.

Utökade ändamålsbestämmelser för Arbetsförmedlingens personuppgiftsbehandling

Enligt 5 § första stycket lagen om behandling av personuppgifter i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten får Arbetsförmedlingen behandla personuppgifter för tillhandahållande av information som behövs inom ett antal uppräknade myndigheters och andra aktörers verksamhet. Av 5 § andra stycket framgår att Arbetsförmedlingen får behandla personuppgifter för att tillhandahålla information till någon annan för att fullgöra uppgiftslämnande i enlighet med lag eller förordning. Arbetsförmedlingen har därför stöd för att behandla uppgifter i syfte att tillhandahålla information till kommunerna, förutsatt att det finns en författningsreglerad uppgiftsskyldighet.

Systematiken i Arbetsförmedlingens registerförfattningar bygger emellertid på att de myndigheter och andra aktörer som Arbetsförmedlingen ska dela information med anges i lag (se t.ex. prop. 2022/23:34 s. 157 och 158 och prop. 2024/25:145 s. 23). Bedömningen är

att samma systematik bör användas för Arbetsförmedlingens tillhandahållande av information till kommuner. Mot bakgrund av detta bör det framgå av lagen om behandling av personuppgifter i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten att Arbetsförmedlingen ska få behandla personuppgifter för tillhandahållande av information som behövs inom kommunala nämnders verksamhet som underlag för beslut om att rätten till boende enligt lagen om bosättning för vissa nyanlända invandrare ska upphöra i förtid.

Utredningen föreslår att en kommunal nämnd ska få ha direktåtkomst till personuppgifter som behandlas i en arbetsmarknadspolitisk databas om det behövs som underlag för beslut om att rätten till boende ska upphöra i förtid. Som skäl för förslaget anger utredningen att Arbetsförmedlingen bör ges möjlighet att avgöra vilken som är den lämpligaste formen för utlämnande till de kommunala nämnderna. Utredningen hänvisar också till den möjlighet till direktåtkomst som en socialnämnd har om det behövs som underlag för beslut och kontroll av ekonomiskt bistånd enligt socialtjänstlagen.

Arbetsförmedlingen anser att det som anges om direktåtkomst i betänkandet Ny reglering för den arbetsmarknadspolitiska verksamheten (SOU 2025:74) bör beaktas. I betänkandet, där det föreslås en ny lag om behandling av personuppgifter vid Arbetsförmedlingen, görs bedömningen att det i princip inte finns något behov för myndigheter att ha direktåtkomst till den arbetsmarknadspolitiska databasen (s. 685–688).

I lagen om behandling av personuppgifter i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten görs det skillnad på direktåtkomst och annan form av tillhandahållande av uppgifter. Enligt regeringens bedömning har det inte framkommit annat än att uppgifterna till kommunala nämnder kan tillhandahållas effektivt på ett annat sätt än genom direktåtkomst. Regeringen anser därför att det inte bör införas en bestämmelse i lagen som ger en kommunal nämnd tillgång till uppgifterna från Arbetsförmedlingen genom direktåtkomst.

Behandling av känsliga personuppgifter

Regeringen bedömer att de personuppgifter som kommer att behandlas med anledning av det nya bosättningsregelverket i vissa fall kommer att innefatta uppgifter om hälsa. Det gäller både när Migrationsverket lämnar uppgifter om en nyanländ till en kommun i syfte att kommunen ska kunna förbereda mottagandet av den nyanlände och när Arbetsförmedlingen tillhandahåller uppgifter till kommuner som underlag för prövningen av om rätten till boende ska upphöra i förtid. Uppgifter om hälsa är enligt artikel 9 i EU:s dataskyddsförordning en känslig personuppgift och endast tillåten om något av undantagen i artikel 9.2 är tillämpligt.

Av undantaget i artikel 9.2 g följer att behandling av känsliga personuppgifter är tillåten om behandlingen är nödvändig med hänsyn till ett viktigt allmänt intresse. Regeringen har tidigare bedömt att det är ett viktigt allmänt intresse att myndigheterna kan bedriva den verksamhet som tydligt faller inom ramen för deras befogenheter på ett korrekt, rättssäkert och effektivt sätt (prop. 2017/18:105 s. 83). Av 3 kap. 3 § första stycket dataskyddslagen följer också att en myndighet får behandla känsliga personuppgifter med stöd av artikel 9.2 g om behandlingen är

nödvändig för handläggningen av ett ärende eller i annat fall om behandlingen är nödvändig med hänsyn till ett viktigt allmänt intresse och inte innebär ett otillbörligt intrång i den registrerades personliga integritet.

Särskilda bestämmelser om behandling av känsliga personuppgifter finns också i Migrationsverkets och Arbetsförmedlingens registerlagar. Av 14 § utlänningsdatalagen följer att Migrationsverket vid utförande av arbetsuppgifter som gäller mottagande och bosättning av asylsökande och andra utlänningar endast får behandla känsliga uppgifter om uppgifterna är absolut nödvändiga för syftet med behandlingen. I 9 § lagen om behandling av personuppgifter i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten anges att känsliga personuppgifter får behandlas i en databas endast om de har lämnats i ett ärende. Känsliga personuppgifter som avslöjar etniskt ursprung eller rör hälsa får dessutom behandlas i en databas om de är nödvändiga för handläggningen av ett ärende.

Enligt regeringens förslag ska en kommun vara skyldig att ta emot en nyanländ efter anvisning och ordna boende för den nyanlände. För att en kommun ska kunna förbereda mottagandet och ordna ett boende som är lämpligt och anpassat utifrån den nyanländes behov kommer kommunen i förekommande fall att behöva uppgifter från Migrationsverket om den nyanländes särskilda behov och hälsotillstånd. Behandlingen av sådana personuppgifter bedöms därför vara nödvändig med hänsyn till ett viktigt allmänt intresse. Behandlingen bedöms inte innebära ett otillbörligt intrång i den registrerades personliga integritet. Uppgifterna bedöms också vara absolut nödvändiga för syftet med Migrationsverkets behandling av dem.

När det gäller de personuppgifter som Arbetsförmedlingen kommer att tillhandahålla kommuner och som kommuner kommer att behandla i samband med prövningen av om rätten till boende ska upphöra i förtid behöver kommunen få uppgifter om en nyanländs sjukdom eller funktionsnedsättning som påverkar den nyanländes möjlighet att vara anvisad till ett arbetsmarknadspolitiskt program. Uppgifterna behövs således för att kommuner ska kunna fullgöra sina uppgifter enligt lagen på ett korrekt, rättssäkert och effektivt sätt och behandlingen av dem är därmed nödvändig för både handläggning av ärenden och med hänsyn till ett viktigt allmänt intresse. Behandlingen bedöms inte innebära ett otillbörligt intrång i den registrerades personliga integritet. Regeringen bedömer också att det finns stöd för Arbetsförmedlingen att behandla uppgifterna i syfte att lämna ut dem till kommuner.

För att undantaget i artikel 9.2 g i dataskyddsförordningen ska vara tillämpligt krävs det också att gällande rätt innehåller bestämmelser om lämpliga och särskilda åtgärder för att säkerställa den registrerades rättigheter. I många fall kan existerande sekretessreglering till skydd för enskildas personliga och ekonomiska förhållanden utgöra en tillräcklig skyddsåtgärd (prop. 2017/18:105 s. 89). Regeringen bedömer att de personuppgifter som kommer att behandlas är skyddade av sekretess hos respektive aktör. Därutöver gäller särskilda sökbegränsningar för de känsliga personuppgifter som kommer att behandlas (3 kap. 3 § andra stycket dataskyddslagen och 17 § första stycket utlänningsdatalagen). Vid en sammantagen bedömning anser regeringen att det finns stöd för den behandling av känsliga personuppgifter som regeringens förslag kan medföra.

Proportionerligt intrång i den personliga integriteten

Skydd för den personliga integriteten vid behandling av personuppgifter ges även i regeringsformen. Enligt 2 kap. 6 § andra stycket regeringsformen är var och en gentemot det allmänna skyddad mot betydande intrång i den personliga integriteten, om det sker utan samtycke och innebär övervakning eller kartläggning av den enskildes personliga förhållanden. Grundlagsskyddet omfattar endast sådana intrång som på grund av åtgärdens intensitet eller omfattning, eller av hänsyn till uppgifternas integritetskänsliga natur eller andra omständigheter, innebär ett betydande ingrepp i den enskildes privata sfär.

Regeringens förslag medför att personuppgifter kommer att delas mellan Migrationsverket och kommuner. Till stor del rör det sig om uppgifter som dessa aktörer behandlar redan i dag inom ramen för det nuvarande bosättningsregelverket. Enligt regeringens förslag ska kommuner också få en ny uppgift att pröva om en nyanländs rätt till boende enligt den föreslagna lagen ska upphöra i förtid. Det medför att personuppgifter kommer att delas mellan Arbetsförmedlingen och kommuner. Kommuner kommer därmed att få tillgång till personuppgifter som de tidigare inte har haft. Behandlingen av personuppgifter kommer att ske utan den enskildes samtycke. Den kommer också att omfatta vissa känsliga personuppgifter och uppgifter som i flera fall omfattas av sekretess. Förslagen medför därför en inskränkning i skyddet för den personliga integriteten.

Uppgiftslämnandet är emellertid begränsat till vissa nyanlända i vissa situationer och under en begränsad tid. Migrationsverket kommer till en kommun endast att lämna uppgifter om en nyanländ som kommunen har en skyldighet att ta emot eller ordna boende för. Arbetsförmedlingens uppgifter till en kommun kommer endast att avse de nyanlända som har rätt till boende i kommunen. Möjligheten att få hjälp med sin bosättning och en rätt till boende i kommunen innebär en positiv särbehandling i förhållande till andra invånare i kommunen. Den nyanlända är inte skyldig att omfattas av en anvisning till en kommun. En nyanländ som omfattas av en sådan anvisning har i många fall ett eget intresse av att kommunen får del av uppgifter som gör att kommunen kan anpassa mottagandet och boendet utifrån den nyanländes behov. Sammantaget bedömer regeringen att den personuppgiftsbehandling som förslagen medför utgör ett begränsat intrång i den personliga integriteten.

Uppgiftslämnandet mellan Migrationsverket och kommuner syftar till ett effektivt mottagande av nyanlända och till att lämpligt boende kan ordnas för de nyanlända som har rätt till det. Att mottagandet i kommunen är välfungerande gynnar både samhället och den nyanlända och kan bidra till en snabbare integration. De uppgifter som kommuner kommer att få från Arbetsförmedlingen syftar till att på ett effektivt sätt ge kommuner underlag för prövningen av om rätten till boende enligt den föreslagna lagen ska upphöra i förtid och därmed i förlängningen till att öka incitamenten för nyanlända att aktivt bidra till sin integration. Den personuppgiftsbehandling som förslagen medför är nödvändig för att uppnå dessa syften och bedöms inte gå längre än vad som är nödvändigt. Intresset av att personuppgifterna behandlas väger tyngre än de nyanländas intresse av att behandlingen inte sker. Regeringen gör därför bedömningen

att de föreslagna bestämmelserna är proportionella mot de mål som eftersträvas.

9 Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

Regeringens förslag

Den nya lagen och ändringarna i andra lagar ska träda i kraft den 1 januari 2027. Samtidigt ska bosättningslagen upphöra att gälla.

Den nya lagen ska få tillämpas före ikraftträdandet för fördelning av anvisningar till kommuner som avser beslut om anvisningar efter ikraftträdandet.

Den upphävda lagen ska fortfarande gälla för anvisningar som har beslutats före ikraftträdandet.

För en nyanländ som har rätt till boende enligt lagen och som har tagits emot i en kommun före ikraftträdandet ska rätten till boende gälla under 36 månader från det att den nyanlände första gången togs emot i den kommunen.

Vid tillämpningen av bestämmelsen om rätt till boende för nyanlända med tillfälligt skydd ska ett boende som en kommun har ordnat efter en anvisning enligt lagen om mottagande av asylsökande m.fl. likställas med ett boende som en kommun har ordnat efter en anvisning enligt mottagandelagen.

Utredningens förslag

Förslaget från utredningen stämmer i sak överens med regeringens. Utredningen föreslår en annan författningsteknisk lösning som bl.a. innebär att delar av den nya lagen ska träda i kraft redan den 1 juli 2026. Utredningens förslag är inte anpassat till förslaget om en ny mottagandelag.

Remissinstanserna

Flertalet remissinstanser har inga synpunkter på eller yttrar sig inte särskilt över förslaget. *Migrationsverket* ställer sig bakom förslaget att den nya lagen ska träda i kraft den 1 juli 2026 i den del som handlar om de förberedelser som behöver göras innan anvisningar enligt det nya regelverket kan påbörjas från och med den 1 januari 2027. *Förvaltningsrätten i Göteborg* anser att de föreslagna ikraftträdande- och övergångsbestämmelserna kan innebära tillämpningssvårigheter som bör belysas ytterligare.

Skälen för regeringens förslag

Den nya lagen bör träda i kraft så snart det är möjligt. Utredningen föreslår att systemet som helhet ska börja tillämpas den 1 januari 2027 men att vissa delar av den nya lagen ska träda i kraft redan den 1 juli 2026.

Regeringen anser att skilda ikraftträdandedatum för olika delar av lagen bör undvikas. Med beaktande av att kommunernas mottagande av nyanlända fastställs per kalenderår bedöms hela den nya lagen samt ändringarna i jordabalken, lagen om behandling av personuppgifter i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten och den föreslagna mottagandelagen kunna träda i kraft tidigast den 1 januari 2027. Regeringen instämmer dock i utredningens och *Migrationsverkets* bedömning att det finns behov av att tillämpa bestämmelser i den nya lagen före det föreslagna ikraftträdandet för att kunna fastställa och fördela antalet nyanlända som kommunerna ska vara skyldiga att ta emot under 2027. Den nya lagen bör därför få tillämpas före ikraftträdandet för fördelning av anvisningar till kommuner som avser beslut om anvisningar efter ikraftträdandet. Däremot bör inte de delar av den nya lagen som handlar om beslut om anvisningar eller rätt till boende tillämpas före ikraftträdandet. Regeringen kan därför inte se att det skulle uppstå några tillämpningssvårigheter av det slag som *Förvaltningsrätten i Göteborg* nämner.

Efter att ett beslut om anvisning enligt bosättningslagen har fattats tas den nyanlande i normalfallet emot i kommunen inom två månader. Beslut om anvisningar som har fattats i slutet av ett år kan därför komma att verkställas under nästkommande år. För att beslut om anvisningar som har fattats under slutet av 2026 ska kunna verkställas kommer det att krävas att bosättningslagen kan tillämpas även efter ikraftträdandet. Det bör därför finnas en övergångsbestämmelse som anger att den upphävda lagen fortfarande ska gälla för anvisningar som har beslutats före ikraftträdandet.

Det är inte uteslutet att en nyanländ som före ikraftträdandet har tagits emot i en kommun, antingen till följd av ett beslut om anvisning enligt den upphävda lagen eller efter att ha bosatt sig på egen hand, senare kan komma att omfattas av anvisning enligt den nya lagen. Den situationen kan uppstå om en nyanländ som har haft ett uppehållstillstånd på nytt kommer tillbaka till Migrationsverkets asylboende. I ett sådant fall bör det beaktas att den nyanlande redan tidigare har tagits emot i en kommun. Tiden med rätt till boende bör i den situationen därför räknas från det att den nyanlande första gången togs emot i en kommun. En övergångsbestämmelse med den innebörden bör införas.

Enligt förslaget i regeringens lagrådsremiss om en ny mottagandelag ska den nya mottagandelagen träda i kraft den 1 oktober 2026 samtidigt som LMA upphör att gälla. Det kan därmed finnas nyanlända med tillfälligt skydd, dvs. nyanlända som omfattas av massflyktsdirektivet, som en kommun har ordnat boende för efter en anvisning enligt LMA, men som får beslut om folkbokföring först efter den 1 januari 2027. Dessa nyanlända bör ha rätt till boende under samma förutsättningar som de som har omfattats av en anvisning enligt mottagandelagen. Det bör därför införas en övergångsbestämmelse som vid tillämpningen av bestämmelsen om rätt till boende för nyanlända med tillfälligt skydd likställer ett boende

som en kommun har ordnat efter en anvisning enligt LMA med ett boende
som en kommun har ordnat efter en anvisning enligt mottagandelagen.

10 Konsekvenser

I lagrådsremissen föreslås en ny lag för bosättning för nyanlända som bl.a. syftar till att öka kommunernas inflytande över mottagandet, ge nyanlända ett mer likvärdigt stöd med boende och tydliggöra kraven på att nyanlända ska bidra till sin integration. Ett flertal bestämmelser motsvarar vad som gäller enligt bosättningslagen. I likhet med vad som gäller i dag föreslås att regeringen ska få meddela ytterligare föreskrifter i vissa delar, bl.a. när det gäller förfarandet för anvisningar och förfarandet för fördelningen av de nyanlända som får omfattas av anvisningar till kommuner. I denna lagrådsremiss redovisas i huvudsak konsekvenserna av lagförslagen i förhållande till bosättningslagen.

10.1 Konsekvenser för staten

10.1.1 Konsekvenser för den samlade beredskapen och kapaciteten

Ett syfte med lagen är att kommunerna ska få ett ökat inflytande över mottagandet samtidigt som systemet för bosättning av nyanlända ska vara långsiktigt hållbart. Ett bosättningssystem där kommunerna genom önskemål kan påverka hur många nyanlända de tar emot bedöms kunna bidra till en ökad flexibilitet och till att de samlade resurserna i kommunerna kan användas mer effektivt.

Ett ökat kommunalt inflytande kan samtidigt innebära en risk att mottagandet av nyanlända i högre utsträckning koncentreras till vissa kommuner eller till vissa län, vilket på sikt skulle kunna påverka den samlade beredskapen och kapaciteten i landet. Det är dock svårt att bedöma i vilken omfattning kommunernas önskemål kommer att påverka fördelningen och det kan komma att variera över tid, bl.a. beroende på hur många nyanlända som ska tas emot. Redan i dag är det många kommuner som, till följd av de senaste årens låga mottagande, inte har något mottagande efter anvisning. På samma sätt som i dag kommer dessutom kommunerna att vara skyldiga att ta emot nyanlända för bosättning, vilket innebär att alla kommuner ändå behöver ha en beredskap för att öka sitt mottagande av nyanlända för det fall att mottagandet skulle öka eller fördelningen mellan kommuner skulle förändras. Regeringen bedömer därför att systemet på nationell nivå kommer att vara långsiktigt hållbart.

10.1.2 Konsekvenser för myndigheter och statens finanser

Migrationsverket kommer att ha en central roll i systemet för bosättning av nyanlända även fortsättningsvis. Förslagen innebär vissa förändrade uppgifter för myndigheten kopplade till bl.a. fördelningen av nyanlända. De ekonomiska konsekvenserna av förslagen har beaktats i budgetpropositionen för 2026 (prop. 2025/26:1, bet. 2025/26:AU1, rskr. 2025/26:123). I den beräkningen har även vissa förändrade uppgifter för Arbetsförmedlingen, Boverket och länsstyrelserna beaktats. Förslagen innebär även att statens ersättningar till kommunerna kommer att öka, se vidare avsnitt 10.2.2. Flera remissinstanser, bl.a. länsstyrelserna, har synpunkter på finansieringen och omfattningen av myndigheternas uppdrag enligt utredningens förslag. Myndigheternas uppdrag kommer att regleras genom förordning och synpunkterna får hanteras i förordningsarbetet.

Förvaltningsrätten i Göteborg framför att förslagen kan medföra en ökad måltillströmning till de allmänna förvaltningsdomstolarna. Regeringen bedömer, i likhet med utredningen, att det kommer att vara mycket få ärenden som överklagas. De ekonomiska konsekvenserna av förslagen bedöms därför rymmas inom förvaltningsdomstolarnas befintliga förvaltningsanslag.

10.2 Konsekvenser för kommunerna

10.2.1 Den kommunala självstyrelsen och proportionalitetsprincipen

I regeringsformen finns bestämmelser som har betydelse för den kommunala självstyrelsen. En inskränkning i den kommunala självstyrelsen bör inte gå utöver vad som är nödvändigt med hänsyn till de ändamål som har föranlett den (14 kap. 3 §). Bestämmelsen innebär att det under lagstiftningsprocessen regelmässigt ska göras en prövning av de kommunala självstyrelseintressena med tillämpning av en proportionalitetsprincip.

När det gäller förslaget om kommunernas skyldighet att ta emot nyanlända efter anvisning innebär det i grunden ingen förändring i förhållande till vad som gäller i dag. Vid införandet av bosättningslagen bedömde regeringen att den inskränkning som skyldigheten då innebar inte gick utöver vad som var nödvändigt med hänsyn till de ändamål som föranledde den. Inskränkningen bedömdes därför vara proportionerlig (prop. 2015/16:54 s. 27–32 och 36). Bedömningen gjordes mot bakgrund av att det fanns ett starkt allmänt intresse av att förbättra förutsättningarna för nyanlända att snabbt etablera sig på arbetsmarknaden genom ett nytt system för bosättning.

Sedan bosättningslagen infördes har mottagandet minskat till följd av att färre personer beviljas uppehållstillstånd av skyddsskäl. Det finns ändå även fortsättningsvis ett behov av att kunna säkerställa ett tillräckligt mottagande och att nyanlända tas emot i kommuner med goda integrationsförutsättningar. Med det minskade mottagandet följer dock ett

större utrymme att öka kommunernas inflytande i systemet. Det föreslås därför att det vid fördelningen av nyanlända ska kunna tas hänsyn till hur många nyanlända som en kommun önskar ta emot efter anvisning. Hur stort inflytande en enskild kommun kommer att få i praktiken beror på övriga kommuners önskemål. Inflytandet begränsas även genom förslaget om att kommunens förutsättningar för integration ska beaktas när en kommun önskar ta emot fler nyanlända än vad som följer av fördelningen enligt övriga fördelningskriterier. Ett system utan en sådan begränsning riskerar att medföra negativa konsekvenser för de nyanländas möjligheter till integration. Regeringen bedömer ändå att förslaget om att kommunens önskemål ska beaktas vid fördelningen totalt sett innebär ett ökat inflytande för kommunerna jämfört med dagens system. Den kommunala självstyrelsen stärks därmed genom förslaget. Det är alltså regeringens bedömning att den del av förslaget som gäller kommunens skyldighet att efter anvisning ta emot nyanlända efter anvisning inte inskränker den kommunala självstyrelsen mer än vad som är nödvändigt.

Vidare när det gäller förslaget att kommunerna ska ordna boende för nyanlända, så är denna skyldighet begränsad till 36 månader. Förslaget innebär alltså att det införs en nationell tidsgräns för hur lång tid en kommun ska ordna boende för nyanlända som tas emot efter anvisning. Även om avsikten vid införandet av bosättningslagen var att kommunerna skulle ordna permanenta boenden, innebär förslaget en inskränkning i den kommunala självstyrelsen. Eftersom kommunerna i dag erbjuder nyanlända boende under olika lång tid får den föreslagna tidsgränsen inte samma följder för alla kommuner. Syftet med förslaget är att nyanlända ska erbjudas ett likvärdigt stöd, oavsett vilken kommun de tas emot i. Förslaget innebär därför att kommunernas skyldighet tydliggörs. De kommer dessutom att även fortsättningsvis kunna anpassa mottagandet av nyanlända till lokala förhållanden, inte minst när det gäller vilka boendelösningar som de erbjuder. Även när det gäller förslaget om kommunens skyldighet att ordna boende är det regeringens bedömning att förslaget inte inskränker den kommunala självstyrelsen mer än vad som är nödvändigt. Det finns inte något mindre ingripande sätt att säkerställa att kommunerna tar emot nyanlända i den omfattning som behövs och ordnar boende för dem än genom förslagen i denna lagrådsremiss.

Förslagen i lagrådsremissen innebär i övrigt inte att ansvarsfördelningen mellan staten och kommunerna förändras, men att kommunerna får vissa nya uppgifter kopplade till rätten till boende. De nya uppgifterna syftar till att skapa incitament för nyanländas integration samt säkerställa att nyanlända får information och stöd för att långsiktigt etablera sig på bostadsmarknaden. Nya uppgifter för kommunerna innebär en viss inskränkning i den kommunala självstyrelsen. Regeringen bedömer att inskränkningen är rimlig och motiveras av att det finns ett behov av dessa insatser för att förbättra integrationen av nyanlända. I enlighet med att staten har det ekonomiska ansvaret för flyktigmottagandet avser regeringen att kompensera kommunerna för nya uppgifter.

Vid en samlad avvägning mellan det starka allmänna intresset av att ytterligare förbättra förutsättningarna för nyanländas integration och vikten av att inte onödigtvis inskränka den kommunala självstyrelsen, bedömer regeringen att förslagen inte går utöver vad som behövs med hänsyn till de ändamål som har föranlett inskränkningarna. Det är alltså

regeringens bedömning att ingreppet i den kommunala självstyrelsen är proportionerligt.

10.2.2 Övriga konsekvenser för kommunerna

Förslagen innebär vissa förändringar när det gäller hur anvisningar av nyanlända kommer att fördelas mellan kommunerna.

För det första föreslås att två ytterligare kriterier ska beaktas vid fördelningen, nämligen bostadssituationen och områden i kommunen där utanförskapet är stort. De nya kriterierna kan få olika konsekvenser för olika kommuner. Regeringen bedömer dock att de tillkommande kriterierna bidrar till att fördelningen av ansvaret mellan kommunerna kan göras utifrån en mer rättvisande bild av de relativa integrationsförutsättningarna i kommunerna.

För det andra får kommunerna möjlighet att påverka fördelningen genom att lämna önskemål om hur många nyanlända som kommunen ska ta emot. Önskemålen ska beaktas i den utsträckning det är möjligt, se avsnitt 5.3.2. Vilka konsekvenser kommunernas önskemål får för fördelningen och för enskilda kommuner beror till stor del på hur de samlade önskemålen kommer att se ut. Kommunernas önskemål kan antas bero på flera olika faktorer, exempelvis arbetskraftsbehov och politisk vilja, och kan också förväntas påverkas av det totala mottagandet av nyanlända i Sverige. I praktiken kommer det således att variera över tid och från kommun till kommun i vilken utsträckning önskemålen kommer att kunna tillgodoses.

Förslaget om en tidsbegränsad rätt till boende syftar till att kommunernas ansvar för boende till nyanlända under den första tiden ska bli mer enhetligt och likvärdigt. I dag arbetar kommunerna på olika sätt med att ordna boende till målgruppen. Vissa kommuner erbjuder permanenta boenden medan andra kommuner erbjuder olika former av tidsbegränsade lösningar. Beroende på hur kommunerna gör i dag, kommer förslagen därmed att påverka kommunernas arbete på olika sätt. Förslaget bedöms inte påverka kommunernas möjlighet att anpassa boendelösningar till lokala förhållanden eller kommunernas arbete med långsiktiga boendelösningar för målgruppen.

Förslaget innebär att den kommun som ansvarar för att ordna boende till nyanlända i vissa fall får besluta om att den nyanländes rätt till boende ska upphöra i förtid. Hur kontrollen av villkoren för rätten till boende ska hanteras är inte reglerat och bör anpassas efter lokala förutsättningar. Kommunerna behöver därmed utveckla arbetssätt för att kunna tillämpa de nya bestämmelserna.

En följd av bemyndigandena är även att kommunerna kan få en skyldighet att informera de nyanlända om rätten till boende enligt lagen. Kommunerna ska redan i dag ge praktiskt stöd och hjälp i samband med bosättning. En ny uppgift om att informera om rätten till boende bedöms därför kunna få mycket små konsekvenser för kommunernas verksamhet. Vidare föreslås ett bemyndigande för regeringen om att få meddela föreskrifter om att kommunerna ska erbjuda den nyanlända stöd i syfte att denne långsiktigt ska etablera sig på bostadsmarknaden. I många kommuner som erbjuder tidsbegränsade kontrakt finns redan en utvecklad

verksamhet för att ge stöd till målgruppen att söka boende. Även i andra kommuner finns erfarenhet av att arbeta med kommuninvånare som är i behov av olika typer av stöd för att få en bostad. I de flesta kommuner bedöms det därför redan finnas en sådan kompetens.

Kramfors kommun och bl.a. *länsstyrelserna i Uppsala, Västerbottens, Västernorrlands och Västra Götalands län* framhåller att förslaget om ett tidsbegränsat boende innebär en risk för att kommuner aktivt kommer att medverka till att nyanlända flyttar till andra kommuner när den tidsbegränsade rätten till boende upphör. Många kommuner ordnar i dag boende till nyanlända under två år. Förslaget innebär att nyanlända i de kommunerna kommer att få längre tid på sig att lösa sin långsiktiga boendesituation. Regeringen bedömer vidare att förslaget om att förutsättningarna för långsiktig etablering på bostadsmarknaden ska beaktas vid fördelningen av nyanlända mellan kommuner också kommer att ge bättre förutsättningar för nyanlända att ordna ett eget boende i kommunen sedan tiden med rätt till boende har löpt ut.

Staten har det ekonomiska ansvaret för mottagandet och ska ersätta kommunerna för kostnader för mottagandet. Flera remissinstanser, bl. a. *Sveriges Kommuner och Regioner* och flera kommuner, framför synpunkter på förslagets konsekvenser för kommunernas kostnader och för statens ersättningar till kommunerna. I dag ersätter staten kommunerna för mottagandet i huvudsak genom en schablonersättning som betalas ut under en tvåårsperiod. Schablonen avser att täcka kostnader för bl.a. mottagande och praktisk hjälp i samband med bosättning samt vissa kommunala insatser som svenska för invandrare och samhällsorientering. I schablonen ingår även viss ersättning för kostnader för ekonomiskt bistånd. Det finns även en schablon för initiala kostnader för mottagandet som bl.a. avser hyreskostnader för bostäder som kommunen håller tillgängliga för bosättning av nyanlända som omfattas av en anvisning. Därtill finns särskilda ersättningar för kostnader för vissa nyanlända som har en nedsatt arbetsförmåga på grund av sjukdom eller funktionsnedsättning. Nyanlända som deltar i etableringsinsatser har rätt till statlig etableringsersättning. De är själva betalningsansvariga för sina hyreskostnader. För de nyanlända som fortfarande omfattas av mottagandelagen när de tas emot för bosättning i kommunen, kommer ersättning till kommunerna att utgå enligt förordningen om statlig ersättning för asylsökande m.fl. och individerna kommer att ha rätt till bistånd enligt mottagandelagen.

Regeringen konstaterar att utredningen har analyserat hur förslagen påverkar kommunernas kostnader och om det mot den bakgrunden finns behov av förändringar i de befintliga statliga ersättningarna. Regeringen delar utredningens bedömning att kommunerna bör kompenseras för de nya uppgifter som kommunerna får med anledning av förslagen i lagrådsremissen. Medel har för 2027 har därför beräknats i budgetpropositionen för 2026 på utgiftsområde 13, anslag 1:2 *Kommun-ersättningar för flyktningmottagandet*.

10.3 Konsekvenser för nyanländas integration

Den föreslagna lagen syftar till att säkerställa att det sker ett ordnat mottagande av nyanlända i kommuner där förutsättningarna för integration är goda. Förslaget om två nya fördelningskriterier, bostadssituationen i kommunen och områden där utanförskapet är stort, skulle kunna påverka förutsättningarna för integration genom att nyanlända i lägre utsträckning tas emot i kommuner med goda förutsättningar på arbetsmarknaden. Samtidigt kan nyanlända i högre utsträckning komma att tas emot i kommuner med bättre förutsättningar på bostadsmarknaden och med färre problem kopplat till områden där utanförskapet är stort. Sammanfattningsvis bedömer regeringen att de föreslagna kriterierna kommer att ge nyanlända bättre förutsättningar för integration. Att kommuner i högre utsträckning får påverka hur många nyanlända de önskar ta emot bedöms dessutom bidra positivt till förutsättningarna för integration.

Regeringen konstaterar att förutsättningarna att ordna ett eget boende varierar mellan olika kommuner, bl.a. till följd av den lokala bostadsmarknaden och kommunernas arbete med bostadsförsörjning. *Kramfors kommun* framför att det finns en risk att nyanlända behöver flytta till en annan kommun när rätten till boende upphör och att pågående integrationsinsatser därmed behöver avbrytas eller att barn behöver byta skola. Ungefär hälften av landets kommuner erbjuder tidsbegränsade boenden inom ramen för dagens regelverk. Det innebär att nyanlända redan i dag kan stå utan bostad eller behöva flytta till en annan kommun efter den första tiden i landet. Lagrådsremissen innehåller förslag som kan underlätta för nyanlända att ordna ett eget boende, bl.a. förslaget om att bostadssituationen ska beaktas vid fördelningen av nyanlända samt att regeringen får meddela föreskrifter om det stöd som kommunen ska erbjuda den nyanlände i syfte att denne långsiktigt ska kunna etablera sig på bostadsmarknaden. Regeringen vill även framhålla att förslaget om en tidsbegränsad rätt till boende behöver sättas i relation till behovet av ett mer likvärdigt stöd med boende till nyanlända under den första tiden i landet. I det fall den nyanlände står utan boende när rätten upphör omfattas han eller hon av samma stöd från kommunen som övriga kommuninvånare. En konsekvens av förslagen blir således att nyanlända kommer att behandlas mer likvärdigt med andra kommuninvånare.

Den nyanländes rätt till boende kan upphöra i förtid t.ex. på grund av att han eller hon inte är anvisad till ett arbetsmarknadspolitiskt program. Flertalet länsstyrelser, bl.a. *länsstyrelserna i Dalarnas, Hallands och Gotlands län*, framhåller att förslaget kan väntas få en begränsad effekt eftersom det är en mycket liten andel nyanlända som får sin anvisning till ett arbetsmarknadspolitiskt program återkallad på grund av misskötsamhet. Det är svårt att bedöma hur många nyanlända som kommer att få ett beslut om att rätten till boende ska upphöra i förtid och som till följd av det blir av med den bostad som kommunen har ordnat enligt lagen. Regeringen delar länsstyrelsernas bedömning att det endast kommer att röra sig om ett fåtal personer per år. Regeringen bedömer dock att förslagen tydliggör förväntningarna på den nyanlände och bidrar till att öka incitamenten att delta i integrationsinsatser. Även om förslaget i vissa enskilda fall kan medföra negativa konsekvenser, bedömer regeringen att det är rimligt att en tidsbegränsad rätt till boende villkoras av att personen

bidrar till sin integration. På så sätt blir det tydligt att samhället ger möjligheter till integration, samtidigt som det ställs krav på nyanlända. Förslaget att rätten till boende kvarstår om den nyanlände under en tid ordnar ett eget boende kan dessutom bidra till en ökad trygghet och främja etableringen på arbetsmarknaden. Nyanlända kommer t.ex. att kunna flytta till en annan kommun för en tidsbegränsad anställning och därefter återvända till den anvisade kommunen och få fortsatt stöd med boende, förutsatt att tiden för rätten inte har löpt ut.

Myndigheten för delaktighet framför att det saknas ett funktionshindersperspektiv i utredningens förslag och ser bl.a. en risk att förslaget om en tidsbegränsad och villkorad rätt till boende kan påverka integrationen för personer med funktionsnedsättning negativt då gruppen som helhet ofta har svårare att ta sig in på arbets- och bostadsmarknaden samt kan ha svårt att följa de krav som förslagen innebär. Som framgår av avsnitt 6.3 ska kommunerna vid ett beslut om att rätten till boende ska upphöra i förtid bl.a. beakta om det finns godtagbara skäl för att den nyanlände inte är anvisad till ett arbetsmarknadspolitiskt program. I övrigt innebär inte förslagen någon ändring vad gäller möjligheten att beakta personliga förhållanden, såsom en funktionsnedsättning, vid beslut om anvisning och vid mottagandet i kommunen. Nyanländas individuella behov till följd av t.ex. en funktionsnedsättning kan efter mottagandet i kommunen behöva tillgodoses i enlighet med annan lagstiftning.

När det gäller konsekvenserna för barn av den tidsbegränsade rätten till boende påpekar flera remissinstanser, bl.a. *Botkyrka* och *Olofströms kommuner* samt *Mittuniversitetet* och *Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor*, att barnets rätt till en trygg och långsiktig boendesituation är särskilt viktig för barns integration. Regeringen konstaterar att förslaget i vissa kommuner kommer att innebära att nyanlända barnfamiljer får stöd med boende under en kortare period än i dag, medan det i andra kommuner kommer att innebära stöd under en längre period. En barnfamilj som inte har kunnat ordna en egen bostad när rätten till boende löper ut omfattas av samma stöd från kommunen som andra barnfamiljer i liknande situation.

10.4 Konsekvenser för jämställdheten

Det tar längre tid för nyanlända kvinnor att etablera sig på arbetsmarknaden jämfört med nyanlända män. Som framgår av avsnitt 5.3.1 är det flera remissinstanser som framhåller att de föreslagna förändringarna i fördelningen av nyanlända mellan kommuner riskerar att medföra att kommuner med goda arbetsmarknadsförutsättningar tilldelas färre nyanlända jämfört med i dag. För nyanlända kvinnor är förutsättningarna på arbetsmarknaden i bostättningskommunen särskilt viktiga, vilket innebär att en sådan förändring skulle kunna påverka nyanlända kvinnor mer än nyanlända män. Samtidigt är tillgången till en bostad en viktig förutsättning för integrationen. Eftersom det generellt sett bedöms vara svårare för kvinnor än för män att långsiktigt etablera sig på bostadsmarknaden, vilket *Länsstyrelsen i Östergötlands län* lyfter fram, bedöms förslaget om att bostadsmarknaden ska beaktas vid fördelningen vara

positivt för nyanlända kvinnor. Kommunerna får genom förslagen även ett större inflytande över fördelningen och över hur många nyanlända som ska tas emot i kommunen. Av utredningen framgår att det finns erfarenheter som visar att kommuner som vill ta emot nyanlända har ett bättre organiserat mottagande, vilket kan vara särskilt viktigt för kvinnors etablering.

Regeringen bedömer att förslaget om en individuell rätt till boende stärker såväl nyanlända kvinnors som nyanlända mäns möjligheter till självbestämmande och frihet att bestämma över sina liv, vilket ligger i linje med målet för jämställdhetspolitiken. Att rätten föreslås bli tidsbegränsad kan dock påverka nyanlända kvinnor negativt i högre utsträckning än nyanlända män eftersom kvinnors ställning på bostadsmarknaden är svagare. Förslaget innebär vidare att kommunerna ska följa upp om den nyanlända uppfyller villkoren för rätt till boende, bl.a. att vara anvisad till ett arbetsmarknadspolitiskt program. Nyanlända kvinnor deltar i insatser hos Arbetsförmedlingen i lägre utsträckning än nyanlända män och regeringen bedömer att en sådan uppföljning och kontroll kan bidra till att öka kvinnors deltagande.

10.5 Konsekvenser för utanförskap

I lagrådsremissen föreslås att områden i kommunen där utanförskapet är stort ska beaktas vid fördelningen av nyanlända mellan kommuner. Förslaget förväntas bidra till att kommuner som har problem med utanförskap behöver ta ett mindre ansvar för mottagandet av nyanlända efter anvisning. Det kan bidra till att underlätta kommunernas arbete med att lyfta områden där utanförskapet är stort.

Tillgången till bostäder med en överkomlig hyra för nyanlända är ofta större i områden där utanförskapet är stort. Det finns en risk att nyanlända kommer att flytta till dessa områden när rätten till boende upphör. Det sker dock redan i dag och det är svårt att bedöma i vilken utsträckning det kommer att öka eller minska i omfattning. Å ena sidan kommer en tidsbegränsad rätt till boende att bidra till att fler behöver söka efter en egen bostad jämfört med i dag. Å andra sidan innebär förslaget att vissa nyanlända kommer att ha boende ordnat under en längre tid. Förslaget kan också få till följd att nyanlända får stöd i att söka boende, vilket kan öka förutsättningarna för att kunna ordna ett boende i ett område med goda förutsättningar för integration.

10.6 Förslagets förenlighet med EU-rätten och internationella åtaganden

I maj 2024 antogs EU:s migrations- och asylpakt som omfattar flera nya rättsakter på migrationsområdet, bl.a. Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1347 av den 14 maj 2024 om normer för när tredjelandsmedborgare eller statslösa personer ska anses berättigade till internationellt skydd, för en enhetlig status för flyktingar eller personer som uppfyller kraven för att betecknas som subsidiärt skyddsbehövande

och för innehållet i det beviljade skyddet, om ändring av rådets direktiv 2003/109/EG och om upphävande av Europaparlamentets och rådets direktiv 2011/95/EU, förkortad skyddsgrundsförordningen. Skyddsgrundsförordningen ska från och med 1 juli 2026 tillämpas i sin helhet. Samma dag upphör omarbetade skyddsgrundsdirektivet att gälla. Huvudsyftet med skyddsgrundsförordningen är dels att säkerställa att medlemsstaterna tillämpar gemensamma kriterier för att fastställa vilka personer som har ett verkligt behov av internationellt skydd, dels att säkerställa att en gemensam uppsättning rättigheter är tillgänglig för personer som har beviljats internationellt skydd i samtliga medlemsstater. Enligt artikel 34.1 i skyddsgrundsförordningen ska personer som har beviljats internationellt skydd ha tillgång till bostad på villkor som åtminstone är likvärdiga med dem som gäller för andra tredjelandsmedborgare som är lagligen bosatta inom territoriet för den medlemsstat som beviljade dem internationellt skydd och som generellt befinner sig i samma situation. Av artikel 34.2 följer att nationell utplaceringspraxis för personer som har beviljats internationellt skydd ska säkerställa att personer som har beviljats sådant skydd behandlas likvärdigt, såvida inte särbehandling är objektivt motiverad. Sådan nationell praxis ska säkerställa lika möjligheter när det gäller tillgång till bostäder.

I samband med den ryska invasionen av Ukraina i februari 2022 aktiverade Europeiska unionens råd för första gången massflyktsdirektivet. Enligt artikel 13.1 i massflyktsdirektivet ska medlemsstaterna se till att personer som åtnjuter tillfälligt skydd får lämplig inkvartering eller, om så krävs, medel till att skaffa sig bostad.

Regeringen bedömer att samtliga förslag i lagrådsremissen är förenliga med skyddsgrundsförordningen och massflyktsdirektivet samt övriga skyldigheter som följer av Sveriges anslutning till EU. Förslagen bedöms också förenliga med Sveriges internationella åtaganden.

11 Författningskommentar

11.1 Förslaget till lag om bosättning för vissa nyanlända invandrare

Inledande bestämmelser

1 § Denna lag innehåller bestämmelser om

- kommuners ansvar för mottagande av vissa nyanlända invandrare efter anvisning, och*
- boende för vissa nyanlända invandrare.*

I paragrafen anges lagens innehåll.

2 § Lagen omfattar en nyanländ som har ett uppehållstillstånd som kan ligga till grund för folkbokföring, om det har beviljats enligt

- 1. 5 kap. 1, 2, 4 eller 6 § utlänningslagen (2005:716),*
- 2. 12 kap. 18 § utlänningslagen, eller*
- 3. 21 eller 22 kap. utlänningslagen.*

I paragrafen anges vissa kategorier av nyanlända som kan omfattas av lagen. Paragrafen motsvarar i huvudsak 2 § lagen (2016:38) om mottagande av vissa nyanlända invandrare för bosättning (se prop. 2015/16:54 s. 37 och 38). Övervägandena finns i avsnitt 4.2.

Bestämmelserna i paragrafen, tillsammans med bestämmelserna i 3 och 4 §§, anger förutsättningarna för att nyanlända ska omfattas av lagen. Nyanlända omfattas av lagen så länge förutsättningarna i någon av dessa paragrafer är uppfyllda. Att nyanlända omfattas av lagen är en grundläggande förutsättning för att få omfattas av anvisning till en kommun eller få rätt till boende enligt lagen. Ytterligare förutsättningar för att omfattas av anvisning och rätt till boende finns i 6 respektive 11 §.

3 § Lagen omfattar också en nyanländ som

1. har ett uppehållstillstånd som kan ligga till grund för folkbokföring på grund av anknytning till en person som har ett uppehållstillstånd med stöd av någon av bestämmelserna i 2 §, och

2. har ansökt om uppehållstillstånd inom sex år från det att den person som den nyanlande har anknytning till först togs emot i en kommun.

Första stycket gäller inte om den person som den nyanlande har anknytning till var svensk medborgare vid tidpunkten för den nyanländes ansökan om uppehållstillstånd.

I paragrafen anges ytterligare kategorier av nyanlända som omfattas av lagen. Paragrafen motsvarar i huvudsak 3 § lagen (2016:38) om mottagande av vissa nyanlända invandrare för bosättning (se prop. 2015/16:54 s. 38). Övervägandena finns i avsnitt 4.2.

4 § Lagen omfattar även en nyanländ som har haft ett uppehållstillstånd som avses i 2 eller 3 § om giltighetstiden för tillståndet har löpt ut och den nyanlande inom giltighetstiden har ansökt om ett nytt eller fortsatt tillstånd som avses i 2 eller 3 §. Om ansökan avslås omfattas den nyanlande av lagen till dess att beslutet har fått laga kraft.

Första stycket gäller inte för en utlänningslag som har meddelats ett beslut om inhibition av verkställigheten enligt 12 kap. 16 e § första stycket eller 17 a § första stycket utlänningslagen (2005:716).

I paragrafen finns bestämmelser om att nyanlända i vissa fall kan fortsätta att omfattas av lagen trots att giltighetstiden för uppehållstillståndet har löpt ut. Paragrafen har ingen motsvarighet i lagen (2016:38) om mottagande av vissa nyanlända invandrare för bosättning. Övervägandena finns i avsnitt 4.2.

Bestämmelsen i *första stycket* innebär att nyanlända som har haft ett uppehållstillstånd som avses i 2 eller 3 § omfattas av lagen även under tiden för prövningen av ett nytt eller fortsatt tillstånd och fram till dess att det finns ett beslut som har fått laga kraft. Bestämmelsen gäller alltså endast en nyanländ som omfattades av lagen innan giltighetstiden för uppehållstillståndet löpte ut. Det uppställs inget krav på att det sökta

uppehållstillståndet ska avse samma grund som det tidigare. Däremot ska det sökta tillståndet, om det beviljas, medföra att den nyanlände omfattas av 2 eller 3 §. Vidare krävs att ansökan har gjorts inom giltighetstiden för det tidigare tillståndet. Om ansökan kommer in för sent omfattas den nyanlände inte längre av lagen och har därmed inte heller rätt till boende enligt 11 §.

I *andra stycket* undantas från bestämmelsen i första stycket vissa nyanlända som har meddelats ett beslut om inhibition av verkställigheten enligt utlänningslagen (2005:716). Undantaget innebär att den som har fått ett sådant inhibitionsbeslut inte längre omfattas av lagen. Därmed upphör också den rätt till boende enligt 11 § som den nyanlände kan ha haft.

Anvisningar och fördelningen mellan kommuner

5 § *En kommun är skyldig att efter ett beslut om anvisning ta emot en nyanländ för bosättning i kommunen.*

Migrationsverket beslutar i det enskilda fallet om sådana anvisningar.

Regeringen får meddela ytterligare föreskrifter om förfarandet för anvisningarna.

I paragrafen finns bestämmelser om kommunens skyldighet att ta emot en nyanländ efter ett beslut om anvisning. Den motsvarar 5 § och delvis 6 och 8 §§ lagen (2016:38) om mottagande av vissa nyanlända invandrare för bosättning samt 8 § förordningen (2016:39) om mottagande av vissa nyanlända invandrare för bosättning. Övervägandena finns i avsnitt 5.1.

Bestämmelsen i *första stycket* innebär att en kommun är skyldig att ta emot en nyanländ för bosättning i kommunen i enlighet med det beslut om anvisning som har fattats. Att den nyanlände ska tas emot för bosättning i kommunen innebär att syftet med mottagandet är långsiktigt. Bestämmelser om kommunens särskilda skyldighet att ordna boende enligt lagen och den nyanländes tidsbegränsade rätt till sådant boende finns i 10 respektive 11 §.

I *andra stycket* anges att det är Migrationsverket som i det enskilda fallet fattar beslut om sådana anvisningar som avses i första stycket.

I *tredje stycket* finns ett bemyndigande för regeringen att meddela ytterligare föreskrifter om förfarandet för anvisningarna, dvs. bestämmelser om beslutsfattandet och processen fram till dess att den nyanlände tas emot i kommunen.

6 § Anvisningar till kommuner får omfatta

1. nyanlända som bor på Migrationsverkets asylboenden eller som med hänsyn till sina personliga förhållanden har synnerliga skäl att inte bo på ett asylboende enligt 6 kap. 3 § andra stycket 2 mottagandelagen (2026:000),

2. nyanlända som bor i ett boende som en kommun har ordnat efter en anvisning enligt 2 kap. 4 § 2 mottagandelagen,

3. nyanlända som har ett uppehållstillstånd enligt 5 kap. 2 § utlänningslagen (2005:716), och

4. nyanlända som ingår eller har ingått i samma hushåll som en nyanländ som avses i 1, 2 eller 3.

Första stycket 1, 2 och 4 gäller dock inte barn under 18 år som vid ankomsten till Sverige var skilda från båda sina föräldrar eller från någon annan vuxen

person som får anses ha trätt i föräldrarnas ställe, eller som efter ankomsten står utan sådan ställföreträdare (ensamkommande barn).

Regeringen får meddela föreskrifter om antalet nyanlända som får omfattas av anvisningar under ett visst kalenderår och om prioriteringen mellan och inom de grupper av nyanlända som får omfattas av anvisningar.

Paragrafen innehåller bestämmelser om vilka nyanlända som får omfattas av anvisningar till kommuner. Övervägandena finns i avsnitt 5.2.

I *första stycket* anges vilka grupper av nyanlända som får omfattas av anvisningar till kommuner. Beslut om anvisning får därmed inte omfatta andra nyanlända än de som tillhör någon av de uppräknade grupperna. Vilka nyanlända som får omfattas av anvisning begränsas dessutom av de grundläggande bestämmelserna i 2–4 §§ om vilka nyanlända som omfattas av lagen. Att nyanlända får omfattas av anvisning innebär att de varken kan tvingas eller kräva att omfattas av anvisning.

Enligt *punkt 1* får nyanlända som bor på Migrationsverkets asylboenden och nyanlända som med hänsyn till sina personliga förhållanden har synnerliga skäl att inte bo på ett asylboende enligt mottagandelagen (2026:000) omfattas av anvisning. Bestämmelsen motsvarar delvis 7 § första stycket lagen (2016:38) om mottagande av vissa nyanlända invandrare för bosättning, förkortad bosättningslagen. Vilka som har rätt till en plats på Migrationsverkets asylboenden följer av mottagandelagen. Om Migrationsverket enligt 6 kap. 3 § andra stycket 2 mottagandelagen har bedömt att en nyanländ med hänsyn till sina personliga förhållanden har synnerliga skäl att inte bo på ett asylboende får den nyanlande omfattas av anvisning på samma sätt som nyanlända som bor på Migrationsverkets asylboenden.

Av mottagandelagen följer att Migrationsverket får anvisa en kommun att ordna boende för utlänningar med tillfälligt skydd, dvs. utlänningar som omfattas av massflyktsdirektivet. För ett boende som en kommun ordnar efter en sådan anvisning ska det som sägs om asylboende i mottagandelagen gälla. Om kommunen har ordnat boendet är det dock inte att betrakta som Migrationsverkets asylboende enligt bestämmelsen i den här paragrafen.

Enligt *punkt 2* får nyanlända omfattas av anvisning om de bor i ett boende som en kommun har ordnat efter en anvisning enligt mottagandelagen i en viss extraordinär situation. Enligt mottagandelagen får en sådan anvisning till en kommun göras då tillströmningen av asylsökande har varit eller kan väntas bli särskilt omfattande och det är nödvändigt för att behovet av platser på asylboenden ska kunna tillgodoses. Bestämmelsen har ingen motsvarighet i bosättningslagen.

Av *punkt 3* följer att nyanlända som har ett uppehållstillstånd enligt 5 kap. 2 § utlänningslagen (2005:716), dvs. kvotflyktingar, får omfattas av anvisning. Bestämmelsen motsvarar delvis 7 § första stycket bosättningslagen.

Enligt *punkt 4* får nyanlända omfattas av anvisning om de ingår eller har ingått i samma hushåll som en nyanländ som får omfattas av anvisning enligt någon av de övriga punkterna. Bestämmelsen motsvarar i huvudsak 9 § förordningen (2016:39) om mottagande av vissa nyanlända invandrare för bosättning.

I *andra stycket* finns ett undantag från möjligheten att omfattas av anvisning till en kommun för andra ensamkommande barn än sådana som är kvotflyktingar. Bestämmelsen motsvarar i huvudsak 4 § bosättningslagen.

I *tredje stycket* finns bemyndiganden för regeringen att meddela föreskrifter dels om hur många nyanlända som får omfattas av anvisningar under ett visst kalenderår, dels om prioriteringen mellan och inom de grupper av nyanlända som får omfattas av anvisningar. Föreskrifter om prioritering kan avse en eller flera av de grupper som får omfattas av anvisning enligt första stycket men också nyanlända inom dessa grupper, t.ex. barnfamiljer. Bestämmelsen motsvarar delvis 8 § bosättningslagen.

7 § Vid fördelningen mellan kommuner av nyanlända som får omfattas av anvisningar ska hänsyn tas till förutsättningarna för integration i kommunen genom följande kriterier:

- 1. kommunens arbetsmarknadsförutsättningar,*
- 2. kommunens befolkningsstorlek,*
- 3. kommunens sammantagna mottagande av nyanlända och ensamkommande barn,*
- 4. omfattningen av utlännningar som omfattas av mottagandelagen (2026:000) som vistas i kommunen,*
- 5. förutsättningarna i kommunen för långsiktig etablering på bostadsmarknaden, och*
- 6. områden i kommunen där utanförskapet är stort.*

Regeringen får meddela ytterligare föreskrifter om vilka kriterier som ska beaktas vid fördelningen.

Paragrafen innehåller bestämmelser om vilka kriterier som ska beaktas vid fördelningen mellan kommuner av nyanlända som får omfattas av anvisningar till kommuner. Övervägandena finns i avsnitt 5.3.1.

I *första stycket* finns en uppräknig av de kriterier som används för att bedöma förutsättningarna för integration i en kommun. Kriterierna ska ligga till grund för fördelningen mellan kommuner av de nyanlända som regeringen, med stöd av bemyndigandet i 6 § tredje stycket, har beslutat ska få omfattas av anvisningar under ett visst kalenderår.

Av *punkt 1–3* framgår att kommunens arbetsmarknadsförutsättningar, befolkningsstorlek och sammantagna mottagande av nyanlända och ensamkommande barn ska beaktas vid fördelningen. Bestämmelserna motsvarar 7 § andra stycket lagen (2016:38) om mottagande av vissa nyanlända invandrare för bosättning, förkortad bosättningslagen.

I *punkt 4* anges att omfattningen av utlännningar som omfattas av mottagandelagen (2026:000) som vistas i kommunen ska beaktas vid fördelningen. Bestämmelsen omfattar asylsökande, utlännningar med tillfälligt skydd, dvs. utlännningar som omfattas av massflyktsdirektivet, och andra utlännningar som omfattas av mottagandelagen och som vistas i kommunen. Bestämmelsen motsvarar i huvudsak 7 § andra stycket bosättningslagen och 4 a § förordningen (2016:39) om mottagande av vissa nyanlända invandrare för bosättning.

I *punkt 5* anges att förutsättningarna i kommunen för långsiktig etablering på bostadsmarknaden ska beaktas. Med förutsättningarna för långsiktig etablering avses förutsättningarna på längre sikt än de 36 månader då kommunen ska ordna boende och den nyanlände har rätt

till boende enligt lagen. Bestämmelsen har inte någon motsvarighet i bosättningslagen.

I *punkt 6* anges att områden i kommunen där utanförskapet är stort ska beaktas vid fördelningen. Bestämmelsen har inte någon motsvarighet i bosättningslagen.

I *andra stycket* finns ett bemyndigande för regeringen att meddela ytterligare föreskrifter om kriterier som ska beaktas vid fördelningen. Bestämmelsen motsvarar delvis 8 § bosättningslagen.

8 § *Vid fördelningen ska hänsyn också tas till hur många nyanlända som en kommun önskar ta emot efter anvisning.*

Kommunens önskemål får tillgodoses endast om det är möjligt med beaktande av antalet nyanlända som får omfattas av anvisningar till kommuner och övriga kommuners önskemål. Om en kommun önskar ta emot fler nyanlända än vad som följer av fördelningen enligt 7 § ska dessutom förutsättningarna för integration i kommunen beaktas.

Paragrafen innehåller bestämmelser om att en kommuns önskemål ska beaktas vid fördelningen mellan kommuner av nyanlända som får omfattas av anvisningar till kommuner. Den har inte någon motsvarighet i lagen (2016:38) om mottagande av vissa nyanlända invandrare för bosättning. Övervägandena finns i avsnitt 5.3.2.

Enligt *första stycket* ska vid fördelningen hänsyn tas till hur många nyanlända som en kommun önskar ta emot efter anvisning.

I *andra stycket* anges under vilka förutsättningar som en kommuns önskemål kan tillgodoses. Oavsett om en kommun önskar ta emot fler eller färre nyanlända än vad som följer av fördelningen enligt 7 § begränsas möjligheten att tillgodose önskemålen av det antal nyanlända som regeringen, med stöd av bemyndigandet i 6 § tredje stycket, har beslutat ska få omfattas av anvisningar och av övriga kommuners önskemål. Om vissa kommuner önskar ta emot fler nyanlända behöver andra kommuner önska en lägre fördelning för att önskemålen ska kunna tillgodoses och omvänt. Varken fler eller färre nyanlända kan fördelas än det antal som ska få omfattas av anvisningar under kalenderåret.

Om en kommun önskar ta emot fler nyanlända än vad som följer av fördelningen enligt 7 § ska, utöver de nämnda förutsättningarna, även förutsättningarna för integration i kommunen beaktas. Det är alltså inte tillräckligt att önskemålen i och för sig skulle kunna tillgodoses genom att andra kommuner önskar ett lägre mottagande. Förutsättningarna för integration ska bedömas enligt samma kriterier som i 7 §. När kriterierna används för att avgöra om kommunen med hänsyn till förutsättningarna för integration har ytterligare utrymme att ta emot nyanlända ska kriterierna beaktas utan hänsyn till det antal nyanlända som regeringen har beslutat får omfattas av anvisningar.

9 § *Regeringen får meddela ytterligare föreskrifter om fördelningen mellan kommuner av nyanlända som får omfattas av anvisningar och förfarandet för fördelningen.*

Paragrafen ger regeringen möjlighet att meddela föreskrifter i vissa fall. Den motsvarar delvis 8 § lagen (2016:38) om mottagande av vissa nyanlända invandrare för bosättning. Övervägandena finns i avsnitt 5.3.3.

Enligt paragrafen får regeringen meddela ytterligare föreskrifter om fördelningen av de nyanlända som får omfattas av anvisningar. Det kan handla om ytterligare hänsynstaganden vid fördelningen, t.ex. hänsyn till familjesammanhållning och en bedömning av barnets bästa i enlighet med bl.a. barnkonventionen. Regeringen får också meddela ytterligare föreskrifter om förfarandet för fördelningen, t.ex. föreskrifter om tillvägagångssättet vid fördelningen och om beslut om fördelningen.

Tidsbegränsat boende för vissa nyanlända invandrare

10 § *En kommun ska ordna boende inom kommunen för en nyanländ som har rätt till boende enligt 11–13 §§.*

En kommun ska också ordna boende inom kommunen för en nyanländ som har tagits emot efter en anvisning enligt 5 § och som fortfarande omfattas av mottagandelagen (2026:000). Det som sägs om asylboende i mottagandelagen ska gälla under den tid då den nyanlände omfattas av den lagen.

Paragrafen innehåller bestämmelser om en kommuns skyldighet att ordna boende för vissa nyanlända. Den har inte någon motsvarighet i lagen (2016:38) om mottagande av vissa nyanlända invandrare för bosättning. Övervägandena finns i avsnitt 6.1.

Enligt *första stycket* ska kommunen ordna boende för en nyanländ som har rätt till boende enligt 11–13 §§. Kommunens skyldighet gäller alltså en nyanländ som avses i 11 §. Skyldigheten ska motsvara den nyanländes rätt. Det innebär att kommunen har en skyldighet att ordna boende under den tid som anges i 12 §, under förutsättning att den nyanländes rätt inte har upphört i förtid enligt 13 §.

Av *andra stycket* framgår att kommunen i vissa fall ska ordna boende även för en nyanländ som fortfarande omfattas av mottagandelagen (2026:000). Det gäller sådana nyanlända som inte har fått ett beslut om folkbokföring innan de togs emot i kommunen. Det som sägs om asylboende i mottagandelagen gäller under den tid då den nyanlände omfattas av den lagen. Att boendet ses som ett asylboende innebär bl.a. att boendet ska vara kostnadsfritt, men att en utlänning som har inkomst eller egna tillgångar kan vara skyldig att betala en skäligen ersättning till Migrationsverket för boendet. När den nyanlände upphör att omfattas av mottagandelagen till följd av ett beslut om folkbokföring omfattas han eller hon av kommunens skyldighet enligt bestämmelsen i första stycket.

Kommunen är enligt paragrafen skyldig att ordna ett boende inom den egna kommunen. Det är upp till kommunen att avgöra vilken typ av boende som är lämpligt.

11 § *En nyanländ som efter en anvisning enligt 5 § har tagits emot i kommunen har rätt till boende i kommunen.*

En nyanländ som bor i ett boende som en kommun har ordnat efter en anvisning enligt 2 kap. 4 § 1 mottagandelagen (2026:000) och som till följd av ett beslut om folkbokföring har upphört att omfattas av den lagen har rätt till boende i den kommunen.

Regeringen får meddela föreskrifter om när en nyanländ som har rätt till boende, men som under en period inte har nyttjat sin rätt, ska anmäla behov av boende.

Paragrafen innehåller bestämmelser om vilka nyanlända som har rätt till boende enligt lagen. Den har inte någon motsvarighet i lagen (2016:38) om mottagande av vissa nyanlända invandrare för bosättning. Övervägandena finns i avsnitt 6.1.

Enligt *första stycket* har en nyanländ som omfattas av ett beslut om anvisning enligt 5 § rätt till boende i den kommun som har tagit emot den nyanlande efter anvisningen. Av 10 § följer att kommunen har en skyldighet att ordna boendet.

För att få rätt till boende enligt lagen krävs att den nyanlande efter beslutet om anvisning har tagits emot för bosättning i den kommun som anvisningen riktar sig till. Rätten till boende förutsätter emellertid inte att den nyanlande nyttjar det boende som kommunen har ordnat. Efter att den nyanlande har tagits emot för bosättning i kommunen kan alltså den nyanlande ordna ett eget boende i en annan kommun och ändå ha kvar sin rätt till boende i den kommun där den nyanlande togs emot efter anvisningen. Med stöd av bemyndigandet i tredje stycket kan det finnas föreskrifter om att den nyanlande behöver anmäla behov av boende i förväg när han eller hon vill återvända till kommunen. Den nyanlande kan emellertid inte göra anspråk på ett visst boende i denna kommun. Rätt till boende enligt lagen innebär inte heller en rätt till kostnadsfritt boende.

Enligt *andra stycket* ska även en nyanländ med tillfälligt skydd, dvs. en nyanländ som omfattas av massflyktsdirektivet, som inte har omfattats av en anvisning enligt 5 §, men som har omfattats av en anvisning enligt mottagandelagen (2026:000), ha rätt till boende när den nyanlande upphör att omfattas av mottagandelagen. Rätten förutsätter att den nyanlande bor i ett boende som kommunen har ordnat till följd av anvisningen enligt mottagandelagen och att den nyanlande, på grund av ett beslut om folkbokföring, har upphört att omfattas av den lagen. Den nyanlande har då motsvarande rätt till boende i kommunen som om han eller hon hade omfattats av en anvisning enligt 5 §. Det finns inget som hindrar att kommunen erbjuder samma faktiska boende som kommunen ordnade efter anvisningen enligt mottagandelagen.

En kommun ansvarar inte för att ordna ett boende för en nyanländ som, innan han eller hon har upphört att omfattas av mottagandelagen, har lämnat det boende som kommunen hade ordnat efter en anvisning enligt den lagen.

En grundläggande förutsättning för att en nyanländ som avses i första eller andra stycket ska ha rätt till boende är att den nyanlande omfattas av lagen, dvs. har ett uppehållstillstånd som avses i 2 eller 3 § eller har ansökt om ett nytt eller fortsatt sådant tillstånd enligt 4 §.

I *tredje stycket* finns ett bemyndigande för regeringen att meddela föreskrifter om när en nyanländ som har rätt till boende, men som under en period inte har nyttjat sin rätt, ska anmäla behov av boende. Regeringen kan alltså meddela föreskrifter om hur lång tid innan den nyanlande behöver boende som den nyanlande ska meddela kommunen. Föreskrifterna kan begränsas till att avse vissa situationer då den nyanlande inte har nyttjat sin rätt, t.ex. när den nyanlande har ordnat boende på egen hand.

12 § *För en nyanländ som avses i 11 § första stycket ska rätten till boende gälla under 36 månader från det att den nyanlande togs emot i kommunen. Om den nyanlande vid mottagandet i kommunen fortfarande omfattades av mottagande-*

lagen (2026:000), ska tiden i stället räknas från det att den nyanlände till följd av ett beslut om folkbokföring upphörde att omfattas av den lagen.

För en nyanländ som avses i 11 § andra stycket ska rätten till boende gälla under 36 månader från det att den nyanlände till följd av ett beslut om folkbokföring upphörde att omfattas av mottagandelagen.

Om en nyanländ har upphört att omfattas av denna lag och därefter på nytt får rätt till boende enligt 11 §, ska tiden räknas från det att den nyanlände första gången fick sådan rätt. Om en sådan nyanländ inte tidigare har haft rätt till boende enligt 11 §, ska tiden i stället räknas från det att den nyanlände första gången togs emot i en kommun.

Paragrafen innehåller bestämmelser om under hur lång tid och från vilken tidpunkt rätten till boende enligt lagen gäller. Den har inte någon motsvarighet i lagen (2016:38) om mottagande av vissa nyanlända invandrare för bosättning. Övervägandena finns i avsnitt 6.2.

Rätten till boende enligt lagen gäller under 36 månader.

I *första stycket* finns bestämmelser om hur tiden ska räknas för en nyanländ som avses i 11 § första stycket, dvs. en nyanländ som har tagits emot i en kommun efter en anvisning enligt 5 §. Som huvudregel ska i dessa fall tiden räknas från det att den nyanlände togs emot i kommunen. Om Skatteverket ännu inte hade beslutat om folkbokföring i Sverige när den nyanlände togs emot i kommunen och den nyanlände därför fortfarande omfattades av mottagandelagen (2026:000), ska tiden däremot räknas från det att den nyanlände upphörde att omfattas av den lagen. Detta gäller alltså en sådan nyanländ som tidigare har omfattats av kommunens skyldighet enligt 10 § andra stycket.

Enligt *andra stycket* ska för en nyanländ som avses i 11 § andra stycket tiden räknas från det att den nyanlände upphörde att omfattas av mottagandelagen till följd av ett beslut om folkbokföring. Bestämmelsen avser alltså en nyanländ med tillfälligt skydd, dvs. en nyanländ som omfattas av massflyktsdirektivet, som bor i ett boende som kommunen har ordnat efter en anvisning enligt mottagandelagen.

I *tredje stycket* finns bestämmelser som gäller för det fall att en nyanländ har upphört att omfattas av lagen och därefter på nytt omfattas av den. Det handlar om en nyanländ vars uppehållstillstånd har löpt ut och som inte inom giltighetstiden har ansökt om ett nytt eller fortsatt tillstånd. Av 2–4 §§ följer då att den nyanlände inte längre omfattas av lagen. Den nyanlände kan därefter åter få ett uppehållstillstånd som gör att den nyanlände omfattas av lagen. Om den nyanlände tidigare har haft rätt till boende enligt lagen, har den nyanlände inte rätt till boende i ytterligare 36 månader. Tiden för den nyanländes rätt till boende enligt lagen ska då räknas från den tidpunkt då den nyanlände första gången fick sådan rätt. Om en nyanländ som inte tidigare har haft rätt till boende enligt lagen åter omfattas av den, ska tiden i stället räknas från det att den nyanlände första gången togs emot i en kommun.

13 § *Den kommun som ska ordna boende enligt 10 § första stycket får besluta att en nyanländs rätt till boende ska upphöra i förtid om*

1. den nyanlände har fyllt 20 år och inte är anvisad till ett arbetsmarknads-politiskt program och saknar godtagbara skäl för detta,

2. den nyanlände har fyllt 20 år och genom ett beslut som har fått laga kraft har fått sin anvisning till ett arbetsmarknadspolitiskt program återkallad till följd av omständigheter som den nyanlände råder över, eller

3. den nyanlände har skiljts från den bostadslägenhet som kommunen har ordnat efter att den nyanländes hyresrätt har förverkats med stöd av 12 kap. 42 § jordabalken.

Regeringen får meddela föreskrifter om att endast vissa arbetsmarknadspolitiska program ska omfattas av första stycket 1 och 2.

Paragrafen innehåller bestämmelser om när rätten till boende enligt lagen kan upphöra i förtid, dvs. innan de 36 månaderna enligt 12 § har löpt ut. Paragrafen har inte någon motsvarighet i lagen (2016:38) om mottagande av vissa nyanlända invandrare för bosättning. Övervägandena finns i avsnitt 6.3.

I första stycket finns en uppräkningslista av de situationer då en kommun får besluta att en nyanländs rätt till boende enligt lagen ska upphöra i förtid. Om rätten upphör i förtid kan den nyanlände inte få ny sådan rätt.

I punkt 1 anges att en nyanländs rätt till boende enligt lagen kan upphöra i förtid om den nyanlände har fyllt 20 år och inte är anvisad till ett arbetsmarknadspolitiskt program och saknar godtagbara skäl för detta. Om Arbetsförmedlingen har bedömt att en nyanländ inte bör anvisas till ett program får han eller hon i normalfallet anses ha godtagbara skäl för att inte vara anvisad. Skulle det däremot vara så att den nyanlände inte kan anvisas till ett program, t.ex. för att denne inte har anmält sig som arbetssökande hos Arbetsförmedlingen, saknas däremot i regel godtagbara skäl. Det kan inte krävas att den nyanlände anmäler sig som arbetssökande redan samma dag som han eller hon tas emot i kommunen. Hur lång tid som den nyanlände rimligen har på sig för att anmäla sig till Arbetsförmedlingen får avgöras i det enskilda fallet med beaktande av den enskildes förutsättningar och vilken information som den nyanlände har fått om villkoren för boende enligt lagen.

Om den nyanlände avvisar en anvisning kan det inte uteslutas att det finns godtagbara skäl, men utgångspunkten bör vara att det då saknas sådana skäl. Godtagbara skäl för att inte vara anvisad till ett arbetsmarknadspolitiskt program kan t.ex. vara att den nyanlände har uppnått riktåldern för pension, arbetar heltid, vårdar barn på heltid eller får hel sjukpenning enligt socialförsäkringsbalken. En nyanländ som har skrivits ut från ett program har möjlighet att återinträda i programmet så snart hindret för att delta inte längre kvarstår. När hindret har upphört saknas alltså godtagbara skäl för att inte vara anvisad till programmet.

I punkt 2 anges att rätten till boende enligt lagen kan upphöra i förtid för en nyanländ som har fyllt 20 år och som genom ett beslut som har fått laga kraft har fått sin anvisning till ett arbetsmarknadspolitiskt program återkallad till följd av omständigheter som den nyanlände råder över. Sådana omständigheter kan t.ex. vara att den nyanlände har stort verksamheten eller på något sätt misskött sig, vilket har lett till att Arbetsförmedlingen har återkallat anvisningen. Om anvisningen däremot återkallas på grund av att den nyanlände inte längre tillhör målgruppen för programmet är detta som regel inte en sådan omständighet som den nyanlände råder över.

I *punkt 3* anges att rätten till boende enligt lagen kan upphöra i förtid om den nyanlände har skiljts från den bostadslägenhet som kommunen har ordnat efter att hyresrätten har förverkats enligt 12 kap. 42 § jordabalken. Om en nyanländ alltså har misskött sina hyresrättsliga förpliktelser i sådan utsträckning att hyresrätten har förverkats och den nyanlände också har skiljts från bostadslägenheten, får kommunen besluta att den nyanländes rätt till boende enligt lagen ska upphöra i förtid. Ett sådant beslut kan endast gälla den eller de nyanlända som har skrivit under hyreskontraktet. Om det bor andra nyanlända med rätt till boende enligt lagen i bostaden påverkas inte deras rätt till boende av beslutet.

I *andra stycket* finns ett bemyndigande för regeringen att meddela föreskrifter om att endast vissa arbetsmarknadspolitiska program ska omfattas av första stycket 1 och 2.

14 § *För hyresavtal som avser upplåtelse av en bostadslägenhet som en kommun har ordnat enligt 10 § första stycket gäller inte 12 kap. 45–52 §§ jordabalken.*

Paragrafen innehåller ett undantag från det besittningsskydd som finns i 12 kap. jordabalken. Paragrafen har inte någon motsvarighet i lagen (2016:38) om mottagande av vissa nyanlända invandrare för bosättning. Övervägandena finns i avsnitt 6.4.

Enligt paragrafen gäller inte 12 kap. 45–52 §§ jordabalken om hyresgästens besittningsskydd för hyresavtal som avser upplåtelse av en bostadslägenhet som en kommun har ordnat enligt 10 § första stycket. Enligt bestämmelserna i 12 kap. jordabalken ser möjligheterna att säga upp hyresavtal olika ut beroende på om parterna har ingått ett tidsbestämt avtal eller ett avtal på obestämd tid. Att kommunen har ordnat en bostadslägenhet enligt lagen kan innebära att kommunen själv står som hyresvärd eller att kommunen tillhandahåller bostadslägenheten genom en annan hyresvärd. Bestämmelserna i 12 kap. jordabalken ska i övrigt gälla för hyresavtalen. Det är alltså upp till hyresvärden att, inom ramen för vad som annars gäller enligt dessa bestämmelser, ingå och avsluta hyresavtal för bostadslägenheter som kommunen har ordnat för en nyanländ som har rätt till boende enligt lagen.

15 § *Regeringen får meddela föreskrifter om*

1. vilken information som den kommun som ska ordna boende enligt 10 § ska ge den nyanlände, och

2. det stöd som kommunen ska erbjuda den nyanlände i syfte att den nyanlände långsiktigt ska kunna etablera sig på bostadsmarknaden.

Paragrafen innehåller bemyndiganden. Den har inte någon motsvarighet i lagen (2016:38) om mottagande av vissa nyanlända invandrare för bosättning. Övervägandena finns i avsnitt 6.5.

Enligt *punkt 1* får regeringen meddela föreskrifter om vilken information som den kommun som ska ordna boende enligt 10 § ska ge den nyanlände. Informationen kan t.ex. gälla vilken rätt till boende som den nyanlände har enligt lagen och vilka villkor som gäller för boende.

Enligt *punkt 2* får regeringen meddela föreskrifter om det stöd som kommunen ska erbjuda den nyanlände i syfte att den nyanlände långsiktigt

ska kunna etablera sig på bostadsmarknaden, t.ex. stöd i att söka bostad och ställa sig i bostadskö.

Överklagande

16 § *Beslut som rör rätt till boende enligt denna lag får överklagas till allmän förvaltningsdomstol. Andra beslut enligt lagen får inte överklagas.*

Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

Paragrafen innehåller bestämmelser om överklagande. Den motsvarar delvis 9 § lagen (2016:38) om mottagande av vissa nyanlända invandrare för bosättning. Övervägandena finns i avsnitt 7.

Enligt *första stycket* får beslut som rör rätt till boende enligt lagen överklagas till allmän förvaltningsdomstol. Formuleringen innebär att prövning av frågor som regleras genom annan lagstiftning, t.ex. hyresrättsliga frågor, inte omfattas. Bestämmelsen innebär att beslut av en kommun om att en nyanländs rätt till boende ska upphöra i förtid enligt 13 § och i förekommande fall andra beslut som rör rätt till boende enligt lagen får överklagas. Andra beslut enligt lagen, t.ex. beslut om anvisning till en kommun, får inte överklagas.

I *andra stycket* anges att prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2027.

2. Genom lagen upphävs lagen (2016:38) om mottagande av vissa nyanlända invandrare för bosättning.

3. Lagen får tillämpas före ikraftträdandet för fördelning av anvisningar till kommuner som avser beslut om anvisningar efter ikraftträdandet.

4. Den upphävda lagen gäller fortfarande för anvisningar som har beslutats före ikraftträdandet.

5. För en nyanländ som har rätt till boende enligt 11 § och som har tagits emot i en kommun före ikraftträdandet ska rätten till boende gälla under 36 månader från det att den nyanlände första gången togs emot i den kommunen.

6. Vid tillämpningen av 11 § andra stycket ska ett boende som en kommun har ordnat efter en anvisning enligt 3 § första stycket lagen (1994:137) om mottagande av asylsökande m.fl. likställas med ett boende som en kommun har ordnat efter en anvisning enligt 2 kap. 4 § 1 mottagandelagen (2026:000).

Bestämmelserna reglerar när lagen träder i kraft och får tillämpas samt i vilka fall den äldre lagen fortfarande gäller efter ikraftträdandet. Övervägandena finns i avsnitt 9.

Enligt *punkt 1* träder den nya lagen i kraft den 1 januari 2027.

Enligt *punkt 2* upphör lagen (2016:38) om mottagande av vissa nyanlända invandrare för bosättning, förkortad bosättningslagen, att gälla när den nya lagen träder i kraft.

I *punkt 3* anges att den nya lagen får tillämpas före ikraftträdandet för fördelning av anvisningar till kommuner om fördelningen ska ligga till grund för anvisningar som beslutas efter ikraftträdandet. Bestämmelsen innebär att alla delar av lagen som är nödvändiga för att kunna besluta om fördelningen får tillämpas före ikraftträdandet.

I *punkt 4* anges att bosättningslagen fortfarande gäller för anvisningar som har beslutats före ikraftträdandet. För sådana anvisningar gäller alltså kommunens skyldighet att ta emot den nyanlände för bosättning enligt bosättningslagen även efter ikraftträdandet.

Enligt *punkt 5* ska för en nyanländ som har tagits emot i en kommun före ikraftträdandet rätten till boende enligt lagen gälla under 36 månader från det att den nyanlände första gången togs emot i kommunen. En nyanländ kan ha tagits emot i en kommun antingen efter en anvisning enligt den upphävda lagen eller efter att ha bosatt sig på egen hand i kommunen. En förutsättning för att bestämmelsen ska vara tillämplig är att den nyanlände har rätt till boende enligt 11 §.

Enligt *punkt 6* ska vid tillämpningen av bestämmelsen om rätt till boende i 11 § andra stycket ett boende som en kommun har ordnat efter en anvisning enligt lagen (1994:137) om mottagande av asylsökande m.fl., förkortad LMA, likställas med ett boende som en kommun har ordnat efter en anvisning enligt mottagandelagen (2026:000). Det innebär att en nyanländ med tillfälligt skydd som har omfattats av en anvisning enligt LMA har rätt till boende under samma förutsättningar som en nyanländ med tillfälligt skydd som har omfattats av en anvisning enligt mottagandelagen.

11.2 Förslaget till lag om ändring i jordabalken

12 kap.

1 c § Detta kapitel gäller inte för avtal om hyra som omfattas av privathyrningslagen (2026:000), om inte annat anges i den lagen.

Kapitlet gäller inte heller om det i lagen (2026:000) om bosättning för vissa nyanlända invandrare finns särskilda bestämmelser om upplåtelse av bostadslägenhet.

Paragrafen innehåller bestämmelser om undantag från kapitlets tillämpningsområde. Övervägandena finns i avsnitt 6.4.

I *andra stycket*, som är nytt, anges att kapitlet inte gäller om det i lagen (2026:000) om bosättning för vissa nyanlända invandrare finns särskilda bestämmelser om upplåtelse av bostadslägenhet. Sådana särskilda bestämmelser finns i lagen om bosättning för vissa nyanlända invandrare och avser undantag från bestämmelserna om besittningsskydd i 45–52 §§.

11.3 Förslaget till lag om ändring i lagen (2002:546) om behandling av personuppgifter i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten

5 § Arbetsförmedlingen får behandla personuppgifter för tillhandahållande av information som behövs inom

1. Försäkringskassans, Centrala studiestödsnämndens eller arbetslöshetskassornas verksamhet som underlag för beslut om och kontroll av förmåner, ersättningar och andra stöd,

2. Skatteverkets verksamhet som underlag för beslut om och kontroll av skatt,

3. Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringens verksamhet som avser tillsyn och uppföljning samt utfärdande av sådana intyg som visar rätten att med bibehållen arbetslöshetsersättning söka arbete i något annat land,

4. Kronofogdemyndighetens verksamhet som underlag för bedömning enligt 4 kap. utsökningsbalken av i vilken utsträckning en gäldenär har utmättningsbar egendom,

5. socialnämndernas verksamhet som underlag för beslut om och kontroll av ekonomiskt bistånd enligt 12 kap. socialtjänstlagen (2025:400),

6. Migrationsverkets verksamhet som underlag för beslut om bistånd enligt mottagandelagen (2026:000),

7. leverantörers verksamhet att utföra arbetsmarknadspolitiska insatser på uppdrag av Arbetsförmedlingen,

8. Utbetalningsmyndighetens verksamhet,

9. kommunernas verksamhet som avser kommunal vuxenutbildning, och

10. *kommunala nämnders verksamhet som underlag för beslut om att rätten till boende enligt lagen (2026:000) om bosättning för vissa nyanlända invandrare ska upphöra i förtid.*

Arbetsförmedlingen får även behandla personuppgifter för att tillhandahålla information till riksdagen eller regeringen eller till någon annan för att fullgöra uppgiftslämnande i enlighet med lag eller förordning.

Paragrafen innehåller bestämmelser om den personuppgiftsbehandling som Arbetsförmedlingen behöver utföra för att tillhandahålla uppgifter till andra myndigheter. Övervägandena finns i avsnitt 8.

I *första stycket punkt 10*, som är ny, anges att Arbetsförmedlingen får behandla personuppgifter för att tillhandahålla information som behövs inom kommunala nämnders verksamhet som underlag för beslut om att rätten till boende enligt den nya lagen om bosättning för vissa nyanlända invandrare ska upphöra i förtid.

11.4 Förslaget till lag om ändring i mottagandelagen (2026:000)

1 kap.

3 § En utlänning omfattas av lagen till dess att utlänningen

1. har uppehållstillstånd eller uppehållsrätt och Skatteverket har beslutat att utlänningen är folkbokförd i Sverige, eller

2. har lämnat Sverige, om han eller hon saknar uppehållstillstånd.

En utlänning som avses i första stycket 1 och som får omfattas av en anvisning till en kommun enligt *lagen (2026:000) om bosättning för vissa nyanlända invandrare* och föreskrifter som har meddelats med stöd av lagen, omfattas av denna lag till dess att utlänningen har tagits emot för bosättning i en kommun eller har avböjt att omfattas av en sådan anvisning.

I paragrafen finns bestämmelser om när en utlänning upphör att omfattas av lagen. Övervägandena finns i avsnitt 4.1.

I *andra stycket* görs en följdändring med anledning av att lagen (2016:38) om mottagande av vissa nyanlända invandrare för bosättning ersätts av lagen (2026:000) om bosättning för vissa nyanlända invandrare.

2 kap.

9 § En kommun ska efter anvisning av Migrationsverket ordna boende för en asylsökande och en utlänning med tillfälligt skydd.

Det som sägs om asylboende i denna lag gäller även när kommunen ordnar ett sådant boende som avses i första *stycket*.

Paragrafen reglerar kommunens skyldighet att ordna boende för vissa utlänningar. Övervägandena finns i avsnitt 6.1.

Ändringen innebär bl.a. att *andra stycket*, som innehåller en upplysning om 5 § lagen (2016:38) om mottagande av vissa nyanlända invandrare för bosättning, tas bort. I 10 § lagen (2026:000) om bosättning för vissa nyanlända invandrare finns en bestämmelse om att det som sägs om asylboende i mottagandelagen ska gälla under den tid då den nyanlände omfattas av mottagandelagen.

3 kap.

1 § En utlänning som omfattas av denna lag har rätt till en plats på ett asylboende.

En utlänning med uppehållstillstånd har dock endast rätt till en plats på ett asylboende om utlänningen fullgör sin anmälningsskyldighet enligt 26 § folkbokföringslagen (1991:481) och

1. får omfattas av en anvisning till en kommun enligt *lagen (2026:000) om bosättning för vissa nyanlända invandrare* och föreskrifter som har meddelats med stöd av lagen, eller

2. saknar inkomst eller egna tillgångar.

Paragrafen reglerar rätten till plats på asylboende för en utlänning som omfattas av lagen. Övervägandena finns i avsnitt 4.1.

I *andra stycket punkt 1* görs en följdändring med anledning av att lagen (2016:38) om mottagande av vissa nyanlända invandrare för bosättning ersätts av lagen (2026:000) om bosättning för vissa nyanlända invandrare.

Sammanfattning av betänkandet

Etableringsboendelagen – ett nytt system för bosättning för vissa nyanlända (SOU 2025:35)

Utredningen har fått i uppdrag av regeringen att föreslå ett nytt system för bosättning för vissa nyanlända. Syftet är att öka kommunernas inflytande över mottagandet av nyanlända och skapa goda förutsättningar för ett likvärdigt, enhetligt och flexibelt mottagande i kommunerna. På så sätt menar regeringen att integrationen av nyanlända kan fungera bättre.

I detta betänkande redovisar utredningen sina förslag.

Ny lag och förordning om etableringsboende för vissa nyanlända

Den nuvarande bosättningslagen med tillhörande förordningar ska upphöra att gälla och ersättas av lagen och förordningen om etableringsboende för vissa nyanlända (etableringsboendelagen och etableringsboendeförordningen). Ett flertal bestämmelser överförs från de nuvarande författningarna till de nya.

Etableringsboendelagen får samma tillämpningsområde som den nuvarande bosättningslagen. En komplettering görs dock i syfte att säkerställa att nyanlända med tidsbegränsade uppehållstillstånd i vissa fall ska fortsätta att omfattas av den nya lagen trots att giltighetstiden för tillståndet löpt ut.

Till skillnad mot vad som gäller i dag innebär utredningens förslag att nyanlända med uppehållstillstånd enligt 21 kap. UtL som anvisats till kommuner enligt LMA inte ska anvisas en andra gång enligt etableringsboendelagen. Om dessa nyanlända bor kvar i ett boende som kommunen ordnat efter anvisningen enligt LMA ska de i stället automatiskt få rätt till etableringsboende när de till följd av folkbokföring upphör att omfattas av LMA.

Etableringsboendelagen och etableringsboendeförordningen föreslås träda i kraft den 1 juli 2026. Bestämmelserna om anvisningsförfarandet och rätten till etableringsboende ska dock tillämpas först från och med den 1 januari 2027.

Hur ska antalet nyanlända fördelas mellan kommunerna?

Bostadssituationen och förekomsten av områden med problem kopplat till utanförskap ska påverka fördelningen

Migrationsverket ska likt i dag ta fram en fördelningsmodell som fördelar nyanlända mellan kommunerna utifrån ett antal givna kriterier. Utredningen bedömer att nuvarande kriterier för fördelning är ändamålsenliga och föreslår därför att de ska behållas. De nuvarande kriterierna är kommunens arbetsmarknadsförutsättningar, kommunens befolkningsstorlek, kommunens sammantagna mottagande av nyanlända och ensamkommande barn, omfattningen av asylsökande som vistas i kommunen samt omfattningen av utlänningar som sökt eller beviljats

uppehållstillstånd med tillfälligt skydd som inte är folkbokförda som vistas i kommunen.

Därutöver föreslår utredning att det i fördelningen ska tas hänsyn till förutsättningarna för en nyanländ att få en bostad på den ordinarie bostadsmarknaden i anvisningskommunen när perioden med rätt till etableringsboende löpt ut.

Utredningen föreslår också att det i fördelningen av nyanlända ska tas hänsyn till förekomsten av områden med problem kopplat till utanförskap.

De nya kriterierna bör bidra till att nyanlända anvisas till kommuner med relativt goda förutsättningar för integration. En risk är dock att beaktandet av bostadssituationen gör att arbetsmarknadsperspektivet får mindre genomslag i fördelningen av nyanlända, vilket kan få negativa konsekvenser för integrationen.

Kommunerna ges möjlighet att önska hur många nyanlända de ska ta emot

Kommunerna ges möjlighet att påverka hur många nyanlända de ska ta emot genom att ange ett önskat kommunaltal. I det fall det finns kommuner som önskar ta emot fler nyanlända samtidigt som det finns kommuner som önskar ta emot färre ska en omfördelning ske. På så sätt får kommunerna ett ökat inflytande över fördelningen.

En begränsning föreslås dock när det gäller hur många fler nyanlända än vad som följer av fördelningsmodellen kommunen maximalt får tilldelas. Begränsningen sker genom att Migrationsverket med beaktande av givna kriterier årligen beräknar ett kommuntak för varje kommun.

Någon motsvarande begränsning när det gäller hur många färre nyanlända en kommun får tilldelas i förhållande till utfallet från fördelningsmodellen föreslås inte.

Migrationsverket beslutar om kommunaltal

Den nuvarande ordningen, där regeringen fastställer länstal, frångås och fördelningen ska enbart utgå från kommunnivå. På så sätt ökar flexibiliteten i systemet och ett ökat kommunalt inflytande möjliggörs. Som en konsekvens av detta överförs ansvaret för att besluta om kommunaltal från länsstyrelserna till Migrationsverket. Länsstyrelserna har dock fortsatt en viktig roll i det nya bosättningssystemet, bland annat eftersom de ska sammanställa kommunernas önskemål och föra dialog med kommunerna om mottagandet av nyanlända.

Hur ska anvisning av enskilda nyanlända till kommunerna gå till?

Nuvarande anvisningsförfarande är i stora delar ändamålsenligt

Migrationsverket ska även fortsättningsvis ansvara för att anvisa kommuner att ta emot enskilda nyanlända och kommunerna ska vara skyldiga att ta emot en nyanländ som omfattas av en anvisning.

Utredningen föreslår också att de nuvarande tidsfristerna mellan anvisningsbeslut och mottagande i kommunen ska behållas.

Barn som genomgått en asylprocess eller vistats i ett flyktingläger är på många sätt särskilt utsatta, och det är därför viktigt att tiden mellan uppehållstillstånd och mottagandet i en kommun inte blir onödigt lång. Utredningen föreslår därför att ärenden som inkluderar barn ska ha förtur vid anvisningar.

I syfte att säkerställa att barn kan förenas med sina anhöriga ska också kommunalen få överskridas om det är nödvändigt för att kunna beakta barnets bästa.

Arbetsförmedlingen ska kartlägga kvotflyktingar innan anvisning och i vissa fall föreslå lämpliga anvisningskommuner

Arbetsförmedlingen ska kartlägga vissa kvotflyktingar innan anvisning. I de fall Arbetsförmedlingen bedömer att det kan förbättra den nyanländes möjligheter att komma i sysselsättning ska en rekommendation om en eller flera lämpliga kommuner för anvisning lämnas till Migrationsverket. Vid bedömningen ska efterfrågan på specifik kompetens i kommunerna beaktas. Vid bedömningen ska även tillgången på insatser som matchar mot den nyanländes specifika kompetenser eller behov beaktas.

Förslaget förväntas bidra till att kvotflyktingars kompetens bättre tas tillvara och till att förbättra kvotflyktingars förutsättningar att etableras på arbetsmarknaden.

Hur ska en nationell modell med etableringsboende utformas?

Kommunerna ansvarar för att ordna ett etableringsboende

En ny modell med etableringsboende för vissa nyanlända införs. Förslaget innebär att kommunerna ansvarar för att ordna ett etableringsboende för nyanlända som omfattats av en anvisning enligt etableringsboendelagen och för vissa nyanlända som omfattats av en anvisning enligt LMA. Det uppställs inga krav på vilken typ av boendelösning en kommun ska ordna. Det är därmed upp till kommunen att avgöra hur ansvaret ska fullgöras i ett enskilt fall. Det ska dock inte vara möjligt för en kommun att fullgöra sin skyldighet genom att ordna ett etableringsboende i en annan kommun.

Nyanlända har rätt till etableringsboende i 36 månader

Nyanlända som omfattats av en anvisning enligt etableringsboendelagen och vissa nyanlända som omfattats av en anvisning enligt LMA har i normalfallet rätt till etableringsboende i 36 månader.

Att en nyanländ har rätt till etableringsboende innebär inte att den nyanlande är tvungen att bo i det boende anvisningskommunen ordnar. En nyanländ som har rätt till etableringsboende har därmed möjlighet att ordna en egen bostad i anvisningskommunen eller var som helst i landet. En nyanländ som ordnar sin egen bostad behåller sin rätt till etableringsboende i anvisningskommunen.

I syfte att öka chansen för den nyanlande att få en bostad på den ordinarie bostadsmarknaden efter att rätten till etableringsboende löpt ut, föreslår

utredningen att den kommun som ansvarar för att ordna etableringsboende ska erbjuda den nyanlände stöd i att söka bostad.

Utredningens förslag innebär att kommunernas mottagande av nyanlända blir mer enhetligt och likvärdigt. Att nyanlända endast erbjuds ett boende under en begränsad period kan, på samma sätt som i dag, innebära sämre förutsättningar för integration, inte minst för kvinnor och barnfamiljer som har särskilt svårt att hitta en bostad på den ordinarie bostadsmarknaden.

Rätten till etableringsboende är villkorad och kan upphöra i förtid

En nyanländ som inte aktivt bidrar till sin etablering i arbets- och samhällslivet kan förlora sin rätt till etableringsboende.

Anvisningskommunen får i vissa fall besluta att rätten till etableringsboende ska upphöra i förtid. Det gäller om en nyanländ som fyllt 20 år utan godtagbara skäl inte är anvisad till etableringsprogrammet, jobb- och utvecklingsgarantin eller jobbgarantin för ungdomar, eller har fått sin anvisning till något av dessa program återkallad.

Anvisningskommunen får också besluta att rätten till etableringsboende ska upphöra i förtid om den nyanlände skiljts från den bostad kommunen ordnat på grund av att hyresrätten förverkats med stöd av bestämmelser i jordabalken.

Anvisningskommunen ska informera den nyanlände om rätten till etableringsboende och om de villkor som gäller.

Kommunens beslut om att en nyanländs rätt till etableringsboende ska upphöra i förtid får överklagas till allmän förvaltningsdomstol.

Ett villkorat etableringsboende innebär att kraven på de nyanlända skärps och att incitamenten för att aktivt bidra till sin etablering i arbets- och samhällslivet ökar.

Förslag till lag om etableringsboende för vissa nyanlända

Allmänna bestämmelser

1 § Denna lag innehåller bestämmelser om

- fördelning av vissa nyanlända som får omfattas av anvisning till kommuner,
- anvisningsförfarande, och
- vissa nyanländas rätt till etableringsboende.

2 § Lagen gäller en nyanländ som har beviljats ett uppehållstillstånd som kan ligga till grund för folkbokföring, om det har beviljats enligt

1. 5 kap. 1, 2, 4 eller 6 § utlänningslagen (2005:716),
2. 12 kap. 18 § utlänningslagen, eller
3. 21 eller 22 kap. utlänningslagen.

3 § Lagen gäller även en nyanländ som har

1. beviljats ett uppehållstillstånd som kan ligga till grund för folkbokföring på grund av anknytning till en person som har beviljats uppehållstillstånd med stöd av någon av bestämmelserna i 2 §, och

2. ansökt om uppehållstillstånd inom sex år från det att den person som den nyanlände har anknytning till först togs emot i en kommun.

Första stycket gäller inte om den person som den nyanlände har anknytning till var svensk medborgare vid tidpunkten för den nyanländes ansökan om uppehållstillstånd.

4 § Lagen gäller dock inte barn under 18 år som vid ankomsten till Sverige var skilda från båda sina föräldrar eller från någon annan vuxen person som får anses ha trätt i föräldrarnas ställe, eller som efter ankomsten står utan sådan ställföreträdare (ensamkommande barn), om inte barnet har beviljats uppehållstillstånd enligt 5 kap. 2 § utlänningslagen (2005:716).

5 § En nyanländ som har beviljats ett tidsbegränsat uppehållstillstånd ska fortsätta att omfattas av lagen trots att giltighetstiden för tillståndet har löpt ut om en ansökan om fortsatt uppehållstillstånd kommit in till Migrationsverket innan giltighetstiden för det tidigare tillståndet löpte ut.

Första stycket gäller dock endast om ansökan om fortsatt uppehållstillstånd avser ett tillstånd som, om det beviljas, medför att den nyanlände omfattas av 2 eller 3 §.

Om Migrationsverket avslår ansökan om förnyat uppehållstillstånd gäller första stycket till dess att beslutet har fått laga kraft.

Fördelning av de nyanlända som får omfattas av anvisning till kommuner

6 § Vid fördelningen av de nyanlända som får omfattas av anvisning till kommuner ska hänsyn tas till

1. kommunens önskemål,
2. kommunens arbetsmarknadsförutsättningar,
3. kommunens befolkningsstorlek,
4. kommunens sammantagna mottagande av nyanlända och ensamkommande barn,
5. omfattningen av asylsökande som vistas i kommunen,
6. omfattningen av utlänningar som avses i 1 § första stycket 2 lagen (1994:137) om mottagande av asylsökande m.fl. som vistas i kommunen,
7. förutsättningarna för en nyanländ att hitta en bostad på den ordinarie bostadsmarknaden i anvisningskommunen när den period med rätt till etableringsboende som följer av 12 § löpt ut, och
8. förekomsten av områden med problem kopplat till utanförskap.

Anvisning till kommuner

7 § En kommun är skyldig att efter anvisning ta emot en nyanländ.

8 § Migrationsverket får i enskilda fall besluta om anvisning enligt 7 §.

9 § Anvisningar till kommuner ska i första hand omfatta nyanlända som är registrerade och bor på Migrationsverkets asylboenden och nyanlända som har beviljats uppehållstillstånd enligt 5 kap. 2 § utlänningslagen (2005:716).

Etableringsboende

10 § En kommun ansvarar för att inom kommunen ordna ett boende för en nyanländ om

1. kommunen enligt 7 § är skyldig att efter anvisning ta emot den nyanlände, eller
2. den nyanlände bodde i ett boende som kommunen ordnat efter en anvisning enligt 3 § första stycket lagen (1994:137) om mottagande av asylsökande m.fl. när den nyanlände till följd av folkbokföring upphörde att omfattas av den lagen.

Ett boende som ordnas enligt första stycket ska benämnas etableringsboende.

11 § Om det följer av en annan författning att en kommun ansvarar för att ordna boende för en nyanländ som omfattas av 10 § första stycket ska den författningen tillämpas i stället för 10 §.

12 § En nyanländ som omfattas av en anvisning enligt 7 § har, om inte annat följer av 14 eller 16 §, rätt till etableringsboende under 36 månader från det att den nyanlände tagits emot av en kommun.

En nyanländ som när den till följd av folkbokföring upphörde att omfattas av lagen (1994:137) om mottagande av asylsökande m.fl. bodde i ett boende som en kommun ordnat efter en anvisning enligt 3 § första

stycket i den lagen har, om inte annat följer av 14 eller 16 §, rätt till etableringsboende under 36 månader från det att den nyanlände upphörde att omfattas av den lagen.

För en nyanländ som vid ett tidigare tillfälle haft rätt till etableringsboende ska den period med rätt till etableringsboende som följer av första eller andra stycket dock beräknas från det att den nyanlände första gången erhöll rätt till etableringsboende.

13 § Om en nyanländ som ordnat sitt eget boende därefter önskar nyttja sin rätt till etableringsboende ska den nyanlände meddela kommunen minst två månader innan den nyanlände önskar att kommunen ordnar ett boende.

14 § Den kommun som ansvarar för att ordna boende enligt 10 § får i enskilda fall besluta att den nyanländes rätt till etableringsboende ska upphöra i förtid om

1. den nyanlände skiljts från den bostadslägenhet kommunen ordnat efter att dennes hyresrätt förverkats med stöd av 12 kap. 42 § jordabalken,

2. den nyanlände fyllt 20 år och inte är anvisad till ett arbetsmarknadspolitiskt program, eller

3. den nyanlände fyllt 20 år och genom ett beslut som fått laga kraft fått sin anvisning till ett arbetsmarknadspolitiskt program återkallad till följd av omständigheter som den nyanlände råder över.

Första stycket 2 gäller inte om den nyanlände har godtagbara skäl för att inte vara anvisad till ett arbetsmarknadspolitiskt program.

15 § Regeringen kan med stöd av 8 kap. 7 § regeringsformen meddela föreskrifter om att endast vissa arbetsmarknadspolitiska program ska omfattas av 14 § första stycket 2 och 3.

16 § En nyanländ har inte rätt till etableringsboende under den period kommunen ordnar ett boende med stöd av en annan författning.

17 § För hyresavtal som avser upplåtelse av bostadslägenhet som en kommun ordnat enligt 10 § gäller inte bestämmelserna i 12 kap. 46–52 §§ jordabalken.

Överklagande

18 § Beslut enligt 14 § får överklagas till allmän förvaltningsdomstol. Andra beslut enligt denna lag får inte överklagas.

Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

Bemyndigande

19 § Regeringen får meddela föreskrifter om

– vilka kriterier, utöver de som anges i 6 §, som får beaktas vid fördelningen av de nyanlända som får omfattas av anvisning till kommuner,

– fastställande av antalet nyanlända som får omfattas av anvisning till kommuner under ett visst år,

Bilaga 2

- förfarandet för fördelningen av de nyanlända som får omfattas av anvisning till kommuner,
 - den närmare prioriteringen av vilka nyanlända som ska omfattas av anvisningar,
 - förfarandet för anvisningar till kommuner,
 - att den kommun som ansvarar för att ordna etableringsboende ska erbjuda den nyanlände stöd i att söka bostad, och
 - att den kommun som ansvarar för att ordna etableringsboende ska informera den nyanlände om rätten till etableringsboende.
-

1. Denna lag träder i kraft den 1 juli 2026.
2. Bestämmelserna i 7–18 §§ tillämpas från och med den 1 januari 2027.

Förslag till lag om ändring av lagen (2002:546) om behandling av personuppgifter i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten

Bilaga 2

Härigenom föreskrivs att 5 och 12 §§ lagen (2002:546) om behandling av personuppgifter i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

5 §¹

Arbetsförmedlingen får behandla personuppgifter för tillhandahållande av information som behövs inom

1. Försäkringskassans, Centrala studiestödsnämndens eller arbetslöshetskassornas verksamhet som underlag för beslut om och kontroll av förmåner, ersättningar och andra stöd,

2. Skatteverkets verksamhet som underlag för beslut om och kontroll av skatt,

3. Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringens verksamhet som avser tillsyn och uppföljning samt utfärdande av sådana intyg som visar rätten att med bibehållen arbetslöshetsersättning söka arbete i något annat land,

4. Kronofogdemyndighetens verksamhet som underlag för bedömning enligt 4 kap. utsökningsbalken av i vilken utsträckning en gäldenär har utmättningsbar egendom,

5. socialnämndernas verksamhet som underlag för beslut om och kontroll av ekonomiskt bistånd enligt 4 kap. socialtjänstlagen (2001:453),

6. Migrationsverkets verksamhet som underlag för beslut om bistånd enligt lagen (1994:137) om mottagande av asylsökande m.fl.,

7. leverantörers verksamhet att utföra arbetsmarknadspolitiska insatser på uppdrag av Arbetsförmedlingen, *och*

8. Utbetalningsmyndighetens verksamhet.

7. leverantörers verksamhet att utföra arbetsmarknadspolitiska insatser på uppdrag av Arbetsförmedlingen,

8. Utbetalningsmyndighetens verksamhet,

9. Migrationsverkets verksamhet som underlag för beslut om anvisning enligt lagen (xxxx:xx) om etableringsboende för vissa ny-anlända, *och*

10. kommunala nämnders verksamhet som underlag för beslut om att rätten till etableringsboende ska upphöra i förtid enligt 14 § första stycket 2 och 3 lagen (xxxx:xx) om etableringsboende för vissa ny-anlända.

¹ Senaste lydelse 2024:515.

Arbetsförmedlingen får även behandla personuppgifter för att tillhandahålla information till riksdagen eller regeringen eller till någon annan för att fullgöra uppgiftslämnande i enlighet med lag eller förordning.

12 §²

Försäkringskassan, Centrala studiestödsnämnden, Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen, arbetslöshetskassorna, Kronofogdemyndigheten, en socialnämnd och Migrationsverket får ha direktåtkomst till personuppgifter som behandlas i en arbetsmarknadspolitisk databas om det behövs för de ändamål som avses i 5 §. En socialnämnd får ha direktåtkomst först sedan Arbetsförmedlingen har försäkrat sig om att handläggare hos *socialnämnden* bara kan ta del av uppgifter om personer som är aktuella i ärenden hos nämnden.

Försäkringskassan, Centrala studiestödsnämnden, Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen, arbetslöshetskassorna, Kronofogdemyndigheten, en socialnämnd, *en kommunal nämnd som ansvarar för beslut om att rätten till etableringsboende ska upphöra i förtid* och Migrationsverket får ha direktåtkomst till personuppgifter som behandlas i en arbetsmarknadspolitisk databas om det behövs för de ändamål som avses i 5 §. En socialnämnd *och en kommunal nämnd som ansvarar för beslut om att rätten till etableringsboende ska upphöra i förtid* får ha direktåtkomst först sedan Arbetsförmedlingen har försäkrat sig om att handläggare hos nämnden bara kan ta del av uppgifter om personer som är aktuella i ärenden hos nämnden.

En enskild får i en arbetsmarknadspolitisk databas ha direktåtkomst till uppgifter om sig själv samt till sådana uppgifter som får behandlas enligt 4 § 2 och som avser arbetsgivare och leverantörer som utför arbetsmarknadspolitiska insatser på uppdrag av Arbetsförmedlingen.

En arbetsgivare får i en arbetsmarknadspolitisk databas ha direktåtkomst till sådana uppgifter om en arbetssökande som får behandlas enligt 4 § 2.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer kan med stöd av 8 kap. 7 § regeringsformen meddela föreskrifter om vilka personuppgifter som får omfattas av direktåtkomst enligt första–tredje styckena.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2027.

Förslag till lag om upphävande av lagen (2016:38) om mottagande av vissa nyanlända invandrare för bosättning

Bilaga 2

Härigenom föreskrivs att lagen (2016:38) om mottagande av vissa nyanlända invandrare för bosättning ska upphöra att gälla.

1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2027.
2. Den upphävda lagen gäller dock fortfarande för anvisningar som beslutats före utgången av 2026.

Förteckning över remissinstanserna

Remissinstanser som har gett in yttrande

Arbetsförmedlingen, Barnombudsmannen, Bodens kommun, Botkyrka kommun, Boverket, Burlövs kommun, Delegationen för migrationsstudier, Diskrimineringsombudsmannen, Filipstads kommun, Folkhälsomyndigheten, Försäkringskassan, Förvaltningsrätten i Göteborg, Förvaltningsrätten i Stockholm, Gislaveds kommun, Göteborgs kommun, Hultsfreds kommun, Hyresgästföreningen, Hyres- och arrendenämnden i Malmö, Institutet för arbetsmarknads- och utbildningspolitisk utvärdering, Integritetsskyddsmyndigheten, Jämställdhetsmyndigheten, Kammarrätten i Jönköping, Katrineholms kommun, Kramfors kommun, Kronofogdemyndigheten, Kungsbacka kommun, Ljusnarsbergs kommun, Länsstyrelsen i Blekinge län, Länsstyrelsen i Dalarnas län, Länsstyrelsen i Gotlands län, Länsstyrelsen i Gävleborgs län, Länsstyrelsen i Hallands län, Länsstyrelsen i Jämtlands län, Länsstyrelsen i Jönköpings län, Länsstyrelsen i Kalmar län, Länsstyrelsen i Kronobergs län, Länsstyrelsen i Norrbottens län, Länsstyrelsen i Skåne län, Länsstyrelsen i Stockholms län, Länsstyrelsen i Södermanlands län, Länsstyrelsen i Uppsala län, Länsstyrelsen i Värmlands län, Länsstyrelsen i Västerbottens län, Länsstyrelsen i Västernorrlands län, Länsstyrelsen i Västmanlands län, Länsstyrelsen i Västra Götalands län, Länsstyrelsen i Örebro län, Länsstyrelsen i Östergötlands län, Malmö kommun, Migrationsverket, Mittuniversitetet, Myndigheten för delaktighet, Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor, Olofströms kommun, Pensionsmyndigheten, Region Sörmland, Region Västerbotten, Sandvikens kommun, Skatteverket, Skellefteå kommun, Socialstyrelsen, Staffanstorps kommun, Statistiska centralbyrån, Stockholms kommun, Svea hovrätt, Sveriges Allmännyttan, Sveriges Kommuner och Regioner, Södertälje kommun, Umeå kommun, Valdemarsviks kommun, Vänersborgs kommun, Västerås kommun och Åre kommun

Remissinstanser som har avstått från att yttra sig eller inte har svarat

Borlänge kommun, Flyktinggruppernas riksråd, Folkbildningsrådet, Funktionsrätt Sverige, Gotlands kommun, Hyres- och arrendenämnden i Sundsvall, Institutet för mänskliga rättigheter, Landsorganisationen i Sverige (LO), Lessebo kommun, Lidingö kommun, Motala kommun, Region Blekinge, Region Gävleborg, Rädda Barnen, Röda Korset, Statens skolverk, Stockholms universitet (juridiska fakulteten), Strömstads kommun, Svenska kyrkan, Svenskt Näringsliv, Sveriges akademikers centralorganisation (Saco), Sveriges stadsmissioner, Tjänstemännens centralorganisation (TCO), UNHCR:s kontor för de nordiska och baltiska länderna, Uppsala kommun, Västra Götalandsregionen och Östra Göinge kommun

Övriga som har yttrat sig

Akademikerförbundet SSR